

ПОЛЬСКИЙ ЯЗЫК

Учебное пособие

**САРАТОВ
НАУЧНАЯ КНИГА
2008**

УДК 811.162.1 (0758)

ББК 81.2 Пол – 923

П53

П53 Польский язык: учебное пособие / Сост. Е.В. Старостина. – Саратов: Научная книга, 2008. – 98 с.

ISBN 978-5-9758-0800-4

Учебное пособие составлено в соответствии с программой курса «Славянские языки (польский язык)» и рассчитано на студентов, начинающих изучать польский язык.

Пособие состоит из 16 уроков, каждый из которых сопровождается упражнениями, теста для проверки знаний студентов и приложений, в которых содержится информация о грамматике польского языка, а также тексты для чтения на польском языке.

Рецензент:

преподаватель польского языка Саратовского государственного университета имени Н.Г. Чернышевского и Саратовской региональной общественной организации «Польский национально-культурный центр Полония» магистр филологии Академии Быдгоскей имени Казимежа Великого (г. Быдгощ, Польша) Божена Антчак.

УДК 811.162.1 (0758)

ББК 81.2 Пол – 923

C77

Пособие издано в авторской редакции

ISBN 978-5-9758-0800-4

ВВЕДЕНИЕ

Настоящее учебное пособие предназначено для студентов-филологов, изучающих польский язык как один из славянских языков. В основу данного пособия положен учебник Janusz Kucharczuk. *Zaczynam mówić po polsku*. Łódź, 1999. Также при подготовке настоящего издания были использованы следующие учебные пособия: Курс польского языка: Самоучитель / Сост. В.В. Дементьев, Э.А. Столярова. Саратов, 2003; Киклевич А.К., Кожинова А.А. Польский язык: практический курс. Минск, 2001; Lipińska E., Dąbbska E.G. *Kiedyś wrócisz tu... Język polski dla cudzoziemców*. Kraków, 1997; Blanka Konopka. *Podręcznik języka polskiego dla środowisk rosyjskojęzycznych. Część I*. Warszawa, 1999.

Пособие позволяет студентам ознакомиться с основными сведениями о грамматике и лексике польского языка, усвоить грамматические и лексические конструкции, необходимые для разговорного общения на польском языке, научиться читать неадаптированные тексты на польском языке, а также получить минимальные сведения о польских традициях и культуре.

Основные сведения о польском языке

Польский язык – государственный язык Республики Польша. Число говорящих на нем – около 43 млн. человек, из которых 38 млн. живут в Польше, 4 млн. – в США, 430 тыс. – в Беларуси, 300 тыс. – в Литве, 250 тыс. – на Украине и 120 тыс. – в России. Польский принадлежит к западной группе славянских языков, главной фонетической особенностью которых является сохранение консонантных групп kv, gv и dl, а также переход сочетаний *tj и *ktj в с (а не в ч' или шт', как в других славянских языках), ср. польск. *noc*, русск. *ночь*, старослав. *ношть*.

Польша, всегда остававшаяся католической страной, испытала сильное западное влияние как в сфере языка, так и в сфере культуры. Многочисленны и занимают важное место латинские, итальянские, французские и немецкие элементы. Влияние немецкого языка очевидно в таких словах, как *szwagierka* 'золовка, свояченица' (от немецк. *schwägerin*), *szacować* 'оценивать' (от немецк. *schätzen*), и в суффиксе *-unek* (от немецк. *-ung*), как в словах *gatunek* 'сорт' (от немецк. *Gattung*) и *rosaunek* 'поцелуй'.

Польское государство было образовано в X веке, однако первоначально функцию литературного языка выполняла латынь. Собственно польские литературные памятники появились только в начале XIV века. Тем не менее, уже в самых древних памятниках IX-X вв., написанных на латыни, можно найти следы польского языка. Древнейший памятник письменности на польском языке – религиозный гимн *Bogurodzica*, со временем ставший первым государственным гимном. Самый старший список гимна датируется XV веком, однако наличие архаизмов в этом списке свидетельствует о том, что текст гимна был создан около XIII века. Сейчас государственным гимном Польши является мазурка Домбровского.

УРОК 1
Польский алфавит. Графика

буква	произношение	буква	произношение
Aa	а	Mm	м
ą	он	Nn	н
Bb	б	Ńń	н'
Cc	ц	Oo	о
Ćć	ч	Óó	у
Dd	д	Pp	п
Ee	э	Rr	р
ę	эн	Ss	с
Ff	ф	Śś	щ
Gg	г	Tt	т
Hh	х	Uu	у
Ii	и	Ww	в
Jj	й	Yy	ы¹
Kk	к	Zz	з
Ll	л	Żż	ж'
Łł	ў	źź	ж

Диграфы

диграф	произношение	примеры
cz	т[^]ш	czysty
dz	д[^]з	widzę
dź	д[^]ж'	dźwięk
dż	д[^]ж	dżuma
ch	х	chory
rz	ж	morze
sz	ш	szósty

¹ Гласный у – среднего подъёма переднего ряда нелабиализованный. Артикуляционно и акустически он занимает среднее положение между е и і. При артикуляции у нижняя губа опускается ниже, чем при артикуляции і. Произнося по очереди е – у, не надо менять положение нижней губы. Отличие от русского «ы» состоит в том, что русское «ы» – гласный верхнего подъёма заднего ряда.

Ударение

Ударение в польском языке всегда падает на предпоследний слог. Только в некоторых иностранных словах, сложных числительных и формах глагола ударение падает на третий или четвертый от конца слог, например, *matematyka*, *technikum*, *czterysta*, *pozzlismy*, *chcielibysmy*.

В сочетаниях предлогов с односложными словами ударение падает на предлог, а не на следующее за ним слово: *o* nas, *za* nim, *nie* *ś*pieć, *nie* *w*iem.

Отсутствие редукации гласных

В польском языке нет редукации гласных в безударных слогах. Все гласные произносятся одинаково четко независимо от позиции.

Обозначение мягкости согласных звуков

На конце слова и перед согласными мягкость обозначается с помощью «черточки» (*kreski*) – *ś*, *ć*, *ź*, *ń*. Например, *dziś*, *ćwiczć*, *iść*, *tańczycć*, *groźba*.

Перед гласными мягкость обозначается с помощью буквы *i*, при этом буква *i* не читается: *ziemia* [ж`емя], *wiosna* [вёсна], *biuro* [бюро], *pięć* [пенч], *lakier* [лакер].

Перед *i* мягкость никак не обозначается: *kino*, *zima*, *nikt*, *pismo*, *głupi*.

Запомните: *si* = *ś*, *ci* = *ć*, *zi* = *ź*

Взаимодействие звуков в речи

Звонкие согласные на конце слова и перед глухими оглушаются: *prędko* – прэнтко, *sięzki* – ченшки, *noż* – нуш, *męzczyzna* – мэншт`шызна.

В польском оглушаются также согласные *w* и *rz*: *chwila* – хфила, *czwarty* – т`шфарты, *kwiat* – кфят, *chrzan* – хшан, *krzesło* – кшесёо.

Перед звонкими согласными глухие озвончаются: *prosba* – прожьба, *liczba* – лид`жба, *jakże* – ягже.

Упражнения

1. Прочитайте слова:

вечер *wieczor*

час *czas*

чистый czysty
тихий cichy
тень cień
пить pić
день dzień
муж mąż
усы wąsy
мясо mięso
я хочу chcę
рука ręka

зуб ząb
зубы zęby
быстро prędko
дед dziad
дети dzieci
лавка ławka
масло masło
чело czoło
зима zima
сестры siostry

2. Прочитайте слова:

sala – szafa – siano
syn – szynka – siła
kosa – kosz – kosić
sowa – szopa – siostra
cały – czary – ciało
płac – płacz – płać
co – czoło – ciocia
córka – czucie – ciuchy
pieścić – jeździć
kości – gwoździ
leszcz – leżć
szczera – ściera

zero – rzeka – ziemia
koza – kozuch – kozioł
zebra – żebra – ziewać
zupa – żuk – ziółka
dzwon – dzokiej – dzień
dzban – dzuma – dźwięk
siedzę – gwiżdżę – siedzi
drodzy – jeżdżę – młodzi
szczęście – miażdżyc
szczyt - drożdże
szczypać – zdziwić
leszcze - moździesz

УРОК 2. Орфография

Правописание u – ó

Буква ó пишется, когда в русском слове есть буква o или e: восьмой – ósmu, перо, ручка – pióro, гора – góra, нож - nóż. Буква u пишется, когда в русском языке имеется y или ю: трудный - trudny, наука – nauka, чудо – cud, любить – lubić, внук – wnuk.

Правописание ż – rz

Буква ż пишется, когда в русском языке имеется буква ж: нож – nóż, жена – żona, муж – mąż, может – może, жаба - żaba. Буква rz пишется, когда в русском языке имеется буква р (р мягкое): река – rzeka, море – morze, орел – orzeł, буря - burza.

Правописание ch – h

Буква ch пишется, когда в русском языке имеется буква х: слух – słuch, хитрый – chytry, муха – mucha, страх - strach. Буква h пишется, когда в русском языке имеется буква г или гласная: юмор – humor, Елена – Helena, гимн – hymn, история – historia, богатырь – bohater, испанец - Hiszpan.

Упражнения

1. Вставьте нужную букву (u – ó):

tr...dny	...sta	zar...wka	b...l
b...k	l...bić	bab...nia	ch...r
B...g	pi...ro	mal...tki	kr...l
na...ka	wn...k	ps...w	r...ża
...smy	g...ra	s...l	...cho

2. Вставьте нужную букву (ż – rz):

nó...	...eka	o...eł	o...ech
...ona	mo...e	bu...a	leka...
mą...	mo...e	...aba	dru..yna

3. Вставьте нужную букву (h – ch):

słu...	mu...a	...otel	...onor
...ytry	stra...	...umor	..igiena
...elena	...oryzont	du..	...uragan
..oroskop	ci...y	...arakter	

скороговорка

- Nie pieprz, Pietrze, pieprzem wlepsza
Wtedy szynka będzie lepsza
- Właśnie po to wieprza pieprzę,
żeby mięso było lepsze.
- Ależ będzie gorsze, Pietrze,
Kiedy w wieprza pieprz się wetrze.

LEKCJA 3 (урок 3)

Nazywam się...

To jest...

To jest Damian Bielski.
To jest Polak
To jest student

To jest Filip Dler
To jest Francuz
To jest student

To jest Anna Wolska
To jest Polka
To jest nauczycielka

To jest Elsa Martinez
To jest Kubanka
To jest studentka

Kto to jest?

To jest...

Kto to jest? To jest studentka.
Kto to jest? To jest Elsa
Martinez.

Kto to jest? To jest student.
Kto to jest? To jest Filip Dler

Jak on (ona) się nazywa?

On (ona) się nazywa...

Jak on się nazywa?
On się nazywa Damian Wolski

Jak ona się nazywa?
Ona się nazywa Anna Wolska.

Formalnie

Jak pan się nazywa?
Nazywam się Filip Dler

Jak pani się nazywa?
Nazywam się Elsa Martinez.

Nieformalnie

Jak się nazywasz?
Nazywam się Filip Dler

Jak się nazywasz?
Nazywam się Elsa Martinez

Nazywam się...

Filip – Dzień dobry!
Damian – Dzień dobry! Nazywam się Damian Bielski
Filip – Nazywam się Filip Dler
Damian – Bardzo mi miło
Filip – Bardzo mi miło
Damian – To jest kolega Hiszpan. Nazywa się Luis Serrano
Filip - Bardzo mi miło. Nazywam się Filip Dler
Luis - Bardzo mi miło

Co to jest? To jest...

Co to jest?
To jest miasto.
To jest ulica.
To jest dom studenta

To jest pokój
To jest parzport
To jest legitymacja
To jest zdjęcie

Czy to jest...? Tak, to jest...

Czy to jest dom studenta?
Tak, to jest dom studenta.

Czy to jest parzport?
Tak, to jest parzport.

Czy to jest...? Nie, to nie jest...

Czy to jest dom studenta?
Czy to jest ulica?
Czy to jest miasto?

Nie, to nie jest dom studenta.
Nie, to nie jest ulica.
Nie, to nie jest miasto, to jest wieś.

czasownik być (глагол «БЫТЬ»)

<i>ja</i>	jestem	<i>my</i>	jesteśmy
<i>ty</i>	jesteś	<i>wy</i>	jesteście
<i>on, ona, ono, pan, pani</i>	jest	<i>oni, one, panowie, panie, państwo</i>	są

czasownik nazywać się (глагол «НАЗЫВАТЬСЯ»)

<i>ja</i>	nazywam się	<i>my</i>	nazywamy się
<i>ty</i>	nazywasz się	<i>wy</i>	nazywacie się
<i>on, ona, ono, pan, pani</i>	nazywa się	<i>oni, one, panowie, panie, państwo</i>	nazywają się

Liczebniki (числительные)

1 – jeden	11 – jedenaście
2 – dwa	12 – dwanaście
3 – trzy	13 – trzynaście
4 – cztery	14 – czternaście
5 – pięć	15 – piętnaście
6 – sześć	16 – szesnaście
7 – siedem	17 – siedemnaście
8 – osiem	18 – osiemnaście
9 – dziewięć	19 – dziewiętnaście
10 – dziesięć	20 – dwadzieścia

ЛЕКСЈА 4

Rzeczownik (существительное). **Zaimек wskazuјący** (указательное местоимение). **Liczba mnoga** (множественное число).
Mianownik (именительный падеж)

Co to jest?

To jest ... (ocean, kontynent, port, wyspa, mapa, stolica, miasto, morze, zeszyt, ksiązka, torba, znaczek, koperta, gazeta, mydło, żyletka, ciastko, chleb)

Co to jest?

To są ... (oceany, kontynenty, porty, wyspy, mapy, stolice, miasta, morza, zeszyty, książki, torby, znaczki, koperty, gazety, żyletki, ciastka)

ten+ten=te

ta+ta=te

to+to=te

Jak nazywają się te kontynenty?

Ten nazywa się Afryka, a ten – Ameryka.

Jak nazywają się te wyspy?

Ta nazywa się Kuba, a ta – Madagaskar.

Jak nazywają się te miasta?

To nazywa się Kair, a to – Montreal.

ten+ten=ci

Jak nazywają się ci studenci?

Ten nazywa się Filip Dler, a ten – Luis Serrano.

Jak nazywają się ci koledzy?

Ten nazywa się Robert, a ten – Joanis.

Jak nazywają się ci nauczyciele?

Ten nazywa się Tomasz Wolski, a ten – Jan Nowak.

Грамматика. Типы склонения существительных

I – муж. р. (мягкий и твердый варианты)

II – ср. р. (мягкий и твердый варианты)

III – жен. р. с окончаниями a, i. (мягкий и твердый варианты)

IV – жен. р. на согласный (с нулевым окончанием)

Твердая разновидность – существительные с основой на p, b, f, w, m, n, s, z, d, t, r, ł.

Мягкая разновидность – существительные с основой на p', b', f', w', m';

только мягкие ś, ć, ź, dź, ń, j, l;

функционально-мягкие sz, ź/rz, cz, dź, dz, c.

Основы на заднеязычные g, k, ch – мягкие в ед. ч. I и II склонения, твердые во мн. ч. I и II склонения и в III склонении.

Окончания Им. п. мн. числа

В твердых типах I и III склонений в Им. п. мн. числа существительные получают окончания **i/y** (stoły, psy, banki), в мягких – **e** (kraje, konie). Существительные II склонения в Им. п. мн. числа во всех вариантах имеют окончание –a (okna, pola, muzea).

Особое окончание –**owie** получают некоторые существительные муж. рода, обозначающие названия степеней родства (maż — mężowie, ojciec – ojcowie, syn – synowie, названия лиц, занимающих высокое положение (król – królowie, senator – senatorowie), обозначения званий (mistrz – mistrzowie, profesor – profesorowie).

Существительные IV склонения получают окончания –e.

Чередования согласных в лично-мужских формах Им. п. мн. числа

d/dź – sąsiad – sąsiedzi
t/ć – student – studenci
z/zi – Francuz – Francuzi
s/si – prezes – prezesi
g/dz – kolega – koledzy
k/c – Polak – Polacy
r/rz – aktor – aktorzy

Чередования гласных в Им. п. мн. числа

a/ę – ząb – zęby, dąb – dęby, maż – mężowie.
e/□ - zamek – zamki, widelec – widelce
o/ó – stół - stoły

Mieszkam tutaj

To jest kontynent. Ten kontynent nazywa się Europa. To jest ocean. Ten ocean nazywa się Atlantyk. A to jest morze. Tu leży mój kraj – Francja. To jest stolica Francji – Paryż. A to jest moje miasto – Marsylia. Marsylia to jest port. Moja rodzina mieszka w centrum Marsylii.

To jest Polska. To jest stolica Polski – Warszawa. A to miasto – Łódź. Ja teraz mieszkam i uczę się tutaj.

Gdzie jest ta ulica?

Filip – Przepraszam, gdzie jest ulica Prosta?

Pan – Ulica Prosta? Oj, nie wiem.

Filip – Przepraszam, gdzie jest ulica Prosta?

Pani – Niedaleko, mieszkam tam.

Filip – Może pani wie, gdzie mieszka pan Bielski?

Pani – Doktor Adam Bielski?

Filip – Nie, Damian Bielski.

Pani – Wiem, wiem. Damian to mój syn.

Filip – O! Bardzo mi miło. Filip Dler.

Czasownik (глагол)

II koniugacja (II спряжение). Czas teraźniejszy (настоящее время)

MÓWIĆ		UCZYĆ SIĘ	
mówię	mówimy	uczę się	uczymy się
mówisz	mówicie	uczysz się	uczycie się
mówi	mówią	uczy się	uczą się

I koniugacja (I спряжение). Czas teraźniejszy (настоящее время)

IŚĆ		JECHAĆ	
idę	idziemy	jadę	jedziemy
idziesz	idziecie	jedziesz	jedziecie
idzie	idą	jedzie	jadą

Liczebniki (числительные)

20 – dwadzieścia	50 – pięćdziesiąt	80 – osiemdziesiąt
30 – trzydzieści	60 – sześćdziesiąt	90 – dziewięćdziesiąt
40 – czterdzieści	70 – siedemdziesiąt	100 – sto

Zakupy

Ta ulica nazywa się Prosta. To jest dom numer 9. Tutaj mieszka Damian Bielski i jego rodzina – matka, ojciec i siostra Monika.

Obok domu jest kiosk. Są tam gazety, zeszyty, ołówki, znaczki, koperty. Niedaleko jest sklep. Jest tam mleko, chleb, ciastka i inne produkty.

Rano Monika idzie do sklepu i kiosku po zakupy. Damian jeszcze śpi. Potem budzi się, leży i czyta gazety. Monika wraca do domu i robi śniadanie. Damian wciąż leży i czyta. Na koniec woła: “Jest już śniadanie? Jestem głodny!”

Jadę do Warszawy

Monika – Damian, śniadanie!

Damian – Już idę! Co jest na śniadanie?

Monika – Jest kawa, mleko, herbata, ser, masło, bułki, szynka...

Damian – Dobra ta szynka. Przepraszam, ale już wychodzę.

Monika – Najpierw mówisz, że jesteś głodny, a potem nic nie jesz.

Damian – Spieszę się. Jadę do Warszawy.

Monika – Do Warszawy? Po co?

Damian – Dzisiaj jest tam dobry koncert.

Monika – Ten sam koncert jest jutro tutaj.

Damian – Tak, ale moja dziewczyna mieszka tam, a nie tutaj.

Ćwiczenia

1. Proszę wpisać odpowiednie formy czasownika *mówić*.

.....pan po angielsku? Nie, nie po angielsku. A państwo? Oczywiście, że po angielsku. (Czy) państwo dobrze? Tak, dobrze. A pani dobrze po angielsku? (Ja) dobrze, ale nie tak dobrze, jak mój syn Damian. Damian, ty dobrze po angielsku? bardzo dobrze.

2. Proszę wpisać zaimki *ten, ta, to, mój, moja, moje* oraz nazwy i nazwiska.

To jest kontynent. T... kontynent nazywa się ...

To jest stolica. T... stolica nazywa się ...

To jest m... kraj. M... kraj nazywa się ...

To jest m... rodzina. M... ojciec nazywa się ...

M... matka nazywa się ...

M... brat nazywa się ...

M... siostra nazywa się ...

3. Proszę napisać według modelu: **To jest stolica. To są stolice.**

paszport, siostra, brat, ocean, kraj, kontynent, ulica, dom, pokój, miasto, wyspa, zdjęcie, student, nauczyciel, koleżanka, okno, adres, numer, ojciec, matka, kolega, mąż, pisarz, mistrz, dziadek, senator, aktor, sklep, Polak, kiosk

4. Proszę przeczytać.

20 30 40 50 60 70 80 90 22 37 41 55 63 78 89 92 91 76 54
47 56 91 49 77 24 33 65 87 96 39 99 100 101 102 103 120 130
140 150 160 170 180 190 132 145 167 189 129 118 117 116
115 174 183 192 123 134 145 156 167 178 189

5. Proszę podać swój numer legitymacji, adres.

6. Proszę odpowiedzieć na pytania: Ile mają lat pani (pana) matka, ojciec, babcia, dziadek, brat, siostra?

7. Proszę odpowiedzieć na pytania:

Co robi Monika? Co jest na śniadanie? Dlaczego Damian nie je? Dokąd Damian jedzie? Co jest dzisiaj w Warszawie? Gdzie jutro jest ten sam koncert? Dlaczego Damian jedzie na koncert do Warszawy?

8. Proszę wpisać odpowiednie formy czasownika *iść*.

(Wy) na lekcje? Nie, my jeszcze nie A ty, już? Tak, na lekcje. Luis, ty też? Tak, Kto jeszcze teraz? My Dlaczego (wy) już teraz? już teraz, bo mamy test.

9. Proszę wpisać odpowiednie formy czasownika *jechać*.

Dokąd (ty)? (Ja) do Warszawy. Po co? (Ja) na koncert. Monika też? Nie, ona nie, ale Samir i Luis Nie wiesz, kto jeszcze? Wiem, Elsa i Filip też Naprawdę (wy) też na koncert? Tak, oczywiście my też na ten koncert.

LEKCJA 5

Zaimki dzierzawce (притяжательные местоимения). Przymiotniki (прилагательные). Liczba mnoga (множественное число).

Mianownik (именительный падеж)

To są **moje** siostry. **One** są jeszcze **małe**.

To są **moje** klucze, koperty i zdjęcia. **One** są **małe**.

To są **moi** bracia. **Oni** są jeszcze **mali**.

Jaki jest twój ojciec? Wysoki. A twój? Mój jest niski.
Jaka jest twoja siostra? Wysoka. A twoja? Moja jest niska.
Jakie jest twoje dziecko? Wysokie. A twoje? Moje jest niskie.

Jakie są twoje siostry? Wysokie. A twoje? Niskie.
Jacy są twoi bracia? Wysocy. A twoi? Niscy.

Czasownik (глагол). III koniugacja (III спряжение).
Czas teraźniejszy (настоящее время)

UMIEĆ		POWTARZAĆ	
umiem	umiemy	powtarzam	powtarzamy
umiesz	umiecie	powtarzasz	powtarzacie
umie	umieją	powtarza	powtarzają

II koniugacja (II спряжение).
Czas teraźniejszy (настоящее время)

LUBIĆ		LEŻEĆ	
lubię	lubimy	leżę	leżymy
lubisz	lubicie	leżysz	leżycie
lubi	lubią	leży	leżą

Umieć + bezokolicznik (инфинитив)

Umiesz śpiewać? Umiesz mówić po niemiecku? Nie,
 Tak, umiem. nie umiem.
 Umiesz gotować? Tak, Umiesz grać na gitarze? Nie,
 umiem. nie umiem.

Lubić + bezokolicznik

Lubisz śpiewać? Tak, lubię.
 Lubisz gotować? Tak, lubię.
 Lubisz grać na gitarze? Nie, nie lubię.
 Lubisz mówić po niemiecku? Nie, nie lubię.

UWAGA! ВНИМАНИЕ!

Ile masz lat? Mam 19 lat. Ile masz lat? Mam 22 lata.

1 rok	2, 3, 4, lata	5, 6, 7, ... 11, 12, ... 21 lat
	22, 23, 24 lata	25, 26, 27 ... 31 ... 41.. lat

Mój kolega

Ja i Joanis mieszkamy razem. Nasz pokój jest mały, ale jasny i kolorowy. Na ścianie wiszą plakaty z Grecji, a obok gitara Joanisa. Joanis bardzo lubi grać i śpiewać. Koleżanki Joanisa mówią, że ma piękny głos. Mówią też, że jest przystojny. Joanis jest wysoki, szczupły, ma duże, ciemne oczy i długie czarne włosy. Ja na pewno nie jestem taki przystojny. Nie umiem też grać i śpiewać, ale umiem opowiadać dowcipy i dobrze gotować.

Wieczorem zawsze mamy gości. Goście lubią słuchać, kiedy Joanis gra i śpiewa melodyjne greckie piosenki. Goście tak samo lubią moje dowcipy i dobre jedzenie i nigdy nie wychodzą przed kolacją.

Jak się tutaj czujesz?

Joanis – Jaka jest twoja rodzina?

Damian – Mała. A twoja?

Joanis – Moja jest bardzo duża, a mieszkanie jest małe, więc zawsze jest tam ruch, hałas i bałagan.

Damian – Gdzie mieszkasz tutaj?

Joanis – W domu studenta.

Damian – Jak się tam czujesz?

Joanis – Jak w domu – też jest zawsze ruch, hałas i bałagan.

Ćwiczenia

1. Proszę przeczytać tekst *Mój kolega* w formie: *Andreas i Joanis mieszkają razem*....

2. Proszę napisać krótki tekst (8-10 zdań) na temat *Rodzina kolegi (koleżanki)*.

3. Proszę powiedzieć, co pan (pani) umie i lubi robić.

4. Proszę powiedzieć, ile mają lat pana (pani) koledzy i koleżanki.

5. Proszę wpisać odpowiednie formy czasownika *leżeć*.

Co tu? Tu książka. A gdzie zeszyty?
One na biurku.

Kto tona kanapie? Nie wiem, być może Damian. Ja też lubię na kanapie po obiedzie. Dlaczego (wy) tutaj i nic nie robicie? (My), bo jesteśmy zmęczeni.

Powtórzenie

1. Proszę wpisać odpowiednie formy czasowników

powtarzać

Ja lekcje. Samir i Luis lekcje. Ty też lekcje? Nasz kolega też lekcje. My lekcje. Wy też..... lekcje.

iść

Czy ty do kina? Ja do kina. My też do kina. A wy do kina? Dlaczego nasze koleżanki nie do kina?

umieć

Czy ty gotować? My nie gotować. Elsa gotować. Jej koleżanki też gotować. Wy też gotować.

robić

Codziennie (my) obiad. Czy ty codziennie obiad? My codziennie obiad. Moja mama codziennie obiad. Moja koleżanka też obiad.

liczyć

Samir pieniądze. My pieniądze. Kolega pieniądze. Oni pieniądze. Wy pieniądze.

2. Proszę odpowiedzieć na pytania: *Jaki jest ten chłopak? Jaka jest ta dziewczyna? Jakie jest to dziecko?*

3. Proszę wykonać następujące polecenia:

- Proszę powiedzieć, czyje to są przedmioty.
- Proszę podać numer legitymacji i paszportu.
- Jakie pan (pani) zna języki?
- Co pan (pani) lubi robić?
- Proszę podać informację o swojej rodzinie.

LEKCJA 6

Czasowniki na –ować, -ywać, -iwać.

Narzędnik (творительный падеж)

To jest sweter, but, szalik, pasek, piżama, koszula, skarpetka, czapka, kurtka, płaszcz, ubranie.

To są swetry, buty, szaliki, paski, piżamy, koszule, skarpetki, czapki, kurtki, płaszcze, ubrania.

Jaki jest ten sweter? Bardzo dobry i tani. A ile on kosztuje? 118 złotych.

Jaka jest ta piżama? Bardzo tania. Ile ona kosztuje? 53 złote 20 groszy.

Jakie są te buty? Bardzo drogie. A ile one kosztują? 199 złotych.

1 złoty	2, 3, 4 złote 22, 23, 24 złote	5, 6, 7 ... złotych 21, ... 25, 26, 27 ... złotych
1 grosz	2, 3, 4 grosze	5, 6, 7 ... groszy

В польском языке числительные 2, 3, 4 и составные числительные, заканчивающиеся на 2, 3, 4 (22, 23, 24, 32, 33, 34) сочетаются с формами В.п. мн. числа женско-вещных существительных. Например, **Mam dwa podręczniki. Znam trzy języki obce.** Лично-мужские существительные сочетаются с особыми формами числительных.

Czasowniki na –ować, -ywać, -iwać. I koniugacja. Czas teraźniejszy

KUPOWAĆ		STUDIOWAĆ	
kupuję	kupujemy	studiuję	studiujemy
kupujesz	kupujecie	studiujesz	studiujecie
kupuje	kupują	studiuje	studują

PRZYGOTOWYWAĆ SIĘ		WSKAKIWAĆ	
przygotowuję się	przygotowujemy się	wskakuję	wskakujemy
przygotowujesz się	przygotowujecie się	wskakujesz	wskakujecie
przygotowuje się	przygotowują się	wskakuje	wskakują

Грамматика. Глаголы на –ować, -ywać, -iwać

Глаголы на –ować, -ywać, -iwać относятся к I спряжению, но при образовании форм настоящего времени происходит замена данного элемента на –uj, а к нему уже присоединяется окончание. Например, rys – ować → rys – uj – ę, rys – uj – esz, rys – uj – e и т.д; przygotow – ywać → przygotow – uj – ę, przygotow – uj – esz, przygotow – uj – e.

Liczebniki (числительные)

200 – dwieście	500 – pięćset	800 – osiemset
300 – trzysta	600 – sześćset	900 – dziewięćset
400 – czterysta	700 – siedemset	1000 – tysiąc

Zaczyna się jesień

Zaczyna się jesień. Noce są zimne. Rano temperatura jest niska. Dni są już krótkie, ciemne i pochmurne. Często pada deszcz. Czasem wieje zimny wiatr. Luis myśli o Hiszpanii. Tam pogoda jest na pewno ładna: świeci słońce i jest jeszcze dosyć ciepło. Niestety, Polska to nie Hiszpania. Cienka koszula, jasne spodnie i letnie buty nie są dobre, kiedy jest zimno i pada deszcz. Luis idzie do sklepu i kupuje ciepłe ubranie.

Filip kupuje płaszcz

Filip i Monika wchodzą do sklepu. Oglądają swetry, spodnie, płaszcze.

Filip – Jak myślisz, ładny jest ten płaszcz?

Monika – Który?

Filip – Ten ciemny.

Monika – Myślę, że ładny.

Filip – Ile on kosztuje?

Monika – Nie wiem. (do sprzedawczyni) Proszę pani, ile kosztuje ten płaszcz?

Sprzedawczyni – Niedużo, tu jest cena.

Filip – Pani mówi, że to niedużo? To całe moje stypendium!

Sprzedawczyni – Tak, ale nie co dzień kupuje pan płaszcz. Proszę przymierzyć.

Narzędnik (творительный падеж). Rzeczownik

	rodzaj męski	rodzaj nijaki	rodzaj żeński
liczba pojedyncza	-em	-em	-ą
liczba mnoga	-ami		

On jest lekarzem.

On jest robotnikiem.

On jest inżynierem.

Ona jest pielęgniarką.

Ona jest lekarką.

Ona jest sprzedawczynią.

Oni są lekarzami.

Oni są robotnikami.

Oni są inżynierami.

One są pielęgniarkami.

One są lekarkami.

One są sprzedawczyniami.

On jest studentem i Rosjaninem.

Ona jest studentką i Rosjanką.

Oni są studentami i Rosjanami.

One są studentkami i Rosjankami.

Ameryka jest kontynentem.

Warszawa jest stolicą Polski.

Łódź jest miastem.

Ameryka i Azja są kontynentami.

Warszawa i Londyn są stolicami.

Łódź i Kraków są miastami

Narzędnik (творительный падеж). Przymiotnik (прилагательное)

	rodzaj męski	rodzaj nijaki	rodzaj żeński
liczba pojedyncza	-ym/ -im	-ym/ -im	-ą
liczba mnoga	-ymi/ -imi		

Ona jest dobrą dziewczyną.

Adaś jest miłym dzieckiem.

On jest przystojnym mężczyzną.

Oni są wspaniałymi kolegami.

Czasownik. I konjugacja

CHCIEĆ		INTERESOWAĆ SIĘ	
chcę	chcemy	interesuję się	interesujemy się
chcesz	chcecie	interesujesz się	interesujecie się
chce	chcą	interesuje się	interesują się

Moja grupa

To jest ulica Akademicka. To jest instytut. Tutaj uczę się języka polskiego. To są moi nauczyciele. Pan Tomasz Wolski jest nauczycielem języka polskiego. Jego żona Anna Wolska też jest nauczycielką. Pan Wolski jest spokojny i zawsze wesoły. Pani Wolska jest bardzo poważna.

To jest moja grupa. Ta grupa jest nieduża i bardzo miła. Tutaj są moje koleżanki. Jedna chce być lekarką, druga – nauczycielką, a trzecia – tłumaczką. Wszystkie są inteligentne i ładne, ale najładniejsza jest Elsa.

To są moi koledzy. Chcą być inżynierami. Interesują się techniką. Ja chcę studiować medycynę i być lekarzem. Interesuję się ekologią, biologią, psychologią a także muzyką i turystyką.

W pociągu

Filip – To miejsce jest wolne?

Pasażer – Tak. Proszę! Pan jest cudzoziemcem, prawda?

Filip – Tak. Jestem Francuzem.

Pasażer – Co pan robi w Polsce?

Filip – Uczę się języka polskiego, ponieważ chcę tu studiować.

Pasażer – A kim pan chce być?

Filip – Dziennikarzem.

Pasażer – To bardzo ciekawe. Jesteśmy więc kolegami, bo jestem dziennikarzem. Moje nazwisko – Bielski.

Filip – Mój kolega Damian też nazywa się Bielski. Jest pan może jego kuzynem?

Ćwiczenia

1. Proszę odpowiedzieć na pytania.

Dokąd wchodzi Monika i Filip? Co oglądają? Jaki płaszcz kupuje Filip? Ile kosztuje ten płaszcz według sprzedawczynie? Ile kosztuje ten płaszcz według Filipa?

2. Proszę uzupełnić dialog.

Ile kosztuje ten (ta, to)

Ten (ta, to) kosztuje złotych (złote).

(sweter, koszula, czapka, ubranie, kurtka, pasek, szalik)

3. Proszę wpisać odpowiednie formy czasownika *kupować*.

Luis, co ty? Ja płaszcz. Co twój kolega? Mój kolega sweter, a jego koleżanka szalik. Czy ta pani też szalik? Nie, ona pasek. Wy buty? Tak, my buty. Państwo też buty? Nie, my rękawiczki.

4. Proszę napisać według modelu: **Co kupujesz? Nic nie kupuję.**

(myśleć, powtarzać, robić, czytać, wiedzieć, pisać, gotować, mówić)

5. Proszę napisać krótki tekst według modelu:

Nazywam się Jestem Mieszkam w Chcę być (kim) Interesuję się (czym)

LEKCJA 7

Godziny i dni tygodnia

Lekcja

Wchodzę do klasy.

Mówię – dzień dobry!

Siadam.

Słucham i powtarzam nowe słowa.

Rozumiem te słowa.

Biorę zeszyt i długopis.

Piszę tekst.

Wstaję. Mówię – do widzenia.

Idę do domu.

Luis wchodzi do klasy.

Mówi – dzień dobry!

Siada.

Słucha i powtarza nowe słowa.

Rozumie te słowa.

Bierze zeszyt i długopis.

Pisze tekst.

Wstaje. Mówi – do widzenia.

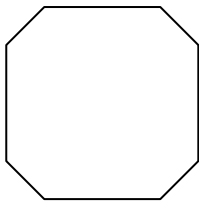
Idzie do domu.

WCHODZIĆ		BRAĆ		PISAĆ	
wchodzę	wchodzimy	bioreę	bierzemy	piszę	piszemy
wchodzisz	wchodzicie	bierzesz	bierzecie	piszesz	piszecie
wchodzi	wchodzą	bierze	biorą	pisze	piszą
WSTAWAĆ		ROZUMIEĆ		SIADAĆ	
wstaję	wstajemy	rozumiem	rozumiemy	siadam	siadamy
wstajesz	wstajecie	rozumiesz	rozumiecie	siadasz	siadacie
wstaje	wstają	rozumie	rozumieją	siada	siadają

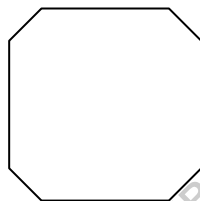
Która godzina?

Która teraz jest godzina? **Piąta (szósta, siódma, ósma, dziewiąta, dziesiąta, jedenasta, dwunasta)**

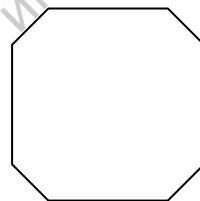
O której godzinie idziecie do domu? O **pierwszej (drugiej, trzeciej, czwartej, piątej, szóstej, siódmej, ósmej, dziewiątej, dziesiątej, jedenastej, dwunastej)**

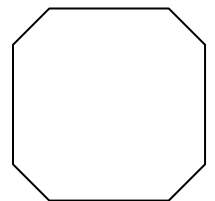
Która
godzina?
Pierwsza.

Która godzina?
Wpół do
drugiej.

Która godzina?
Pierwsza
piętnaście =
Piętnaście po
pierwszej.

Która godzina?
Pierwsza
czterdzieści =
Za
dwadzieścia
druga.

количественное числительное	порядковое числительное м.рода	порядковое числительное ж.рода	порядковое числительное ср. рода
jeden	pierwszy	pierwsza	pierwsze
dwa	drugi	druga	drugie
trzy	trzeci	trzecia	trzecie
cztery	czwarty	czwarta	czwarte
pięć	piąty	piąta	piąte
sześć	szósty	szósta	szóste
siedem	siódmy	siódma	siódme
osiem	ósmy	ósma	ósme
dziewięć	dziewiąty	dziewiąta	dziewiąte

dziesięć	dziesiąty	dziesiąta	dziesiąte
jedenaste	jedenasty	jedenasta	jedenaste
dwanaście	dwunasty	dwunasta	dwunaste

Co robisz?

Filip – Cześć! Co robisz?

Monika – Cześć! Czytam.

Filip – Nie przeszkadzam?

Monika – Nie, nie! Dobrze, że jesteś!

Filip – Tak? Dlaczego?

Monika – Ponieważ mam dobre wino i ciastka. Zapraszam.

Filip – O, dziękuję. Ale co to za okazja?

Monika – Moje urodziny.

Filip – Wszystkiego dobrego.

Dni tygodnia

1. poniedziałek

2. wtorek

3. środa

4. czwartek

5. piątek

6. sobota

7. niedziela

Jaki dziś dzień?

Poniedziałek.

O, to mamy dziś lekcje.

Jaki dziś dzień?

Niedziela.

O, to dziś odpoczywamy.

Poniedziałek

Dziś jest poniedziałek. Jest ósma. Luis i Filip wychodzą z domu studenta. Idą na lekcje. Lekcje zaczynają się o ósmej piętnaście. Filip i Luis wchodzi do klasy. Tam są już ich koledzy. Mówią – dzień dobry. Siadają. Zaczynają się lekcje. Wszyscy powtarzają, czytają i piszą. O dziewiątej jest przerwa. Potem jeszcze są cztery lekcje. Filip i Luis uczą się. O drugiej wychodzą z klasy i idą do stołówki na obiad. Po południu trochę odpoczywają. Potem oglądają telewizję i wreszcie zaczynają powtarzać lekcje.

Gdzie jest Luis?

Elsa – Gdzie jest Luis?

Filip – W pokoju Samira.

Elsa – Co oni tam robią?

Filip – Uczą się. Jutro mają egzamin.

Elsa – Cześć! Jaki hałas! Co wy tu robicie?

Samir – Słuchamy muzyki.

Elsa – Tak? A jutro macie egzamin.

Luis – No, to co? Mamy czas – noc jest długa!

Dowcip

Pamiętnik studenta:

poniedziałek: jestem głodny,

wtorek: jestem głodny,

środa: dostałem stypendium,

czwartek: nic nie pamiętam...

piątek: nic nie pamiętam...

sobota: jestem głodny!

Ćwiczenia

1. Tekst *Lekcja* proszę przeczytać w formie *Wchodzimy do klasy...*, *Wchodzą do klasy...*, *Wchodzisz do klasy...*, *Wchodzicie do klasy*.

2. Proszę odpowiedzieć na pytania:

Co pan(i) robi w klasie?

Co robi wykładowca na zajęciach?

Co robi pana(i) kolega na zajęciach?

3. Proszę wpisać odpowiednie formy czasownika *brać*

Czy pani długopis i zeszyt? Tak, ja
długopis i zeszyt. A co pan? Ja też długopis i
zeszyt. Filip, co ty? Ja długopis i zeszyt. Kto
jeszcze zeszyt? Pedro zeszyt. Wy też
..... zeszyty? Tak, zeszyty. A państwo zeszyty?
Nie, my tylko kartki.

4. Proszę napisać krótki tekst na temat *Rano idę do sklepu*. Proszę użyć
czasowniki *wchodzić, mówić, kupować, wychodzić*.

5. Która jest godzina?

8-20, 9-40, 10-15, 12-05, 1-30, 4-25, 5-35, 7-12, 3-50, 3-45, 2-20, 2-10,
7-30, 9-35, 6-40, 11-55, 12-15, 8-15, 10-30, 4-55, 6-10, 7-35, 12-20, 4-
45, 8-25.

6. Tekst *Poniedziałek* proszę przeczytać w formie *Ja i mój kolega
wychodzimy z domu studenta...*

7. Proszę odpowiedzieć na pytania:

O której pan(i) wstaje?

O której pan(i) wchodzi do klasy?

O której zaczynają się lekcje?

O której kończą się lekcje?

O której pan(i) wychodzi z klasy?

O której pan(i) idzie do stołówki?

O której pan(i) zaczyna się uczyć?

O której pan(i) kończy się uczyć?

O której pan(i) idzie spać?

Powtórzenie

1. Proszę wpisać brakujące formy czasowników.

	ja	ty	on	my	wy	oni
myśleć		myślisz				
			wie			
	wchodzę				wchodzicie	
iść	idę		idzie			
słuchać				słuchamy		
studiować		studiujesz				

2. Proszę odpowiedzieć na pytania:

Czym się pan(i) interesuje?

Co pan(i) lubi robić?

Co pan(i) robi, kiedy ma wolny czas?

Jest pan(i) w sklepie i chce kupić buty. Co pan(i) mówi?

Jak pan(i) pyta o cenę?

3. Proszę przeczytać dowcip i odpowiedzieć na pytanie: *Czemu ten student był taki smutny?*

Student pyta kumpla:

– Czemu jesteś taki smutny?

– Napisałem do rodziców list, żeby mi przysłali pieniądze na lampkę nocną, abym mógł się wieczorami uczyć.

– I co, nie przysłali?

– Przysłali – lampkę...

ЛЕКСЈА 8

Biernik (винительный падеж)

Mam brata, siostrę, ojca, matkę. Moja siostra ma dziecko. Filip ma rodziców, braci, siostry, też ma koleżanki i kolegów

Biernik

	r. m. (м. р.)		r. ż. (ж. р.)	r. n. (ср. р.)
I. pojed. (ед. ч.)	mężczyźni i zwierzęta = Dop. (=Р.п.) -a	przedmioty = M. (=И.п.)	- ę	= M. (=И.п.)
I. mnoga (мн. ч.)	tylko mężczyźni (lub mężczyźni i kobiety) = Dop. (=Р.п.) -ów, y, i	przedmioty i zwierzęta = M. (=И.п.)	= M. (=И.п.)	= M. (=И.п.)

mieć + B.

Masz magnetofon? Tak, mam.

powtarzać + B.

Powtarzam tekst.

rozumieć + B.

Rozumiesz tekst? Tak, rozumiem.

brać + B.

Bierzesz zeszyt? **Tak, biorę.**

lubić + B.

Lubisz piłkę nożną? Tak, lubię.

kupować + B.

Co kupujesz? Kupuję sweter.

(zegarek, czas, dialog, język polski, książkę, chleb, znaczek, mleko, mydło, dom, brata, samochód, dziecko, książki, lekcje, braci, siostry, kolegów, chemię, matematykę, ćwiczenia, sport, kawę, herbatę, żyletkę, nowe słowa, teksty, notatki, fizykę)

woleć + B.

WOLEĆ		ZAPRASZAĆ	
wolę	wolimy	zapraszam	zapraszamy
wolisz	wolicie	zapraszasz	zapraszacie
woli	wolą	zaprasza	zapraszają

Woli pan herbatę, czy kawę?
Wolę kawę.

zapraszać + B.

Kogo zapraszasz na urodziny?
Koleżanki i kolegów.

Luis idzie na mecz

Środa zaczyna się jak każdy inny dzień. Luis bierze zeszyty i książki i idzie na lekcje. W klasie czyta teksty, powtarza nowe słowa, pisze ćwiczenia, odpowiada na pytania. Potem ma dużą przerwę. Następnie ma jeszcze jedną lekcję. Po lekcji idzie na obiad. Je i pije. Luis ma jednak ciekawe plany na popołudnie. Dzisiaj idzie na mecz. Luis bardzo lubi piłkę nożną, ale nie lubi chodzić na mecze sam. Zaprasza więc Damiana, Andreasa, Joanisa i Samira. Andreas woli oglądać mecze w telewizji, więc zostaje w domu. Luis, Damian, Joanis i Samir idą razem na stadion. Zaczyna się mecz. Niestety, gra jest wolna i nudna. Luis jest zły. Jego koledzy też. Tylko Andreas jest zadowolony. Mecz jest nudny, więc Andreas wyłącza telewizor i idzie spać.

Dowcip

Dwie blondynki oglądają mecz piłkarski. Rzut karny, wykonuje Ronaldo, kłapa. Piłka przeleciała nad bramką. Pokazują powtórkę strzału, a jedna blondynka mówi do drugiej:

- Zobacz, ten to na pewno nie trafi, zobacz jak wolno biegnie do tej piłki.

Chcę zatelefonować

Luis i Damian idą ulicą. Luis widzi pocztę.

Luis – Chcę zatelefonować do Madrytu.

Damian – Masz tam rodzinę?

Luis – Tak, mam tam ojca, matkę, braci i siostry.

Damian – Macie dom w Madrycie?

Luis – Tak, mamy duży dom. Ja mam własny duży pokój.

Damian – Tutaj w domu studenta też mieszkasz sam?

Luis – Nie. Mieszkam z kolegą.

Damian – I co? Jesteś zadowolony?

Luis – Tak, ale..

Damian – ... to nie to samo, co w domu.

MUSIEĆ		ZNAĆ		CZEKAĆ	
muszę	musimy	znam	znamy	czekam	czekamy
musisz	musicie	znasz	znacie	czekasz	czekacie
musi	muszą	zna	znają	czeka	czekają

znać + B.

Znasz tego lekarza? Znam.

czekać na + B.

Na kogo pan czeka? Czeka na lekarza

Samir jest przeziębiony

Jesień w Polsce jest zimna. Często pada deszcz, czasem pada śnieg. Ludzie ubierają się ciepło. Wkładają ciepłe płaszcze lub kurtki, grube buty, szaliki i rękawiczki. Samir ma już ciepły sweter, kurtkę, czapkę, szalik i dobre buty. Wszystko to leży w szafie. Samir wkłada jasne spodnie, cienką koszulę i letnie buty. Tak ubrany wychodzi na ulicę. Rezultat jest taki, że Samir jest przeziębiony. Ma katar, kaszel i temperaturę. Musi teraz iść do lekarza. Lekarz bada Samira, daje receptę i to, co Samir bardzo lubi – zwolnienie z lekcji.

Filip idzie do dentysty

Luis – Źle się czujesz?

Filip – Tak. Boli mnie ząb.

Luis – Musisz iść do lekarza.

* * *

Pielęgniarka – Czy pan czeka na lekarza?

Filip – Tak. Bardzo boli mnie ząb.

Pielęgniarka – Chwileczkę. Pan doktor jest zajęty.

Filip – Luis, ty znasz tego doktora?

Luis – Znam. On bardzo dobrze usuwa zęby.

Filip – O! To ja idę do domu.

Luis – A ząb? Już nie boli?

Dowcip

Jechała blondynka samochodem i stanęła na światłach. Zmieniło się na zielone, a ta dalej stoi. Po kilku kolejnych zmianach świateł podchodzi do niej policjant, puka w szybę i pyta:

- A pani co, na jakiś nowy kolor czeka?

Ćwiczenia

1. Proszę odpowiedzieć na pytania

Kto idzie ulicą? Co widzi Luis? Dokąd Luis chce zatelefonować? Kogo Luis ma w Madrycie? Jaki dom mają rodzice Luisa? Jaki Luis ma pokój? Z kim mieszka Luis w domu studenta? Czy Luis jest zadowolony?

2. Proszę dokończyć zdania:

To jest mój pokój. Mam tam

To jest moja torba. Mam tam

To jest moja szafa. Mam tam

3. Proszę wymienić słowa w dialogu.

Lubisz **herbatę**? Tak, ale wolę **kawę**.

film – teatr, teatr – dyskoteka, sport – film, film – telewizja, sport – muzyka, mleko – jogurt, wino – piwo, piłka nożna – boks, mięso – ryby.

4. Słowa w nawiasach proszę napisać we właściwej formie.

Wstaję o 6. Sam robię (śniadanie). Robię (herbata), czasem (kawa) z mlekiem i (kanapki). Potem biorę (torba). Mam tam (długopis, zeszyty, książki, ołówek i papierosy). Wychodzę. Idę do klasy. W klasie piszę (teksty, ćwiczenia). Powtarzam (gramatyka). Wychodzę. Idę do sklepu. Tam kupuję (chleb, mleko, herbata i kawa). Wychodzę. Idę do domu.

5. Tekst z ćwiczenia 4 proszę przeczytać w 1 i 3 osobie liczby mnogiej.

6. Proszę napisać tekst *Samir jest przeziębiony* w 1 osobie liczby pojedynczej.

7. Proszę uzupełnić dialogi:

Na kogo czekasz?

Na co czekasz?

Na

Na

Długo?

Długo?

LEKCJA 9

Dopełniacz (родительный падеж)

lubić + B.

pić + B.

jeść + B.

brać + B.

nie lubić + D.

Pijesz mleko?

Jesz kielbasę?

Bierzesz nóż?

Lubisz ryż?

nie pić + D.

nie jeść + D.

nie brać + D.

Nie lubię

Nie piję

Nie jem

Nie biorę

ryżu.

mleka.

kielbasy.

noża.

Jest ser? Jest. (chleb, ryż, cukier, kawa, mleko)

Jest ser? Nie ma sera. (chleba, cukru, kawy, mleka)

A są ziemniaki? Są. (cukierki, ryby, zapalki, ciastka, owoce)

A są ziemniaki? Nie ma ziemniaków. (cukierków, zapalek, ciastek)

В польском языке переходные глаголы, т.е. глаголы, сочетающиеся с вин. падежом без предлога, требуют в отрицательных предложениях замены вин. падежа родительным. Mam czas – nie mam czasu. Lubię teatr – nie lubię teatru.

Dopełniacz

	г. м. (м. род)		г. ж. (ж. род)	г. н. (ср. род)
	mężczyźni i zwierzęta	przedmioty		
I. pojed. (ед. ч.)	-a	-a, -u	-y, -i	-a
I. mnoga (мн. ч.)	-ów, -y, -i		-□	-□

Окончание –а в ед. числе имеют существительные муж. рода (нелично-мужские):

- 1) обозначающие названия месяцев (czerwca), посуды (talerza), инструментов (poża), мер и весов (grama), денежных единиц (rubla), танцев (walca), частей тела (nosa);
- 2) с суффиксами ik/yk (stolika, słownika);
- 3) названия городов (кроме названий на grad) (Krakowa).

Окончания –и имеют:

- 1) заимствованные (komitetu), абстрактные (czasu), собирательные (lasu), вещественные существительные (cukru);
- 2) названия дней недели (wtorku);
- 3) названия городов на grad (Belgradu);
- 4) названия стран (Irani).

Окончание –ów во мн. числе имеют существительные муж. рода на твердый согласный (твердой разновидности) (domów), некоторые существительные мягкой разновидности (krajów).

Большинство существительных мягкой разновидности имеют окончания –i/-y – talerzy, gości.

kawałek, trochę, litr, kilogram, kilka, dużo + D.

Proszę (o) kawałek sera. (paczkę herbaty, kilka ciastek, kilo ryb, butelkę mleka, pół kilo cukierków, 20 deka cukerków, paczkę zapalek).

Bar na rogu

Na rogu ulicy Jasnej i Akademickiej jest nieduży bar. Klientami tego baru są głównie studenci, ponieważ niedaleko jest uniwersytet. Filip jest głodny, ale nie ma dużo czasu na jedzenie. Wchodzi do baru i prosi o herbatę, bułkę i sałatkę. Filip bierze łyżeczkę i widelec, zaczyna jeść. Patrzy na zegarek. Jest późno. Filip nie kończy herbaty, bo jest bardzo gorąca. Płaci rachunek i już wychodzi. W tej chwili do baru

wchodzą jego koleżanki i koledzy. Witają się z Filipem i zapraszają go do stolika. Filip tłumaczy, że nie ma czasu, ale koledzy nie słuchają.

Co zamawiamy?

Damian – Co zamawiamy?

Filip – Ja – zupełną pomidorową, schab, ziemniaki, sałatę i piwo.

Luis – Mam ochotę na bigos.

Damian – Samir, a ty nie chcesz bigosu? Jest bardzo dobry z piwem.

Samir – Nie lubię kapusty, nie piję alkoholu i nie jem mięsa wiepr...
wiepr...

Wszyscy – Wieprzowego!

Samir – O! Bardzo trudne słowo! Aha, ale tu jest ryba. Biorę rybę.

Monika, a ty? Dlaczego nic nie mówisz?

Monika – Ja nie jestem głodna. Nic nie chcę.

Filip – Może ciastko z kremem?

Monika – O nie, nie! I tak jestem gruba.

Filip – Podobasz mi się, jaka jesteś. Kocham każdy twój kilogram.

Dopełniacz. Przymiotnik i Zaimki dzierżawcze (mój, twój, nasz, wasz itp.)

	r. m. i r. n. (м. р. и ср. р.)	r. ż. (ж. р.)
I. pojed. (ед. ч.)	-ego	-ej
I. mnoga (мн. ч.)	-ych/ -ich	

-Dlaczego nie chcesz zapytać o to Luisa?

- Bo on nie ma o tym **zielonego pojęcia**.

-Myślisz, że ona chce zapoznać się z nim?

-Nie znam **żadnej dziewczyny**, która nie chciałaby.

Elsa ma urodziny

Dzisiaj Elsa ma urodziny. Właśnie kończy 18 lat. Z tej okazji Elsa robi kolację po kubańsku i zaprasza koleżanki i kolegów. Najpierw oczywiście Elsa idzie do sklepu. Kupuje 2 kilo ryżu, kilo mięsa, półtora kilo fasoli, chleb, paczkę masła, ciastka i butelkę szampana. Potem wraca do domu i przygotowuje kolację. O szóstej wieczorem wszystko jest już gotowe. Elsa – elegancka i przejęta czeka na gości. Pierwszy wchodzi Luis z kwiatami. Całuje Elbę i mówi – wszystkiego dobrego z okazji urodzin.

Przyjęcie u Elsy

Monika – Chyba wszystko jest już na stole.

Elsa – Nie ma jeszcze masła. I nie ma widelców. Już podaję. Proszę do stołu. (Goście siadają). Luis, czy możesz nalać wina?

Luis – Oczywiście, proszę bardzo. (Nalewa). Zdrowie naszej kochanej Elsy!

Elsa – Dziękuję bardzo. Proszę się częstować. (Goście jedzą, piją, rozmawiają.)

Joanis – Bardzo smaczny jest ten ryż z mięsem i czarną fasolą.

Elsa – Może jeszcze trochę ryżu?

Joanis – Nie, dziękuję bardzo.

Andreas – A ja proszę jeszcze trochę ryżu i sałaty. O, dziękuję, nie tak dużo!

* * *

Elsa – Kto jeszcze chce herbaty lub kawy?

Goście – Dziękujemy.

Elsa – A może jeszcze kawałek tortu?

Damian – Nie, dziękujemy bardzo. Wszystko jest bardzo smaczne, ale naprawdę nie możemy.

Monika – Już późno. Musimy iść. Dziękujemy i jeszcze raz życzymy wszystkiego najlepszego.

Ćwiczenia

1. Proszę napisać tekst *Dzisiaj mam urodziny*.

2. Koleżanka zaprasza pana(ią) na urodziny. Proszę opowiedzieć, jak pan(i) przygotowuje się do tego.

3. Proszę opisać swoje zakupy w sklepie spożywczym. *Zwykle w poniedziałek robię zakupy. Idę do sklepu spożywczego. Tam...*

4. Proszę odpowiedzieć na pytania:

Czego jeszcze nie ma na stole?

O co pyta Elsa Luisa?

Czyje zdrowie piją goście?

Jaka potrawa jest smaczna?

O co prosi Andreas?

Co proponuje Elsa?

Dlaczego goście nie chcą już jeść i pić?

Czego życzą goście?

5. Podane słowa proszę połączyć w sensowną całość, a następnie wpisać w model dialogu.

kilogram, butelka, paczka, pół kilo, kilka jabłka, ser, wino, zapalki, ryby	Proszę (o) To wszystko? Tak. Ile placę? złotych (złote)
---	---

6. Proszę napisać krótki tekst według wzoru: *Na śniadanie jemNa obiad jem Na kolację jem*

7. Proszę uzupełnić dialog.

- Masz dzisiaj urodziny?

- Tak.

- Życzę Ci (zdrowie, szczęście, sukces w pracy, radość, wszystko najlepsze)

LEKCJA 10

Miejscownik (Предложный падеж)

męski, żeński, nijaki

klub – w klubie
sklep – w sklepie
Lima – w Limie
kino – w kinie
Kraków – w Krakowie

b → bie
p → pie
m → mie
n → nie
w → wie

Uwaga!

autobus – w autobusie.
obraz – na obrazie.
stół – na stole.
teatr – w teatrze.
zeszyt – w zeszycie.
obiad – na obiedzie.

s → sie
z → zie
ł → le
r → rze
t → cie
d → dzie

męski, nijaki

kiosk – w kiosku
stóg – na stogu
strach – ze strachu

k →
g → **u**
ch →

żeński ! Uwaga !

stołówka – w stołówce
noga – w nodze
mucha – o musze

k → ce
g → dze
ch → sze

męski, nijaki

koc – na kocu
grzebień – na grzebieniu
osiedle – w osiedlu
kraj – w kraju
kosz – w koszu
morze – na morzu
nóż – na nożu
płaszcz – na płaszczu

c →
ń →
l →
j →
sz → **u**
rz →
ż →
cz →
ś →
ć →
dz →

żeński

stolica – w stolicy
róża – o róży
nędza – w nędzy
rzecz – o rzeczy

c → **y**
ż →
dz →
cz →
sz →
rz →
l → **i**
j →
ń →
ć →
ś →

Miejscownik

	I (м. р.)		II (ср. р.)		III (ж. р.)		IV (ж. р.)
	wz.	wz.	wz.	wz.	wz.	wz. m.	
	tw.	m.	tw.	m.	tw		
l. pojed. (ед. ч.)	-e	-u	-e	-u	-e	-i, -y	-i, -y
l.mnoga (мн.ч.)	-ach						

Существительные I склонения (муж. рода) твердой разновидности в предложном падеже имеют окончание –е, которое вызывает

чередование согласных. Существительные мягкой разновидности и на g, k, ch имеют окончание –u.

Существительные II склонения (ср. рода) имеют такие же окончания, как и сущ муж. рода: существительные твердой разновидности имеют окончание –e, которое вызывает чередование согласных. Существительные мягкой разновидности и на g, k, ch имеют окончание –u.

Существительные III склонения (жен. род) твердой разновидности (в т.ч. на g, k, ch) имеют окончание –e, которое вызывает чередования согласных. Существительные мягкой разновидности на мягкий согласный получают окончания –i, на отвердевший согласный – окончание –u.

Существительные IV склонения на мягкий согласный имеют окончание –i, на отвердевший согласный – окончание –u.

Во множественном числе все существительные имеют окончание –ach.

Miejscownik. Przymiotniki i Zaimki dzierzawce (mój, twój itp.)

	r. m. i r. n. (м. род и ср. род)	r. ż. (ж. род)
I. pojed. (ед. ч.)	-ym/-im	-ej
I. mnoga (мн. ч.)	-ych/ -ich	

Koleżanki

Monika Bielska i Magda Milewska są przyjaciółkami. Mieszkają w Łodzi. Monika mieszka z rodzicami i bratem w domu przy ulicy Prostej numer 9. Magda mieszka w akademiku. Monika i Magda studiują filologię polską na uniwersytecie. Obie są na pierwszym roku. Rano, a czasem też po południu, Monika i Magda mają wykłady. W czasie przerwy od 2.00 do 4.00 jedzą obiad w studenckiej stołówce. W środę i w piątek nie ma wykładów po południu. Monika i Magda spędzają ten czas w bibliotece. Przygotowują się do kolokwium lub do egzaminu. Sobota jest wolna. Monika i Magda idą wtedy do teatru lub na dyskotekę. W niedzielę Monika zwykle odpoczywa w domu, a Magda jedzie do rodziców, którzy mieszkają na wsi.

Nic nie można znaleźć

Damian – Gdzie są moje notatki?

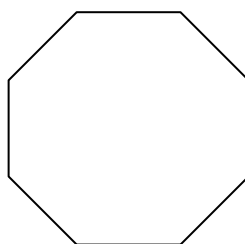
Monika – Może na biurku?

Damian – Nie ma.
 Monika – Może na stole, w szafie...
 Damian – Nigdzie nie ma!
 Monika – Może leżą gdzieś na łóżku pod gazetami?
 Damian – Szukam już wszędzie!
 Monika – Spokojnie! Muszą gdzieś być!
 Damian – Nic nie można znaleźć w tym bałaganie!
 Monika – Dlaczego krzyczysz? To nie ja robię bałagan w twoim pokoju!

Która godzina?

za xa

x poej

wpół doej

O której godzinie jest pociąg do Warszawy?
 Za 20 siódma. (25 po pierwszej, o pierwszej, o drugiej, o wpół do pierwszej)

jechać		jeździć	
jadę	jedziemy	jeżdżę	jeździmy
jedziesz	jedziecie	jeździsz	jeździcie
jedzie	jadą	jeździ	jeżdżą

iść		chodzić	
idę	idziemy	chodzę	chodzimy
idziesz	idziecie	chodzisz	chodzicie
idzie	idą	chodzi	chodzą

Na dworcu

Jest wpół do siódmej rano. Na dworcu jest wielki ruch. Ludzie wchodzą i wychodzą. W poczekalni siedzą pasażerowie, którzy czekają na pociąg i mają już bilety. Inni stoją przy kasach. Za kilka minut jest pociąg do Warszawy. Ludzie kupują bilety normalne i ulgowe. Pasażerowie z biletami wychodzą z dworca, idą na peron. Przy peronie drugim stoi pociąg do Warszawy. Pasażerowie wsiadają do wagonów.

Zajmują wolne miejsca. Luis często jeździ do Warszawy. Dzisiaj też jedzie. Jest już za jedenaście siódma. W tym momencie Luis wbiega na peron i wsiada do pociągu. Pociąg rusza. Luis szuka wolnego miejsca.

Luis jedzie do Warszawy

Luis – O której godzinie jest pociąg do Warszawy?

Informatorka – Za 5 minut.

Luis – Przy którym peronie stoi?

Informatorka – Przy drugim.

Luis – Trzeba kupić miejscówkę?

Informatorka – Nie, tam nie ma rezerwacji.

(w wagonie)

Luis – To miejsce jest wolne?

Pasażerka – Tak, proszę. Pan jest cudzoziemcem, prawda?

Luis – Skąd pani wie? Tak źle mówię po polsku?

Pasażerka – Och, nie! Mówi pan bardzo dobrze, ale...

Luis – Mój nauczyciel też zawsze mówi – bardzo dobrze, Luis, ale ta fonetyka!

Ćwiczenia

1. Proszę wypisać formy miejscownika z dialogu *Nic nie można znaleźć*. Proszę wykorzystać je w zdaniach.

2. Słowa w nawiasach proszę napisać w odpowiedniej formie.

Joanis i Andreas są Grekami. Mieszkają w (Grecja) w (stolica). Teraz są już w (Polska), bo chcą tu studiować. Mieszkają w (Łódź) w (akademik). Ich pokój znajduje się na pierwszym (piętro). W (pokój) stoi szafa, dwa łóżka i krzesła. W (szafa) wiszą ubrania Andreasa i Joanisa. Na (stół) leżą ich zeszyty i książki. Przy (okno) stoi jeszcze małe biurko. Na (biurko) stoi radio Joanisa i magnetofon Andreasa. Na (ściana) wisi obraz i gitara Joanisa. Joanis codziennie chodzi do kiosku. W (kiosk) kupuje gazety, papierosy i zapalki. Potem idzie z Andreasem do stołówki. W (stołówka) koledzy jedzą śniadanie. Potem idą do klasy. W (klasa) uczą się. Po lekcjach idą do stołówki. Wolny czas spędzają w (kino), (teatr) lub (dyskoteka).

3. Proszę opisać swój pokój. Co i gdzie się tam znajduje?

4. Proszę odpowiedzieć na pytanie: Gdzie pan(i) chce studiować? (Polska, Francja, Anglia, Hiszpania, Szwecja, Belgia, Norwegia, Grecja)

5. Proszę napisać tekst *Jadę do Moskwy: Chcę jechać do Moskwy. Idę na dworzec...*

Proszę wykorzystać czasowniki *pytać o, kupować, płacić za, szukać, iść, wsiadać*.

6. Proszę napisać tekst *Moi koledzy jadą do Moskwy*.

7. Proszę napisać według modelu i wykorzystać te formy w zdaniach.

pociąg – w pociągu

bilet – na ...

kasa – w ...

miejsce – na ...

wagon – w ...

postój – na ...

restauracja – w ...

peron – na ...

poczekalnia – w ...

dworzec – na ...

8. Proszę wybrać odpowiedni czasownik i użyć go we właściwej formie.

iść, chodzić, jechać, jeździć

Luis bardzo lubi oglądać mecze, więc często na stadion. My prawie nigdy nie na spacer. Ja zawsze na wszystkie lekcje. Mamy rowery i codziennie za miasto. Wieczorem jest mecz, więc Luis na stadion. Jestem zmęczony, nie do dyskoteki dziś wieczorem. Dlaczego ty nigdy nie do teatru, W poniedziałek studencido Warszawy.

Powtórzenie

1. Proszę napisać pytania. W odpowiedzi proszę użyć rzeczowników w odpowiedniej formie.

pamiętać pytanie, słowa, profesor, film, aktorzy, aktorki, lekcja, kolega, Luis, słowo

..... pamiętasz? Pamiętam

kupować lekarstwo, ser, masło, samochód, zeszyty

..... kupujesz? Kupuję

pytać o koleżanka, Zofia, pociąg, obiad, godzina, egzamin, twoje urodziny

..... pytasz? Pytam o

czekać na matka, brat, pociąg, obiad, rodzice, śniadanie, bilet, koledzy

.....czekasz? Czekaam na

nie pamiętać pytanie, słowa, profesor, film, aktorzy, aktorki, lekcja, kolega, Luis, słowo

..... nie pamiętasz? Nie pamiętam
nie kupować lekarstwo, ser, masło, samochód, zeszyty
.....nie kupujesz? Nie kupuję

2. Proszę wpisać właściwe formy rzeczowników, liczebników i przymiotników.

Pociąg do Warszawy stoi przy (peron) (pierwszy) na (tor) (drugi).
Odjeżdża o (godzina) (dziesiąta). Luis ma miejsce w (wagon) (druga)
klasy. Siedzi przy (okno). Na (stolik) leży książka Luisa. Na (wieszak)
wisi jego płaszcz. Torba stoi na (półka). W (torba) Luis ma sweter i
papierową teczkę. W (teczka) są dokumenty, które Luis musi zostawić w
(ambasada). Ambasada w (Warszawa) znajduje się przy (ulica)
(Wodna). W (kieszeń) Luis ma bilet i legitymację. W (drzwi) staje
konduktor. Bierze bilet Luisa. Stawia znaczek na (bilet). Inni
pasażerowie szukają biletów. Mają te bilety w (różne) (miejsca).
Szukają więc w (portfele), w (kieszenie), w (teczki), w (walizki) i
(torby).

3. Proszę odpowiedzieć na pytania:

Jest pan(i) przeziębiony(a). Idzie do lekarza. Co pan(i) mówi?

Ma pan(i) urodziny. Zaprasza pan(i) gości. Jak pan(i) to robi?

Jak pan(i) zachęca gości do jedzenia i picia?

Jest pan(i) gościem na przyjęciu. Jak pan(i) prosi o coś do jedzenia i
picia?

Jak pan(i) pyta o pociąg do Moskwy (rodzaj pociągu, tor, peron, godzina
odjazdu, przyjazdu)?

Chce pan(i) kupić bilet do Moskwy. Jak pan(i) prosi o taki bilet?

LEKCJA 11

**Czas przeszły (прошедшее время). Czasowniki dokonane i
niedokonane (глаголы совершенного и несовершенного вида)**

Gdzie Luis był wczoraj?

Wczoraj Luis był w Warszawie.

Gdzie była wczoraj Elsa?

Elsa była w Warszawie.

To dziecko było wczoraj w

Warszawie z mamą.

Gdzie studenci byli wczoraj?

Studenci byli wczoraj w

Warszawie.

Gdzie studentki były wczoraj?

Studentki były wczoraj w

Warszawie.

BYĆ		ROBIĆ	
byłem, byłam	byliśmy, byliście	robiłem, robiłam	robiliśmy, robiłyście
byłeś, byłaś	byliście, byłyście	robiłeś, robiłaś	robiliście, robiłyście
był, było, była	byli, były	robił, robiło, robiła	robili, robiły

Kiedy?

Wczoraj

Przedwczoraj

2, 3, 4 dni temu

Tydzień temu

2, 3, 4 tygodnie temu

5, 6, 7 tygodni temu

Miesiąc temu

2, 3, 4 miesiące temu

5, 6, 7 miesięcy temu

Rok temu

2, 3, 4 lata temu

5, 6, 7 lat temu

Luis w Warszawie

W poniedziałek Luis był trochę chory. Tego dnia nie był obecny na lekcji języka polskiego. W środę był już zdrowy. Koleżanki i koledzy byli w klasie, tylko Luis był nieobecny. Gdzie więc był Luis? Oczywiście był w Warszawie. Luis ma kłopoty z paszportem. Był więc najpierw w ambasadzie, aby rozmawiać na ten temat. O dwunastej w południe Luis był już wolny. Tego dnia była piękna, słoneczna pogoda, więc Luis był w Warszawie cały dzień. Luis spacerował po Warszawie, oglądał ulice, pomniki i pałace.

Co to za miasto?

W Europie jest tylko jedno takie miasto. W tym mieście są szerokie ulice i nowoczesne arterie. Ale są również małe wąskie uliczki. Są tutaj wspaniałe kościoły, jest Zamek Królewski i kolumna króla Zygmunta. Jest również Stare Miasto. Tak, jak w innych miastach są tu pomniki, są piękne pałace, teatry i parki. Ale tylko tutaj jest posąg Syreny i pomnik zwycięskiej bogini Nike. W tym mieście, inaczej niż w innych miastach, prawie wszystko jest nowe. Nowe są nawet zabytki i nowe jest Stare Miasto. W Europie jest tylko jedno takie miasto – Warszawa.

Stare Miasto jest najstarszą częścią Warszawy. W roku 1944 przestało istnieć. Podobnie jak przestała istnieć Warszawa. Warszawiacy odbudowali je dopiero w 1953 roku. Można tu zobaczyć zabytkowe

kościół, piękne i tajemniczne wąskie uliczki, pełne uroku kolorowe kamieniczki.

Wszystkie kamieniczki na Starym Mieście na zewnątrz zachowały dawny styl. Są one niezbyt wysokie: trzy lub czteropiętrowe, wąskie, o niewielkich oknach i stromych dachach. Na parterach znajdują się kawiarnie, restauracje, bary, księgarnie i kwaciarnie. Kwaciarnie, restauracje i niektóre sklepy zachowały dawne stylowe wnętrza.

Szczególnie piękny jest Rynek Staromiejski. Architekci i budowniczowie przywrócili mu dawny urok. Tutaj znajduje się Muzeum Historyczne miasta Warszawy, Muzeum Mickiewicza, Galeria Sztuki, sklepy Cepelii, stylowe kawiarnie.

Tłumacz

Pan Wolski – O, jest pan Luis! A gdzie to pan był ostatnio?

Luis – Byłem chory. W poniedziałek i we wtorek.

Pan Wolski – A w środę?

Luis – W środę byłem w Warszawie, a dzisiaj rano u dentysty.

Pan Wolski – Bolą pana zęby?

Luis – Nie, nie! To Elsa bolą zęby.

Pan Wolski – Nic nie rozumiem.

Luis – Elsa źle mówi po polsku, byłem więc jej tłumaczem.

Pan Wolski – Czy to była trudna praca?

Luis – Skądże! Elsa cały czas miała tampon w ustach, więc nic nie mówiła.

Czasowniki dokonane i niedokonane

czytać – przeczytać

pisać – napisać

uczyć się – nauczyć się

powtarzać – powtórzyć

Глаголы в польском языке образуют видовые пары так же, как и глаголы в русском языке:

1) с помощью суффикса – kupić – kupować, wydać – wydawać.

2) с помощью приставки – pić – wypić, robić – zrobić.

3) с помощью изменения в основе – zabierać – zabrać.

4) с помощью образования формы от другой основы -- brać – wziąć, widzieć – zobaczyć, oglądać – obejrzeć.

Jak często?

co 2, 3, 4 dni

codziennie

co 2, 3, 4 tygodnie

co 5, 6 tygodni
2, 3, 4, 5 razy (w roku, w
miesiącu)
co 2, 3, 4 lata

co 5, 6, 7 lat
czasem
nigdy
zawsze

CZYTAĆ		PRZECZYTAĆ	
czytałem, czytałam	czytaliśmy, czytałyśmy	przeczytałem, przeczytałam	przeczytaliśmy, przeczytałyśmy
czytałeś, czytałaś	czytaliście, czytałyście	przeczytałeś, przeczytałaś	przeczytaliście, przeczytałyście
czytał, czytała	czytali, czytały	przeczytał, przeczytała	przeczytali, przeczytały

Miałem egzaminy

Filip – Cześć! Gdzie byłeś tyle czasu?

Damian – Cześć! W domu.

Filip – W domu? Ty chyba chorowałeś?

Damian – Skądże! Uczyłem się.

Filip – Miałeś egzaminy?

Damian – Tak. Przygotowywałem się. Czytałem, powtarzałem, robiłem notatki.

Filip – Nie byłeś nawet na ostatnim koncercie w filharmonii.

Damian – Naprawdę nie miałem czasu. A kto grał?

Filip – Orkiestra z mojego miasta. Z Marsylii. Wspaniała! Genialna!

Damian – (ironicznie) Jasne! Jak wszystko z Marsylii!

Ćwiczenia

1. Proszę odpowiedzieć na pytania.

Gdzie pan(i) był(a) wczoraj rano?

Gdzie pan(i) był(a) wczoraj w południe?

Gdzie pan(i) był(a) wczoraj po południu?

Gdzie pan(i) był(a) wczoraj wieczorem?

Gdzie byli pana(i) koledzy wczoraj rano?

Gdzie byli pana(i) koledzy wczoraj w południe?

Gdzie byli pana(i) koledzy wczoraj po południu?

Gdzie byli pana(i) koledzy wczoraj wieczorem?

2. Proszę wpisać odpowiednie formy czasownika być.

Elsa, (ty) już na filmie *Kobieta i mężczyzna*? Nie, nie

A ty, Filip,? Nie, nie Dlaczego pytasz, czy (my)

..... na tym filmie? Pytam, bo ja też nie, a chcę wiedzieć, czy warto iść. Kto na tym filmie? Myślę, że Joanis i Andreas O nie! Oni na pewno nie Wiesz, że nie lubią chodzić do kina. Może Monika? O, tak. Monika mówiła, żewczoraj w kinie z Magdą. Dziewczyny, czy wy na filmie *Kobieta i mężczyzna*? Tak, (my) To bardzo dobry film.

3. Proszę napisać, co pan(i) robił(a) pewnego pogodnego dnia. Na przykład, *Wczoraj dzień był pogodny i ciepły. Po lekcjach byłam.... Wróciłam do domu i tam Wieczorem*

4. Proszę napisać tekst na temat *Kilka dni temu byłem w Moskwie, Kilka dni temu mój kolega i ja byliśmy w Moskwie, Kilka dni temu moje koleżanki były w Moskwie.*

5. Proszę przeczytać dialog *Miałem egzamin* w formie 1 osoby liczby mnogiej.

6. Proszę uzupełnić

Jak często chodzisz do biblioteki?

.....

(do kina, do teatru, do dentysty, na lekcje, do restauracji, do siłowni)

7. Proszę uzupełnić

Jak długo zwykle się uczysz?

.....

(piszesz teksty, czytasz lekcje, robisz zakupy, kąpiesz się)

8. Proszę wstawić właściwy czasownik w odpowiedniej formie czasu przeszłego.

Po lekcjach (my) (uczyć się/ nauczyć się) długo w domu.

Jan (pisać / napisać) już dwa listy.

Elsa wiele razy (czytać / przeczytać) notatki z lekcji.

Monika codziennie (robić / zrobić) obiady.

Damian raz (robić / zrobić) obiad.

Oni długo (jechać / pojechać) do Warszawy.

Ja wtedy (chorować / zachorować) kilka tygodni.

Nie byłem na lekcji, bo właśnie we wtorek (chorować / zachorować)

ЛЕКЦЈА 12

Czas przeszły (прошедшее время). Czasowniki dokonane i niedokonane (глаголы совершенного и несовершенного вида)

wyjść		przyjść	
wyszedłem, wyszłam	wyszliśmy, wyszłyśmy	przyszedłem, przyszłam	przyszliśmy, przyszłyśmy
wyszedłeś, wyszłaś	wyszliście, wyszłyście	przyszedłeś, przyszłaś	przyszliście, przyszłyście
wyszedł, wyszła	wyszli, wyszły	przyszedł, przyszła	przyszli, przyszły

wyzed-	wysz-	przyszed-	przysz-
wysz-		przysz-	

zjeść		zacząć	
zjadłem, zjadłam	zjedliśmy, zjadłyśmy	zacząłem, zaczęłam	zaczęliśmy, zaczęłyśmy
zjadłeś, zjadłaś	zjedliście, zjadłyście	zacząłeś, zaczęłaś	zaczęliście, zaczęłyście
zjadł, zjadła	zjedli, zjadły	zaczął, zaczęła	zaczęli, zaczęły

zjad-		zaczą-	zaczę-
zjed-	zjad-	zaczę-	

Dzień Filipa

Rano Filip wyszedł z domu o 7. 00. Poszedł najperw do stołówki i zjadł śniadanie. Po śniadaniu poszedł do klasy. Koleżanki i koledzy już tam byli. Filip przywitał się. Po chwili wszedł pan Tomasz Wolski. Zaczęła się lekcja. Tego dnia były 3 lekcje języka polskiego. Po lekcjach Filip poszedł do stołówki i zjadł obiad. Przez chwilę rozmawiał jeszcze z kolegami, a potem wyszedł na ulicę. Pojechał do centrum tramwajem numer 12. Przy głównej ulicy są duże i piękne sklepy. Filip szedł ulicą i oglądał wystawy. Na koniec wszedł do sklepu muzycznego i kupił kilka kaset. Potem wrócił do domu i cały wieczór słuchał muzyki. W tym czasie kilka razy dzwoniła Monika do Filipa, ale on nie odbierał telefonów. Był szczęśliwy sam na sam z muzyką.

Nikt mnie nie rozumie

(Elsa puka do pokoju Filipa i Luisa)

Elsa – Jest Luis?

Filip – Nie ma Luisa.

Elsa – Nie wiesz, dokąd poszedł?

Filip – Nie mam pojęcia.

Elsa – Chyba wiesz, tylko nie chcesz powiedzieć.

Filip – Co ty! Naprawdę nie wiem.

(Elsa wychodzi)

* * *

(Po kilku minutach)

Elsa – Przyszedł już Luis?

Filip – Jeszcze nie przyszedł.

Elsa – Nie rozumiem, co się dzieje z Luisem. Jest jakiś milczący. Nie rozmawia ze mną. Wychodzi, nie mówi dokąd.

Filip – W końcu jest dorosły. Może robić, co chce.

Elsa – No tak! Nikt mnie nie rozumie. Nie mam tu przyjaciół.

(Elsa wychodzi)

Filip – Dobrze, że już poszła.

wziąć		zająć	
wziąłem, wzięłam	wzięliśmy, wzięłyśmy	zająłem, zajęłam	zajęliśmy, zajęłyśmy
wziąłeś, wzięłaś	wzięliście, wzięłyście	zająłeś, zajęłaś	zajęliście, zajęłyście
wziął, wzięła	wzięli, wzięły	zajął, zajęła	zajęli, zajęły

móc	
mogłem, mogłam	mogliśmy, mogłyśmy
mogłeś, mogłaś	mogliście, mogłyście
mógł, mogła	mogli, mogły

Joanis na poczcie

Po lekcjach Joanis wrócił do pokoju. Chwilę odpoczął, a potem zaczął pisać list do rodziców. Nie mógł skończyć listu, bo co chwila ktoś wchodził, lub dzwonił telefon. W końcu Joanis trochę się zdenerwował. Zamknął drzwi i wyłączył telefon. Po dziesięciu minutach list był gotowy. Joanis poszedł na pocztę, aby wysłać list do rodziców i telegram do Ewy. Ewa jest jego dziewczyną. Mieszka w Gdańsku.

Dzisiaj właśnie ma urodziny—skończyła 19 lat. Na poczcie jest duży ruch. Przy pierwszym okienku ludzie kupowali znaczki, wysyłali telegramy, wypełniali blankiety. Przy drugim okienku klienci wysyłali paczki. Przy trzecim – jedna pani płaciła za światło, gaz i telefon, a druga – za mieszkanie. Joanis wziął blankiet na telegram, szybko napisał życzenia i stanął przy pierwszym okienku. Pani z okienka wzięła blankiet do ręki i ... głęboko westchnęła. Tekst był zupełnie nieczytelny.

Wolę zatelefonować

Pracownica – Proszę pana, nie mogę wysłać tego telegramu.

Joanis – Dlaczego?

Pracownica – Nie umiem tego przeczytać. Tekst jest nieczytelny. Proszę napisać to wyraźnie dużymi literami.

Joanis – O! Tyle pracy! Wolę zatelefonować.

Pracownica – Proszę bardzo. Tam na prawo są automaty.

Joanis – Jaki jest numer kierunkowy do Gdańska?

Pracownica – 0-58

Joanis – Dziękuję i proszę kartę telefoniczną.

Pracownica – Jaka?

Joanis – Na 100 impulsów. Chyba starczy na godzinną rozmowę?

Pracownica – Na godzinną rozmowę! Chyba pan jest bardzo zakochany.

Ćwiczenia

1. Proszę napisać tekst na temat *Mój dzień*.
2. Proszę napisać tekst na temat *Dzień moich kolegów*.
3. Proszę opisać dzień swojej koleżanki.
4. Proszę napisać tekst zaczynający się od słów: *Kilka dni temu postanowiliśmy pójść do kina*. Potrzebne czasowniki: *pójść do, wyjść z, wejść do, czekać na, zacząć się, zaprosić, kupić*.
5. Proszę dokończyć tekst: *Wczoraj rano wstałem o 6. Następnie...*
Potrzebne czasowniki: *wykapać się, otworzyć, zamknąć, wziąć, ubrać się, zrobić, wyjść z, wejść, pójść do, wstać, zjeść*.

6. Proszę opowiedzieć o imieninach kolegi i wykorzystać czasowniki: *zaprosić, słuchać, rozmawiać, tańczyć, pić, przygotowywać się, otworzyć, przyjść, wyjść, wejść.*

7. Proszę wybrać czasownik i użyć go we właściwej formie czasu przeszłego.

Byłem chory cały tydzień. Prawie nic nie (jeść/zjeść).

My (wychodzić/wyjść) z kina o ósmej.

Elsa nigdy nie (przychodzić/przyjść) punktualnie.

Dzisiaj Elsa (przychodzić/przyjść) punktualnie.

Pan Tomasz codziennie (wychodzić/wyjść) o tej samej godzinie.

Byłam głodna – (jeść/zjeść) wszystko.

Te 5 kilometrów oni (iść/pójść) dwie godziny.

Dzisiaj po lekcjach Luis (wchodzić/wejść) do stołówki i (jeść/zjeść) obiad.

LEKCJA 13

Czas przeszły. Nazwy miesięcy

Który jest dzisiaj? Dzisiaj jest **pierwszy** kwietnia.

Którego mamy dzisiaj? Dzisiaj mamy **pierwszego** kwietnia.

Który **był** wczoraj? Wczoraj był piąty listopada.

Którego **byłeś** w Moskwie? Piątego listopada.

Który **będzie** jutro? Jutro będzie piąty listopada.

Którego **będziesz** w Moskwie? Piątego listopada.

Порядковое имя числительное в польском языке имеет, в отличие от русского языка, форму мужского рода (результат согласования с опущенным именем существительным мужского рода dzień, в русском языке – со словом среднего рода число). В отличие от русского языка обе части числительного склоняются.

Nazwy miesięcy

1. styczeń – stycznia

2. luty – lutego

3. marzec – marca

4. kwiecień – kwietnia

5. maj – maja

6. czerwiec – czerwca
7. lipiec – lipca
8. sierpień – sierpnia
9. wrzesień – września
10. październik – października
11. listopad – listopada
12. grudzień – grudnia

powiedzieć		zapomnieć	
powiedziałem, powiedziałam	powiedzieliśmy, powiedziałyśmy	zapomniałem, zapomniałam	zapomnieliśmy, zapomniałyśmy
powiedziałeś, powiedziałeś	powiedzieliście, powiedziałyście	zapomniałeś, zapomniałaś	zapomnieliście, zapomniałyście
powiedział, powiedziała	powiedzieli, powiedziały	zapomniał, zapomniała	zapomnieli, zapomniały

Ach, ten język polski

Tego dnia Samira nie było w klasie. Musiał pojechać do Warszawy. Miał tam ważne spotkanie. Wrócił z Warszawy dosyć późno. Najpierw wszedł do pokoju Elsy. Zapytał, co było na lekcji. Elsa niewiele pamiętała, bo tego dnia bardzo bolała ją głowa. Samir poszedł więc do pokoju Luisa. Luis nic nie wiedział, bo też był nieobecny na lekcjach. Wreszcie Filip umiał odpowiedzieć na pytanie Samira. Samir wziął jego zeszyt do języka polskiego i wrócił do swojego pokoju. Położył się, wziął zeszyt i zaczął czytać. W zeszycie były różne ćwiczenia, przykłady, modele gramatyczne. Samir przeczytał wszystko, ale nic nie zrozumiał. Przeczytał jeszcze raz, ale skutek był taki sam. Życie jest takie piękne, tylko dlaczego ten język polski jest taki trudny – powiedział Samir do siebie. Zamknął zeszyt, zgasił lampę i po chwili już mocno spał.

Zły dzień Filipa

Filip – Wczoraj miałem fatalny dzień.

Monika – A co się stało?

Filip – Jechałem tramwajem, siedziałem, myślałem o różnych sprawach i nie skasowałem biletu.

Monika – ...i musiałeś zapłacić karę.

Filip – Niestety tak. A potem miałem następny kłopot. Nie wiedziałem, że teraz nie wolno parkować obok tego baru na rogu.

Monika – Nie widziałeś znaku?

Filip – No właśnie nie. Przyszedł policjant. Wolałem nie dyskutować i zapłaciłem mandat.

Monika – Dużo?

Filip – Lepej nie pytaj. Ale to jeszcze nie wszystko. Wracalem do domu wieczorem i przewróciłem się. Leżałem na ziemi, wszystko mnie bolało, chciałem wstać, ale nie mogłem. Jakiś pan pomógł mi wstać, zatelefonował po lekarza. Lekarz obejrzał nogę, na szczęście nie była złamana, ale bardzo mnie boli.

Monika – Możesz chodzić?

Filip – Z trudem, ale z tobą mogę iść nawet na dyskotekę.

Ćwiczenia

1. Proszę odpowiedzieć na pytania.

Który jest dzisiaj? – 1.06, 2.07, 3.08, 4.09, 5.10, 6.11, 7.12, 8.01, 9.02, 10.03, 11.04, 12.05.

Którego mamy dzisiaj? – 13.12, 14.01, 15.02, 16.03, 17.04, 18.05, 19.06, 20.07, 21.08, 22.09, 23.10, 24.11.

2. Proszę odpowiedzieć na pytania.

Jaki dzień miał Filip?

Dlaczego nie skasował biletu?

Co musiał zapłacić?

Co się stało, kiedy Filip wracał do domu?

Co zrobił jakiś pan?

Co zrobił lekarz?

3. Podobny kłopot jak Filip mieli w tramwaju i na parkingu Luis i Samir. Jak opowiadają o tym?

4. Proszę napisać tekst, zaczynający się od słów: *Chciałem napisać pracę domową, ale w końcu nie napisałem, bo...* Proszę wykorzystać czasowniki *boleć, wiedzieć, rozumieć, pamiętać, powiedzieć, mieć*.

5. Proszę skończyć tekst, który zaczyna się tak: *Tego dnia nie było mnie w klasie. Musiałem pojechać do ...*

6. Proszę wybrać odpowiedni czasownik i użyć go w formie czasu przeszłego.

Filip przez długi czas (odpowiadać/odpowiedzieć) na pytania Luisa.
On nie umie odpowiedzieć, bo nie (rozumieć/zrozumieć) pytania.
Nauczycielka już kilka razy (mówić/powiedzieć) na ten temat.
Ja (wracać/wrócić) tego dnia z Krakowa o siódmej.
Samir (czytać/przeczytać) notatki około dziesięciu minut.
Wychodzisz? A (brać/wziąć) wszystko?
Kiedy Samir wrócił z Warszawy, najpierw (iść/pójść) do swojego pokoju.
Długo (jechać/pojechać) pociągiem, więc była zmęczona.
(My) (czytać/przeczytać) tekst kilka razy, dlatego wszystko (rozumieć/zrozumieć).
Elsa usiadła i (zaczynać/zacząć) czytać tekst.

7. Podane zdania proszę napisać w czasie przeszłym.

Samira nie ma na lekcji.

Na tej ulicy nie ma ambasady.

Nie ma już pociągu do Warszawy.

W zeszytach nie ma notatek z lekcji.

W pokoju nie ma lampy.

W słowniku nie ma tego słowa.

Nie ma lekarza o tej godzinie.

Nie ma tych słów w tekście.

8. Z podanych elementów proszę ułożyć zdania.

w/ pokój/ nie było/ Samir – W pokoju nie było Samira

o/piąta/nie było/już/pociąg

na/plac w centrum/ nigdy/nie było/pomnik

wczoraj/nie było/koncert/w/program

w/kasa/nie było/już/bilety

nie było/sens/w/zdanie/student

ambasador/nie było/jeszcze/w/ambasada

kolega/nie było/w/dom

9. Proszę odpowiedzieć na pytania.

Kiedy pan(i) urodził(a) się?

Kiedy urodzili się pana(i) matka i ojciec, brat i siostra, kolega i koleżanka?

Powtórzenie

1. Był(a) pan(i) w różnych miejscach ostatnio. Co pan(i) tam robił(a)?

kino – byłam w kinie – oglądałam film.

park, sklep, klasa, dworzec, poczta, stadion, kawiarnia, restauracja.

2. Dokąd poszedł Luis, a dokąd Elsa?

Luis poszedł do kina. Wszedł o czwartej, wyszedł o szóstej.

Luis (sklep, klasa, stołówka, park, stadion, dom)

Elsa (klasa, fryzjer, kawiarnia, sklep, kino, dyskoteka, dom)

3. Proszę wybrać odpowiedni czasownik i użyć go w formie czasu przeszłego.

Pewnego dnia Luis (jechać/pojechać) do Warszawy. Pociąg (jechać/pojechać) prawie dwie godziny. W tym czasie Filip (czytać/przeczytać) dwie gazety, (jeść/zjeść) kanapkę i (pić/wypić) coca-cole, którą wcześniej (kupować/kupić) na dworcu. W Warszawie Filip najpierw (telefonować/zatelefonować) do kolegi. (Spotykać się/spotkać się) o 10.00. Razem (iść/pójść) na Stare Miasto. Tam prawie przez dwie godziny (oglądać/obejrzeć) pomniki, stare domy i muzea. (żegnać się/pożegnać się) o 12.00. Potem Filip sam (iść/pójść) na uniwersytet. Tam długo (rozmawiać/porozmawiać) z profesorami. Wieczorem (wracać/wrócić) do Łodzi.

4. Chce pan(i) wiedzieć, dokąd wczoraj poszedł kolega, z kim, dlaczego, o której godzinie? Proszę o to zapytać.

Jak o to samo zapytać koleżankę?

Chcę pan(i) znać opinię kolegi na temat filmu, książki, lekcji, nauczyciela, meczu itp. Proszę o to zapytać.

Co pan(i) robił(a) wczoraj?

LEKCJA 14

Czas przyszły (будущее время)

być	
będę	będziemy
będziesz	będziecie
będzie	będą

czytać – przeczytać

robić – zrobić

telefonować – zatelefonować

Luis wkrótce **przeczyta** książkę

Luis w końcu **zrobi** to ćwiczenie.

Luis w piątek też **zatelefonuje**.

jechać – pojechać
iść – pójść

Luis **pojedzie** jutro do Warszawy.
Luis **pójdzie** wieczorem do kina.

pojechać		pójść	
pojadę	pojedziemy	pójdę	pójdziemy
pojedziesz	pojedziecie	pójdiesz	pójdziecie
pojedzie	pojadą	pójdzie	pójdą

W sobotę po południu

Jest sobota. Zajęcia skończyły się. Jakie plany mają Filip i jego koledzy? Filip na pewno zatelefonuje do Moniki. Może razem pójdą do kina, a może do dyskoteki. Monika bardzo lubi tańczyć, a Filip jest bardzo dobrym tancerzem. Na pewno razem będą się dobrze bawić. Samir pewnie pojedzie do Warszawy, gdzie mieszka i studiuje jego dziewczyna. Damian chyba pójdzie do teatru ze swoją koleżanką. Może pójdą tam też Elsa i Luis. Pewnie nie rozumieją dobrze całego tekstu, ale Damian wytłumaczy im wszystko. A w niedzielę? No właśnie! Co zrobią w niedzielę?

Monika nie ma serca

Filip – Dzień dobry. Jest Monika?

Mama – Nie ma. Będzie za godzinę.

Filip – Zatelefonuję później.

Mama – Proszę bardzo.

* * *

Filip – Cześć Monika! Może pójdziemy do kina?

Monika – Cześć! Niestety, nie mogę. Muszę przeczytać książkę, napisać ćwiczenie z angielskiego i zrobić jeszcze kilka testów przed egzaminem.

Filip – Przeczytasz i napiszesz wszystko w poniedziałek.

Monika – W poniedziałek mam wykłady i konsultacje z profesorem.

Filip – Zatelefonujesz do profesora i powiesz, że jesteś chora.

Monika – Tego nie zrobię.

Filip – Więc kiedy pójdziemy do kina?

Monika – Za tydzień.

Filip – Tak długo mam czekać! Ty chyba nie masz serca!

zostawać – zostać		odpoczywać – odpocząć	
zostanę	zostaniemy	odpocznę	odpoczniemy
zostaniesz	zostaniecie	odpoczniesz	odpoczniecie
zostanie	zostaną	odpocznie	odpoczną

oglądać – obejrzyć		brać – wziąć	
obejrzę	obejrzymy	wzmę	wźmiemy
obejrzysz	obejrzycie	wźmiesz	wźmiecie
obejrzy	obejrzą	wźmie	wzmą

Kiedy pada deszcz

Już jesień. Pada deszcz. Wieje wiatr i jest zimno. Chyba nie pójde dzisiaj do parku na spacer. Tak. Zostanę w domu. Może przeczytam gazetę? Nie! To, co piszą w gazecie jest strasznie nudne. A co jest w telewizji? Wiadomości, reportaż, mecz, film... Dobrze! Obiejrzę najperw mecz. Kto gra? Brazylia z Francją. O, to będzie ciekawe! Transmisja zacznie się za godzinę, mam więc trochę czasu. Położę się i odpocznę. Żeby tylko nie zasnąć! Nie ma problemu! Nawet jeżeli zasnę, to obudzę się w odpowiednim momencie.

Filip jest wzruszony

Monika – Co z tym kinem? Idziemy?

Filip – Oczywiście! Czekałem cały tydzień.

Monika – Spotkamy się przed kinem. Dobrze?

Filip – Zaraz tam będę. Tylko wezmę przysznic, coś zjem i wypiję.

Monika – Więc jeszcze nie jesteś gotowy? Jest już południe!

Filip – Ale dzisiaj jest niedziela. Nie trzeba wstawać tak wcześnie.

Monika – Rozumiem. Mam trochę czasu, więc może jeszcze zrobię coś w domu. Może przygotuję obiad?

Filip – Chcesz się męczyć w niedzielę? Po co? Po filmie pójdziemy do restauracji.

Monika – Nigdy się na to nie zgodzę. Cały tydzień jesz te okropne obiady w stołówce, więc dziś zjesz porządny, domowy obiad.

Filip – Wzruszasz mnie! Mówisz jak moja mama.

Ćwiczenia

1. Proszę napisać, co będą robić na dyskotecce Filip i Monika. Proszę wykorzystać czasowniki *tańczyć, słuchać muzyki, pić, jeść, śmiać się, rozmawiać, żartować*.
2. Co zrobią pana(i) koledzy jutro rano, wieczorem i po południu? Co zrobicie rano, wieczorem i po południu?

3. Formę *pan* z dialogów proszę zmienić na *wy, panowie, panie*.
Kiedy pan pójdzie do kina? Jakie plany ma pan na jutro?
Chyba pójdę jutro. Chyba pójdę do kina. A pan?
Kiedy pan zrobi to ćwiczenie? Jeszcze nie wiem, co zrobię.
Zrobię za chwilę.

4. Proszę napisać tekst na temat *Moje plany na jutro*. Potrzebne czasowniki: *pójść, zatelefonować, przeczytać, napisać, zrobić, pojechać*.

5. Proszę uzupełnić zdania.

<i>Czas teraźniejszy</i>	<i>Czas przyszły.</i>
Jan <i>pisze</i> list.	Jego kolegalist jutro.
Nie.....tego tekstu.	Nie <i>zrozumiem</i> tego tekstu.
<i>Telefonujemy</i> do domu.do domu.
<i>Idziesz</i> do kina.do kina.
Kowalscy.....do Warszawy.	Kowalscy <i>pojadą</i> do Warszawy.
Koleżanki <i>jedzą</i> obiad.	Koleżanki obiad.
<i>Robimy</i> to ćwiczenie. to ćwiczenie.
.....razem?	<i>Pójdziemy</i> razem?
.....na mnie?	<i>Poczekasz</i> na mnie?

6. Proszę przeczytać tekst *Kiedy pada deszcz* w 3 osobie liczby pojedynczej.

7. Proszę napisać tekst na temat *Plany moich kolegów na niedzielę*. Proszę wykorzystać czasowniki *wstać, ubrać się, zjeść, wypić, pójść, obejrzeć, zatelefonować*.

8. Proszę przeczytać tekst z ćwiczenia 7 w formie *my*.

9. Słuchamy muzyki. **Stare dobre małżeństwo. Jest już za późno, nie jest za późno**

1. Uzupełnij wykropkowane miejsca

Jeszcze zdążymy w ludzkości odnaleźć,
Tęskność zawrotna przybliżya
Zbiegną się wreszcie tory sierocie dwu planet,
Cudnie spokrewnią się ciała

Jest już za późno!
 Nie jest za późno!
 Jest już za późno!
 Nie jest za późno!

..... zdążymy tanio wynająć małą
 Z oknem na lub też,
 Z łóżem szerokim, piecem wysokim, ściennym;
 Schodzić będziemy w świat.

..... naszą miłością siebie zachwycić,
 Siebie i wszystko w krąg.
 Wojna to będzie, bo czas nas będzie chciał zniszczyć,
 Lecz nam się uda go.

2. Połącz dwie części w całość zgodnie z oryginałem.

1. Jeszcze zdążymy w dżungli ludzkości siebie odnaleźć,	a. Siebie zachwycić i wszystko w krąg.
2. Zbiegną się wreszcie tory sierocie naszych dwu planet,	b. Tęskność zawrotna przybliżyła nas.
3. Jeszcze zdążymy tanio wynająć małą mansardę	c. Cudnie spokrewnią się ciała nam.
4. Z łóżem szerokim, piecem wysokim, ściennym zegarem;	d. Lecz nam się uda zachwycić go.
5. Jeszcze zdążymy naszą miłością siebie zachwycić,	e. Schodzić będziemy codziennie w świat.
6. Wojna to będzie straszna, bo czas nas będzie chciał zniszczyć,	f. Z oknem na rzekę lub też na park,

LEKCJA 15

Czas przyszły

pisać		czytać	
będę pisał, będę pisała	będziemy pisali, będziemy pisały	będę czytał, będę czytała	będziemy czytali, będziemy czytały
będziesz pisał, będziesz pisała	będziecie pisali, będziecie pisały	będziesz czytał, będziesz czytała	będziecie czytali, będziecie czytały
będzie pisał, będzie pisała	będą pisali, będą pisały	będzie czytał, będzie czytała	będą czytali, będą czytały

powtarzać		słuchać	
będę powtarzał będę powtarzała	będziemy powtarzali będziemy powtarzały	będę słuchał będę słuchała	będziemy słuchali będziemy słuchały
będiesz powtarzał będiesz powtarzała	będziecie powtarzali będziecie powtarzały	będiesz słuchał będiesz słuchała	będziecie słuchali będziecie słuchały
będzie powtarzał będzie powtarzała	będą powtarzali będą powtarzały	będzie słuchał będzie słuchała	będą słuchali będą słuchały

ja będę ... ł ... ła	my będziemy ... li ... ły
ty będziesz ... ł ... ła	wy będziecie ... li ... ły
pan będzie ... ł pani będzie ... ła	panowie będą ... li panie będą ... ły państwo będą ... li

Jeżeli...

Każdy cudzoziemiec wie, że język polski jest bardzo trudny. Andreas ma kłopoty z językiem. Jego koledzy mówią już dosyć dobrze, a on często zapomina nowe słowa i zwroty. Andreas czasem myśli, że nigdy nie nauczy się języka polskiego. Pan Tomasz jest bardzo cierpliwy. Często rozmawia z Andreasem. Mówi, że język polski jest trudny, ale można się go nauczyć. Powtarza też, że Andreas nauczy się języka polskiego jeżeli:

- będzie chodził systematycznie na lekcje
- będzie słuchał i powtarzał nowe słowa i zwroty
- będzie dużo czytał po polsku
- będzie pisał ćwiczenia
- będzie rozmawiał z Polakami.

Problem tylko, czy Andreas będzie to wszystko robił.

Damian ma dobry humor

Monika – Łazienka znowu jest zajęta! Damian, jak długo będziesz się kąpał?

Damian – Nie wiem.

Monika – Możesz się pospieszyć?

Damian – Mogę, tylko po co? (śpiewa) Serce, to najpiękniejsze słowo świata...

Monika – Długo tak będziesz śpiewał? Fałszujesz!

Damian – Serce, to najpiękniejsze słowo świata...

Monika – Chyba się zakochałeś?!

Damian – O, jaka moja siostra jest inteligentna! Jasne!

Monika – Bardzo się cieszę, że się zakochałeś.

Damian – A to dlaczego?

Monika – Przez kilka dni będziesz się golił, będziesz prał koszule i skarpetki, będziesz sprzątał pokój i będziesz miły dla wszystkich.

Damian – Ja zawsze jestem miły.

Monika – Niestety, tylko wtedy, gdy jest jakaś nowa dziewczyna.

Ćwiczenia

1. Proszę napisać fragment tekstu *Jeżeli* w formie: *nauczę się go, jeżeli będę chodziła na lekcje...*

2. Proszę napisać fragment tekstu *Jeżeli* w formie: *nauczymy się go, jeżeli będziemy chodzili na lekcje...*

3. Proszę napisać fragment tekstu *Jeżeli* w formie: *nauczą się go, jeżeli będą chodzili na lekcje...*

4. Proszę wybrać czasownik i użyć go we właściwej formie czasu przyszłego.

Jak długo (wy) jeszcze (pisać/napisać) te ćwiczenia?

Studenci (uczyć się/nauczyć się) kilka godzin, bo jutro mają egzamin.

Jacek wróci do domu, (kąpać się/wykąpać się) i pójdzie spać.

Zawsze już (golić się/ogolić się) tą maszynką.

Jutro mam gości, więc (sprzątać/posprzątać) pokój.

5. Proszę uzupełnić dialog.

Pójdziemy po południu do ...

Będziemy ...

A co tam będziemy robili?

Jak długo będziesz ...	Jak często
Dlaczego pytasz?	Tak często?
Chcę wiedzieć, kiedy będziesz miała czas.	Bardzo lubię

LEKCJA 16

Czas przyszły. Celownik (дательный падеж)

pisać		czytać	
będę pisać	będziemy pisać	będę czytać	będziemy czytać
będziesz pisać	będziecie pisać	będziesz czytać	będziecie czytać
będzie pisać	będą pisać	będzie czytać	będą czytać

studiować	
będę studiować	będziemy studiować
będziesz studiować	będziecie studiować
będzie studiować	będą studiować

czytać/przeczytać		
czas teraźniejszy	czytam, czytasz	--
czas przeszły	czytałem(-łam), czytałeś(-łaś)	przeczytałem(-łam)
czas przyszły 1	będę czytał(-ła), będziesz czytał(-ła)	przeczytam
czas przyszły 2	będę czytać, będziesz czytać	przeczytam

Nowa koleżanka

Tego dnia pan Wolski wszedł do klasy z młodą, ładną dziewczyną. Pan Wolski przedstawił ją koleżankom i kolegom z grupy. Powiedział, że ma na imię Natalia i jest nową studentką. Studenci przyglądali się nowej koleżance. Natalia była niewysoka, ale bardzo zgrabna. Miała miłą twarz, jasne włosy i oczy. Uśmiechała się ładnie, ale trochę niepewnie. Pan Tomasz pokazał Natalii wolne miejsce. Natalia podziękowała panu Tomaszowi i usiadła. Była zadowolona, że nie musi stać przed grupą jak aktorka na scenie. Zaczęła się lekcja. Samir podał Natalii swoją książkę i pomógł odszukać właściwą lekcję. Filip dał jej kilka kartek i pożyczył swój długopis. Luis siedział dosyć daleko od Natalii, więc nie mógł jej nic podać ani pożyczyć. Przyglądał się tylko dziewczynie przez cały czas i w ogóle nie wiedział, o czym była lekcja. Elsa przyglądała się Luisowi i była coraz bardziej zdenerwowana. Bardzo nie podoba mi się ta nowa blondynka – myślała.

dawać + C + B

Komu pan daje kwiaty?
Nauczycielowi i nauczycielce.

przedstawić + C + B

Komu pan Wolski przedstawia nową studentkę?
Kolegom i koleżankom z grupy.

Celownik.

	r. m. (м. род)	r. ż. (ж. род)	r. n. (ср. род)
I. pojed. (ед. ч.)	- owi, -u	-e, -i, -y C = Mc.	-u
I. mnoga (мн. ч.)	- om		

Большинство существительных муж. рода имеют окончание – owi, лишь небольшая группа существительных приобретает окончание –u: ojciec – ojcu, brat – bratu, pan – panu, kot – kotu, pies – psu, chłop – chłopu, świat – światu, ksiądz – księdzu, Bóg – Bogu, lew – lwu, diabeł – diabłu, kat – katu.

Podoba mi się tu, ale...

(Po lekcjach koleżanki i koledzy zaprosili Natalię na kawę)

Filip – Jak długo jesteś w Polsce?

Natalia – Kilka dni.

Samir – Podoba ci się tutaj?

Natalia – Podoba mi się, ale czuję się trochę niepewnie. Nikogo tu jeszcze nie znam.

Luis – A my to co? Myślę, że będziemy przyjaciółmi. Przecież będziemy się razem uczyć.

Natalia – Jesteś miły!

Filip – Co chcesz robić w Polsce?

Natalia – Jeszcze dokładnie nie wiem. Może będę studiować, a może pracować.

Luis – Mieszkasz w akademiku czy prywatnie?

Natalia – Mieszkam u babci. Moja babcia jest Polką.

Samir – Ach, więc dlatego tak dobrze mówisz po polsku!

Elsa – To chyba nie będziesz przychodzić na lekcje, bo po co!

Natalia – Oczywiście, że będę! Ja rozumiem wszystko, ale robię dużo błędów. Muszę się jeszcze dużo nauczyć.

Andreas – Masz rację! Nauczysz się języka polskiego, jeżeli będziesz chodzić systematycznie na lekcje, będziesz słuchać i powtarzać nowe słowa i zwroty, będziesz dużo czytać po polsku i rozmawiać z Polakami. Wszyscy – Brawo, Andreas! Tej lekcji nauczyłeś się wspaniale!

Celownik. Przymiotniki i Zaimki dzierżawce (mój, twój, nasz, wasz itp.)

	r. m. (м. род)	r. n. (сп. род)	r. ż. (жен. род)
I. pojed. (ед. ч.)	-emu		-ej
I. mnoga (мн.ч.)	-ym/ -im		

Ćwiczenia

1. Proszę uzupełnić dialog.

Komu dajesz te kwiaty? bardzo się podoba.
 Komu?
 Z jakiej okazji?
 Z okazji jego (jej, ich) imienin.

2. Kto lub co się komu podoba?

Natalia – Luis	Natalia podoba się Luisowi.
film – dzieci	program w telewizji – pan
nauczycielka – studenci	Tomasz
nowa koleżanka – koledzy	nowa pracownica – dyrektor
Warszawa – Damian i Monika	gabinet – sekretarka
Monika – Filip	prezent – syn pana Jana

3. Z podanych elementów proszę ułożyć zdania w czasie przyszłym.

pani Anna/ pożyczyć/ czerwony długopis/ koleżanka
 matka/ dać/ czekolada/ syn
 lekarz/ podać/ lekarstwo/ pacjent
 Joanis/ sprzedać/ gitara/ kolega
 Monika/ przedstawić/ brat/ koleżanki
 nauczyciel/ pomóc/ studenci

4. Proszę opowiedzieć o swoich planach na przyszłość (czasowniki *studiować, mieszkać, uczyć się, odwiedzać, pamiętać, wracać, pisać, wysyłać, czekać na, spotykać się*)

5. Proszę przeczytać tekst z ćwiczenia 4 w formie 1 osoby liczby mnogiej.

6. Słuchamy muzyki. **Stare dobre małżeństwo. Z podwórka.**

1. *Uzupełnij wykropkowane miejsca*

Orzech starzeje się po włosku

Jest lecz jednak do
zbliżenia

Żelone krople jego

Już mało do patrzenia

Sąsiadka mruga do mnie

To tik, co został jej z małżeństwa

A pijany suszy się na
sznurze

Już wkrótce przyjdą znowu

.....

Wisi też, co latać
zapomniał

Prezent ot teściów – wierny
.....

Sierść mu się jeży, już nie gęsta
Rzadkim zbliżeniom łez

Tu trzeba, jak ten

Niech nie pomyślą nic

Z lecą chmury kurzu

To może w złe licho
siedzi?

2. *Połącz dwie części w całość zgodnie z oryginałem.*

1. Orzech starzeje się po włosku	a. Prezent ot teściów – wierny pies
2. Żelone krople jego oczy	b. Jest twardy lecz jednak do zbliżenia
3. Sąsiadka mruga do mnie często	c. Niech nie pomyślą nic sąsiedzi
4. A mąż pijany suszy się na sznurze	d. To tik, co został jej z małżeństwa
5. Wisi też dywan, co latać zapomniał	e. Już wkrótce przyjdą znowu święta
6. Sierść mu się jeży, już nie gęsta	f. To może w nim złe licho siedzi?
7. Tu trzeba twardo, jak ten orzech	g. Już mało mają do patrzenia
8. Z dywanu lecą chmury kurzu	h. Rzadkim zbliżeniom szkoda łez

Powtórzenie

1. Będzie pan(i) w różnych miejscach jutro. Co pan(i) będzie tam robił(a)?

kino – będę w kine – obejrzę film

park, sklep, klasa, Warszawa, dworzec, poczta, ambasada, stadion, kawiarnia, restauracja

2. Dokąd pójdzie Luis, a dokąd Elsa?

Luis pójdzie do kina. Wejdzie o czwartej, wyjdzie o szóstej.

Luis sklep, klasa, stołówka, park, stadion, dom

Elsa klasa, fryzjer, kawiarnia, sklep, kino, dyskoteka

3. Proszę wybrać czasownik i użyć go w formie czasu przyszłego.

Pewnego dnia Luis (jechać/pojechać) do Warszawy. Pociąg (jechać/pojechać) prawie dwie godziny. W tym czasie Filip (czytać/przeczytać) dwie gazety, (jeść/zjeść) kanapkę i (pić/wypić) coca-cole, którą wcześniej (kupować/kupić) na dworcu. W Warszawie Filip najpierw (telefonować/zatelefonować) do kolegi. (Spotykać się/spotkać się) o 10.00. Razem (iść/pójść) na Stare Miasto. Tam prawie przez dwie godziny (oglądać/obejrzeć) pomniki, stare domy i muzea. (żegnać się/pożegnać się) o 12.00. Potem Filip sam (iść/pójść) na uniwersytet. Tam długo (rozmawiać/porozmawiać) z profesorami. Wieczorem (wracać/wrócić) do Łodzi.

4. Kto komu pożyczył książkę?

Filip – Monika – Damian – koleżanka z roku – profesor – córka – brat – koleżanki – koledzy – pan Tomasz – Filip

ТЕСТ

1. К какой группе славянских языков принадлежит польский язык:
 - а) восточнославянской;
 - б) западнославянской;
 - в) южнославянской

2. Какие еще современные славянские языки относятся к данной группе:
 - а) болгарский и сербскохорватский;
 - б) чешский и словацкий;
 - в) словенский и македонский

3. Слово в скобках имеет форму: Marek jest (student)
 - а) student
 - б) studentem
 - в) studentami

4. Слова в скобках имеют форму: Elsa (być) (nauczycielka) i (pracować) w szkole
 - а) była nauczycielką i pracowała
 - б) byłam nauczycielką i pracowałam
 - в) była nauczycielka i pracowała

5. Форма 1 лица единственного числа от глагола myśleć в настоящем времени выглядит так:
 - а) myślą
 - б) myślę
 - в) myślęm

6. Форма 3 лица множественного числа от глагола powtarzać в настоящем времени выглядит так:
 - а) powtarza
 - б) powtarzasz
 - в) powtarzają

7. В форме родительного падежа единственного числа слово zdrowie имеет форму:
 - а) zdrowia
 - б) zdrowiu
 - в) zdrowię

8. Слово в скобках имеет форму: Teraz oni są już w (Polska), bo chcą tu studiować.

- a) Polsce
- б) Polskie
- в) Polski

9. Слова в скобках имеют форму: Monika chce studiować (medycyna) i być (lekarka).

- a) medycyny, lekarką
- б) medycynę, lekarką
- в) medycynu, lekarka

10. Слово в скобках имеет форму: Oni są (dziennikarz)

- a) dziennikarzem
- б) dziennikarzami
- в) dziennikarką

11. Глагол być в форме 1 лица множественного числа прошедшего времени имеет формы:

- a) byliśmy, byłyśmy
- б) byli, były
- в) byliście, byłyście

12. Слова в скобках имеют форму: Magda (czytać) (książka)

- a) czyta książkę
- б) czytam książku
- в) czyta książką

13. Определите, какая форма глагола *mieszkać* имеет значение наст. времени, 3 лица, ед. числа:

- a) *mieszkają*;
- б) *mieszka*;
- в) *mieszkam*

14. Определите грамматическое значение формы *są* (одной из форм глагола *być*):

- a) 1 лицо, ед. число, наст. время;
- б) 3 л., ед. число, наст. время;
- в) 3 л., мн. число, наст. время

15. Формой какого падежа и числа женского рода является форма *woda*, образованная от польского существительного *woda*:
- а) творит. падежа единств. числа;
 - б) винит. падежа множ. числа;
 - в) именит. падежа мн. числа
16. Какой перевод польской вопросительной фразы “*Czy pani ma dzieci?*” на русский язык является стилистически **правильным**:
- а) *У вас есть дети?*;
 - б) *Пани имеет детей?*;
 - в) *Имеются у пани дети?*
17. Что обозначает в предложении “*Syn Kazik ma sześć lat, ale już chodzi do szkoły*” союз “*ale*”:
- а) “и”;
 - б) “но”;
 - в) “или”
18. Какое значение в приведенном выше предложении имеет форма “*do szkoły*”:
- а) “до школы”;
 - б) “в школу”;
 - в) “по школе”
19. Какой частью речи в польском языке является слово *dziewięć* :
- а) существительным;
 - б) числительным;
 - в) наречием
20. Какой перевод предложения *Pod drzewem jest duży grzyb* на русский язык является семантически и стилистически **неправильным**:
- а) *Под деревом есть большой гриб*;
 - б) *Под деревом – большой гриб*;
 - в) *Под деревом имеем большой гриб*
21. Какой перевод второго предложения из текста “*Trzeba pomóc Katarzynie. Ma duży bagaż.*” является стилистически и семантически **правильным**:
- а) *У нее большой багаж*;
 - б) *Она имеет большой багаж*;
 - в) *У нее находится большой багаж*

22. Какое грамматическое значение имеет форма *masz* в следующем предложении: *Czy masz rodzeństwo?*

- а) глагол 2 лица, ед. числа;
- б) существительное ед. числа, им. падежа;
- в) притяжательное местоимение ср. рода, ед. числа

23. Какое значение в следующем предложении имеет словоформа *ukończyłeś*: *Kiedy ukończyłeś szkołę podstawową?*

- а) глагол 2 лица ед. числа прошедшего времени;
- б) глагол мн. числа, 3 лица прошедшего времени;
- в) глагол 2 лица ед. числа настоящего времени

24. Какое грамматическое значение в приведенном выше предложении имеет словосочетание *szkołę podstawową*:

- а) мн. число, им. падеж, жен. род;
- б) мн. число, вин. падеж, жен. род;
- в) ед. число, вин. падеж, жен. род

25. Какое лексическое значение в следующем стихотворном отрывке имеет слово *natchnęło*:

- а) натолкнуло; б) навело; в) вдохновило

*Kiedym dla ciebie tę piosenkę składał,
Wieszczy duch mymi ustami nie władał;
Pełen zdziwienia, sam się nie postrzegłem,
Skąd wziąłem myśli, jak na rymy wbiegłem;
I zapisałem na końcu pytanie:
Co mię natchnęło? przyjaźń czy kochanie?*

26. Какое значение в следующем отрывке из стихотворения Леопольда Стаффа «List z jesieni» имеет слово *tesknota*:

- а) болезнь; б) грусть, тоска; в) отчаяние

*Czekam listu od ciebie... Tam południa słońce
I morze mówi z tobą... U mnie długa słota,
Samotność, jesień, chmury i drzewa więdnące...
Dziś pogoda... Lecz słońce chore — jak tęsknota...*

Приложение 1. Грамматика

Существительное

I deklinacja (склонение). Wzór twardy (твердая разновидность)

М. (им)	stół	pies	profesor	dąb
Д. (род)	stołu	ps-a	profesor-a	dęb-u
С. (дат)	stołowi	ps-u	profesorowi	dębowi
В. (вин)	stół (=М.)	ps-a (=D.)	profesor-a (=D.)	dąb (=М.)
Н. (тв)	stoł-em	ps-em	profesor-em	dęb-em
Мс. (пр)	stoł-e	ps-ie	profesorz-e	dęb-ie
W. (зват)	stoł-e (=Мс.)	ps-ie (=Мс.)	profesorz-e (=Мс.)	dęb-ie (=Мс.)

М. (им)	stoły	ps-y	profesorowie	dęby
Д. (род)	stołów	ps-ów	profesorów	dębów
С. (дат)	stołom	ps-om	profesorom	dębom
В. (вин)	stoły (=М.)	ps-y (=М.)	profesorów (=D.)	dęby (=М.)
Н. (тв)	stoł-ami	ps-ami	profesor-ami	dęb-ami
Мс. (пр)	stoł-ach	ps-ach	profesor-ach	dęb-ach
W. (зват)	stoł-y (=М.)	ps-y (=М.)	profesorowie (=М.)	dęby (=М.)

Wzór miękki (мягкая разновидность)

М. (им)	kraj	koń	chłopiec	bank
Д. (род)	kraj-u	kon-ia	chłopc-a	bank-u
С. (дат)	kraj-owi	kon-iowi	chłopc-u	bank-owi
В. (вин)	kraj (=М.)	kon-ia (=D)	chłopc-a (=D)	bank (=М.)
Н. (тв)	kraj-em	kon-iem	chłopc-em	bank-iem
Мс. (пр)	kraj-u (=D.)	kon-iu	chłopc-u (=C)	bank-u (=D)
W. (зват)	kraj-u (=D=Мс)	kon-iu (=Мс)	chłopcze	bank- u(=D=Мс)

М. (им)	kraj-e	kon-ie	chłopc-y	bank-i
Д. (род)	kraj-ów	kon-i	chłopc-ów	bank-ów
С. (дат)	kraj-om	kon-iom	chłopc-om	bank-om
В. (вин)	kraj-e (=М)	kon-ie (=М)	chłopc-ów (=D)	bank-i (=М)
Н. (тв)	kraj-ami	kon-iami	chłopc-ami	bank-ami
Мс. (пр)	kraj-ach	kon-iach	chłopc-ach	bank-ach
W. (зват)	kraj-e (=М)	kon-ie (=М)	chłopc-y (=М)	bank-i (=М)

II deklinacja (склонение)

	wzór twardy	wzór miękki			na -um
M. (им)	okno	pole	jabłko	imię	muzeum
D. (род)	okn-a	pol-a	jabłk-a	imien-ia	muzeum
C. (дат)	okn-u	pol-u	jabłk-u	imien-iu	muzeum
B. (вин)	okno (=M)	pol-e (=M)	jabłk-o (=M)	imię (=M)	muzeum
N. (тв)	okn-em	pol-em	jabłk-iem	imien-iem	muzeum
Мс. (пр)	okn-ie	pol-u (=C)	jabłk-u (=C)	imien-iu (=C)	muzeum
W. (зват)	okno (=M)	pole (=M)	jabłko (=M)	imię (=M)	muzeum

M. (им)	okn-a	pol-a	jabłk-a	imion-a	muze-a
D. (род)	okien	pól	jabłek	imion	muze-ów
C. (дат)	okn-om	pol-om	jabłk-om	imion-om	muze-om
B. (вин)	okn-a (=M)	pol-a (=M)	jabłk-a (=M)	imiona (=M)	muze-a (=M)
N. (тв)	okn-ami	pol-ami	jabłk-ami	imion-ami	muze-ami
Мс. (пр)	okn-ach	pol-ach	jabłk-ach	imion-ach	muze-ach
W. (зват)	okn-a (=M)	pol-a (=M)	jabłk-a (=M)	imion-a (=M)	muze-a (=M)

III deklinacja (склонение). Wzór twardy (твердая разновидность)

M. (им)	żona	książka	poeta
D. (род)	żon-y	książk-i	poet-y
C. (дат)	żon-ie	książc-e	poeс-ie
B. (вин)	żon-ę	książk-ę	poet-ę
N. (тв)	żon-ą	książk-ą	poet-ą
Мс. (пр)	żon-ie (=C)	książc-e (=C)	poeс-ie (=C)
W. (зват)	żon-o	książk-o	poet-o

M. (им)	żon-y	książk-i	poeс-i ¹
D. (род)	żon	książek	poet-ów
C. (дат)	żon-om	książk-om	poet-om
B. (вин)	żon-y (=M)	książk-i (=M)	poet-ów (=D)
N. (тв)	żon-ami	książk-ami	poet-ami
Мс. (пр)	żon-ach	książk-ach	poet-ach
W. (зват)	żon-y (=M)	książk-i (=M)	poeс-i (=M)

¹ Слова типа poeta, artista, dozorca в ед. числе склоняются как существительные ж. рода, а во мн. числе – как существительные муж. рода

Wzór miękkiej (мягкая разновидность)

M. (им)	ziemia	ulica	lekcja	gospodyn-i
D. (род)	ziem-i	ulic-y	lekcj-i	gospodyn-i
C. (дат)	ziem-i (=D)	ulic-y (=D)	lekcj-i (=D)	gospodyn-i
V. (вин)	ziem-ię	ulic-ę	lekcj-ę	gospodyn-ię
N. (тв)	ziem-ią	ulic-ą	lekcj-ą	gospodyn-ią
Ms. (пр)	ziem-i (=D=C)	ulic-y (=D=C)	lekcj-i (=D=C)	gospodyn-i
W. (зват)	ziem-io	ulic-o	lekcj-o	gospodyn-i

M. (им)	ziem-ie	ulic-e	lekcj-e	gospodyn-ie
D. (род)	ziem	ulic	lekcj-i	gospodyń
C. (дат)	ziem-iom	ulic-om	lekcj-om	gospodyn-iom
V. (вин)	ziem-ie (=M)	ulic-e (=M)	lekcj-e (=M)	gospodyn-ie (=M)
N. (тв)	ziem-iami	ulic-ami	lekcj-ami	gospodyn-iami
Ms. (пр)	ziem-iach	ulic-ach	lekcj-ach	gospodyn-iach
W. (зват)	ziem-ie (=M)	ulic-e (=M)	lekcj-e (=M)	gospodyn-ie (=M)

IV deklinacja (склонение)

M. (им)	dłoń	kolej	kość	rzecz
D. (род)	dłon-i	kole-i	kość-i	rzecz-y
C. (дат)	dłon-i (=D)	kole-i (=D)	kość-i (=D)	rzecz-y (=D)
V. (вин)	dłoń (=M)	kolej (=M)	kość (=M)	rzecz (=M)
N. (тв)	dłon-ią	kolej-ą	kość-ią	rzecz-ą
Ms. (пр)	dłon-i (=D=C)	kole-i (=D=C)	kość-i (=D=C)	rzecz-y (=D=C)
W. (зват)	dłoń-i (=Mc)	kole-i (=Mc)	kość-i (=Mc)	rzecz -y (=Mc)

M. (им)	dłon-ie	kolej-e	kość-i	rzecz-y
D. (род)	dłon-i	kolej-i	kość-i (=M)	rzecz-y (=M)
C. (дат)	dłon-iom	kolej-om	kość-iom	rzecz-om
V. (вин)	dłon-ie (=M)	kolej-e (=M)	kość-i (=M)	rzecz-y (=M)
N. (тв)	dłon-iami/ dłońmi	kolej-ami	kość-mi	rzecz-ami
Ms. (пр)	dłon-iach	kolej-ach	kość-iach	rzecz-ach
W. (зват)	dłon-ie (=M)	kolej-e (=M)	kość-i (=M)	rzecz-y (=M)

Прилагательное

Склонение прилагательных польского языка очень похоже на склонение прилагательных русского языка. Необходимо обратить внимание на формы Им. п. мн. числа, в которых лично-мужские прилагательные имеют окончания *-i*, *-y* и характеризуются наличием чередований согласных в основе: *łyśy – łyśi*, *duży – duzi*, *stary – starzy*, *bogaty – bogaci*, *młody – młodzi*, *polski – polscy*, *drogi – drodzy*, *głuchy – głusi*, *dorosły – dorośli*, *radosny – radośni*, *lepsy – lepsi*). Нелично-мужские прилагательные имеют окончание *-e* (*młoda – młode*, *nowa – nowe*).

Также необходимо обратить внимание на Вин. и Тв. падежи у прилагательных жен. рода. В отличие от русского языка, они имеют в данных падежах окончание *-ą*: *nową książkę*, *nową książką*.

	ед. число	мн. число
М. (им)	<i>młody</i> , а, е	<i>młodzi</i> , <i>młode</i>
Д. (род)	<i>młodego</i> , <i>ej</i> , <i>ego</i>	<i>młodych</i>
С. (дат)	<i>młodemu</i> , <i>ej</i> , <i>emu</i>	<i>młodym</i>
В. (вин)	<i>młodego/y</i> , <i>ą</i> , е	<i>młodych</i> , <i>młode</i>
Н. (тв)	<i>młodym</i> , <i>ą</i> , <i>ym</i>	<i>młodymi</i>
Мс. (пр)	<i>młodym</i> , <i>ej</i> , <i>ym</i>	<i>młodych</i>

Степени сравнения прилагательных

Сравнительная степень образуется с помощью суффикса *-sz-*. Если основа заканчивается на одиночный согласный, то просто добавляется суффикс: *śmiały – śmielszy*, *stary – starszy*.

У прилагательных с суффиксами *-k-*, *-ek-*, *-ok-* сравнительная степень образуется от корня (суффикс отбрасывается): ***brzydki – brzydszy***, ***wysoki – wyższy***. При этом могут происходить чередования: *s/ż*, *g/ż*, *ł/l*; *a/e*, *o/e*, *ą/ę*: ***drogi – droższy***, ***wesoły – weselszy***, ***wąski – węższy***.

Если в конце основы наблюдается скопление согласных, то используется суффикс *-ejsz-*: ***łatwy – łatwejszy***, ***szcupleły – szcuplejszy***.

Отдельная группа прилагательных образует формы сравнительной степени от другой основы: ***dobry – lepszy***, ***zły – gorszy***, ***mały – mniejszy***, ***wielki***, ***duży – większy***, ***lekki – lżejszy***.

Превосходная степень образуется от прилагательного в сравнительной степени с помощью приставки *naj-*: ***stary – starszy – najstarszy***, ***dobry – lepszy – najlepszy***.

Сложные формы степеней сравнения образуются чаще от прилагательных заимствованных: **typowy – bardziej typowy – najbardziej typowy.**

Местоимение Личные местоимения

И.	ja	ty		my	wy
Р.	mnie	cię, ciebie	siebie	nas	was
Д.	mi, mnie	ci, tobie	sobie	nam	wam
В.	mię, mnie	cię, ciebie	się, siebie	nas	was
Т.	mną	tobą	sobą	nami	wami
П.	mnie	tobie	sobie	nas	was
Зв.		ty			wy

И.	on	ono	ona	one	oni
Р.	go, jego	go, jego	jej	ich	ich
Д.	mu, jemu	mu, jemu	jej	im	im
В.	go, jego	je	ją	je	ich
Т.	nim	nim	nią	nimi	nimi
П.	nim	nim	niej	nich	nich

Основная особенность польских личных местоимений заключается в наличии полных и неполных (энклитических) форм (mię, ci, mi). Полные формы употребляются:

- после предлога (Dziewczyna podchodzi do mnie)
- в начале предложения (Mnie jeszcze nie podano obiadu)
- при противопоставлении (Podawali nie mnie, lecz jemu)
- в однословном предложении (Jemu)

В остальных случаях употребляются краткие формы (Daj mi coś do czytania).

После предлога к местоимению добавляется –n (dla niego, u nich).

Притяжательные, указательные и вопросительные местоимения изменяются как прилагательные.

Глагол
Настоящее время

	I	II	III
	liczba pojedyncza		
ja ty on, ona,ono, pani, pan	-ę -esz -e	-ę -isz -i	-am /-em -asz/-esz -a/-e
	liczba mnoga		
my wy oni, one, panie, panowie, państwo	-emy -ecie -ą	-imy -icie -ą	-amy/-emy -acie/-ecie -ają/ -eja/ -edzą

Прошедшее время

	liczba pojedyncza
ja ty on, ona,ono, pani, pan	-łem, -łam -łeś, -łaś -ł, -ło, -ła
	liczba mnoga
my wy oni, one, panie, panowie, państwo	-liśmy, -łyśmy -liście, -łyście -li, -ły

Будущее сложное время

	I	II
ja ty on, ona,ono, pani, pan	będę + инфинитив (pisać) będziesz + инфинитив będzie + инфинитив	będę + элевое причастие (pisał, pisała, pisało) będziesz + элевое причастие będzie + элевое причастие
my wy oni, one, panie, panowie, państwo	będziemy + инфинитив (pisać) będziecie + инфинитив będą + инфинитив	będziemy + элевое причастие (pisali, pisały) będziecie + элевое причастие będą + элевое причастие

Tryb warunkowy (сослагательное наклонение)

Форма повелительного наклонения: элевое причастие + частица – by + личное окончание. czytał + by + m, czytał + by + ś, и т.д.

czytałbym, czytałabym	czytalibyśmy, czytałybyśmy
czytałbyś, czytałabyś	czytalibyście, czytałybyście
czytałby, czytałaby	czytaliby, czytałyby

Частица by и окончание подвижны и могут присоединяться к местоимениям и наречиям или функционировать самостоятельно: **Zaraz byś poszła. Czy byście poszli jutro do kina. Prosimy, żebym przyszedł. Gdybym miał czas, byłbym przeczytał tę książkę od razu.**

Tryb rozkazujący (повелительное наклонение)

Глаголы 1 и 2 спряжения образуют повелительное наклонение от формы 2 лица ед. числа настоящего времени, глаголы 3 спряжения – от формы 3 лица мн. числа.

pisać – piszesz – pisz

pić – pijesz – pij

pracować – pracujesz – pracuj

czytać – czytają – czytaj

jechać – jedzą – jedź

Формы 1 и 2 лица мн. числа образуются с помощью окончаний – my, -cie. Формы 3 лица ед. и мн. числа образуются описательно – с помощью частицы – niech.

-	piszmy	-	czytajmy
pisz	piszcie	czytaj	czytajcie
niech pisze	niech piszą	niech czyta	niech czytają

Причастие и деепричастие

Imiesłów przymiotnikowy czynny

Соответствует русскому действительному причастию. Обозначает признаки существительного (человека, животного, предмета) и выполняемые им функции (pracujący człowiek – człowiek, który pracuje). Образуется от глаголов несовершенного вида в форме 3 л. мн. числа путем добавления –ący (-ąca, -ące): pisać – oni piszą – pisz-ący. Brać – oni biorą – bior-ący. Jeść – oni jedzą – jedz-ący.

Imiesłów przymiotnikowy bierny

Соответствует русскому страдательному причастию. Обозначает признаки существительного (человека, животного, предмета), над которым производится действие (lubiany artysta – artysta, którego lubią). Образуется от глаголов совершенного и несовершенного вида с помощью суффиксов –ny (-na, -ne), -ony (-ona, -one), -ty (-ta, -te).

Если основа глагола заканчивается на –a или –e, образуется от основы инфинитива + суффикс –ny. Brać – brany. Widzieć – widziany.

Если основа инфинитива заканчивается на –i, –y или согласный, образуется от основы настоящего времени + ony. Robić – robiony, jeść – jedzony.

Если основа инфинитива заканчивается на –i, –y, –u, –a, –ną, образуется от основы инфинитива + ty. Pić – pity. myć – myty. Zamknąć – zamknięty.

Imiesłów przysłówkowy współczesny

Соответствует русскому деепричастию несовершенного вида. Обозначает действие, совершаемое одновременно с другим действием. Образуется от основы 3 лица множественного числа глагола настоящего времени несовершенного вида с помощью добавления –ąc: śpi-ą – śpi-ąc; kochaj-ą – kochaj-ąc.

Imiesłów przysłówkowy uprzedni

Соответствует русскому деепричастию совершенного вида. Обозначает действие, предшествующее другому действию. Образуется от основы 3 лица единственного числа глагола мужского рода в прошедшем времени совершенного вида с помощью добавления –wszy, –wszy. Суффикс –wszy добавляется в том случае, если основа глагола заканчивается на гласный, суффикс –wszy, если на согласный: przeczyta-ł – przeczyta-wszy, przyniós-ł – przyniós-wszy.

Приложение 2. Тексты для чтения

O Popielu, którego myszy zjadły **oraz inne podania i legendy wielkopolskie** **w opracowaniu Stanisława Świrko**

ORLE GNIAZDO

Upłynęło już wiele długich miesięcy, jak bratnie plemiona słowiańskie opuściły dawne swe siedliska szukając nowych siedzib dla swego dobytku. Dużo ich było, mnogie tysiące. Na czele jechały zastępy konnych wojów odzianych w skóry dzikich zwierząt i zbrojnych w łuki, oszczepy i okrągłe tarcze ociągnięte skórą bawołą. U pasów połyskiwały im krótkie miecze żelazne. Za nimi, na wozach zaprzęzonych w woły i krytych zgrzebnym płótnem, jechały niewiasty, dzieci i starcy, i sprzęt domowy, i żywność, a dalej stada koni juczych, i krów mlecznych, i tabuny baranów. Pochód zamykały zbrojne oddziały pieszych łuczników i oszczepników. Podobna straż ubezpieczała obie strony wędrujących plemion.

I tak szli dzień za dniem, niepowstrzymani jak mrowie, torując sobie toporami drogę wśród puszczy i przeprawiając się w bród przez wszystkie napotkane rzeki. Zawieje śnieżne wymroziły ich zimą, wiosenne deszcze wysiekły, a teraz piekło upalne słońce lipcowe.

Na czele konnej drużyny jechali wodzowie plemienni, trzech bracia rodzeni: Lech, Czech i Rus. Każdy z nich, choć na swój sposób dorodny, inny prezentował wygląd i naturę: Lech szczery i pogodny, Rus milczący i zamknięty w sobie, Czech niespokojny, bystry i ruchliwy.

W południe całe plemię przepравиło się przez niewielką rzekę, która srebrzystą wstęgą łączyła z sobą łańcuch drobnych, malowniczych jezior przebłykując wśród drzew w prawo i w lewo. Puszcza rzedła coraz bardziej i wreszcie urwała się, jakby ucięta toporem.

Przed oczyma idących roztoczyła się piękna i rozległa dolina, a w jej głębi wznosiło się kilka niezbyt wysokich pagórków oblanych wokół wieńcem niewielkich jezior. Na najwyższym wzgórzu wznosił się potężny, stary dąb. Lechowi aż oczy roześmiały się na widok tej uroczej krainy i wstrzymał bezwiednie konia.

A oto od strony najbliższego jeziora wzbił się nagle w górę srebrnopióry ptak, potężny biały orzeł niosący zdobycz w szponach, i zatoczywszy szerokie koło nad samotnym dębem na wzgórzu osiadł na jego szczycie witany radosnym kwileniem piskląt. Rus porwał łuk i wspiął konia do galopu, ale Lech położył mu łagodnie dłoń na cuglach.

— Zaczekaj, mój bracie! Oto sam Bóg najwyższy, gromowładny i wszytkowidzący Światowit zsyła nam znak swój widoczny. Tego orła białego przyjmuję za godło ludu swego, a wokół dębu zbuduję gród swój książęcy i od orlego gniazda Gniezdem go nazwę.

Wojowie i starszyzna wzniesli na znak zgody trzykrotne „hura”, ale brat książęcy, Rus, zmarszczył sokołe brwi i po namyśle tak oto odpowiedział:

— Piękna to jest dolina, ale nas jest mnogo jako piasku w tych jeziorach, nie wyżywi wszystkich ta ziemia.

Więc zrobili wiec wszystkich wojów i starszyzny rodów i uradzili zgodnie, iż Lech zostanie tu ze swym ludem, a Czech i Rus pójdą dalej szukać dla swych plemion innych dziedzin. Nazajutrz, pożegnawszy się, Czech i Rus odjechali ze swymi wojami.

A tymczasem na rozkaz knezia Lecha w okolicznej puszczy co dzień dudniły topory i poszóstne zaprzęgi wołów zwoziły na wzgórze z orlim gniazdem potężne pnie dębowe, strzeliste sosny żywiczne i wysmukłe, twarde buki. Nim jesień uzłociła okoliczne bory, już gród książęcy, Gniezno, stał na najwznioślejszym wzgórzu.

A para białych orłów, jakby wyczuwając, iż są dla tego ludu świętymi ptakami, zaprawiała spokojnie swe młode pisklęta do lotu.

O POPIELU, KTÓREGO MYSZY ZJADŁY

Minęło zaledwie lat kilka od pamiętnych postrzyżyn u knezia Popiela i w ubogiej zagrodzie Piasta. Popiel coraz gorzej czuł się w Gnieźnie, więc pod pozorem, iż gród ten jest mało obronny na wypadek wojny, postanowił przenieść stolicę kraju w miejsce bardziej bezpieczne.

Wybór padł na Kruszwicę nad jezioram Gopłem, otoczoną wokół nieprzebytymi borami, moczarami i siecią drobnych jezior. Było to istotnie miejsce nie do zdobycia dla wrogów. Na rozkaz kneziowy tysiące brańców wojennych i chłopów niewolnych zaczęło trzebić nadgoplańską puszcę. Waliły się z hukiem na ziemię potężne, rosochate dęby, smukłe buki i strzeliste sosny koronami swymi sięgające niebios. Pod toporami cieśli, ściągniętych tu z całego kraju, rósł szybko nad brzegiem jeziora wspaniały gród. Kilka staj od brzegu wynurzał się z wód goplańskich niewielki ostrów. Popiel rozkazał umocnić go potężnymi głazami i na tej kamiennej wyspie zbudował stołb obronny, a tak wyniosły, iż przy zachodzie słońca cień jego ponury nakrywał nieomal całą szerokość jeziora. Stołb miał bronić Kruszwicę od strony Gopła.

Gdy nowa stolica Polan była już prawie gotowa, Popiel zarządził przygotowania do wielkiej uczyty, na którą sprosił braci swoich przyrodnich i

najdzielniejszych wojów. Nagle jednak zachorzał. Nie pomogły leki ani zamawianie choroby, ani okadzanie cudownymi ziołami, i kiedy zaproszeni na ucztę bracia przybyli do Kurszwicy, zastali knezia już na marach.

A miał ci Popiel tych braci swoich przyrodnych aż dwudziestu. Imiona ich były: Bolesław, Kazimierz, Władysław, Wracisław, Odo, Barnim, Przybysław, Przemysław, Spicygniew, Spicymierz, Jaksza, Siemian, Siemowit, Ziemomysł, Bogdał, Zbigniew, Sobiesław, Wyszymir, Cieszymir i Wisław.

Skoro ciało zmarłego spłonęło na stosie, a popioły zebrano do urn i żalnic i uroczyście pogrzebano, zgromadzili się bracia na wiec i zgodnie powołali na stolec kneziowski syna Popielowego, który nosił to samo imię, co i jego rodzic. Że jednak wybrany Popiel II był jeszcze otrokiem, więc stryjowie postanowili mu pomagać w rządzeniu krajem do czasu, aż osiągnie wiek męski.

Alić młody Popiel, zaledwie ukończył czternaście lat życia, już poznał smak władzy kneziowskiej i odprawiwszy stryjców swoich zaczął samowładnie rządzić krajem Polan. Wkrótce też zasłynął swym hulaszczym życiem. Do tańca i zabawy był zawsze pierwszy, do obrony kraju ostatni. Jeszcze mu też dwadzieścia leci nie minęło, a już twarz miał szkaradną, a głowę i brodę rzadkimi tylko włosami pokrytą. Nazwano go też pogardliwie Chostkiem czyli nierządnikiem, rozpustnikiem.

Napominali stryjowie synowca swego, a gdy to nie pomagało, uradzili, by go ożenić.

- Jak się ożeni, to się odmieni - mawiali między sobą.

I wyswatali mu księżniczkę niemiecką, urodziwą, ale znaną ze skąpstwa.

- Że skąpa, to nic nie szkodzi - powiedział Spicymierz - ukróci rozrzutność młodzieńca i nauczy go oszczędności.

Kneź Popiel istotnie się po ślubie odmienił, ale na gorsze. Oszczędność małżonki zbudziła w nim chciwość, a ta z kolei stała się główną przyczyną ucisku ludu wiejskiego. Wszelkie daniny, zarówno od wolnych kmieci, jak i niewolnych chłopów, wzrosły w dwójnasób i były ściągane bezwzględnie i okrutnie. A za to dwór kneziowski zaczął jaśnieć coraz to większym blaskiem dostojności i przepychu. A Popiel ze swoją połówicą bawili się coraz weselej i coraz kosztowniej.

Lud nie tylko w okolicach Gopła, ale w całym kraju zaczął głośno sarkać, a stryjowie Popiela znowu udzielili mu nagany grożąc, iż usuną go ze stolca kneziowskiego, jeśli się nie poprawi.

Zżymał się Popiel na te upomnienia i odgrażał się, że wyśle swych dworzaków i każe swych stryjców zamknąć w stołbie goplańskim jako zdrajców. Ale chytra kneźna uspokoiła krewkiego Popiela:

- Zły to byłby sposób i nieszczęście mógłby sprowadzić na nasze głowy.
- Jakież nieszczęście? - odparł chmurnie kneź.
- A to, że wszystkich stryjców nie uda ci się pochwycić, że ci, którzy umkną podniosą jawny bunt przeciw prawowitej władzy, że wreszcie cała, sprawa nabierze wielkiego rozgłosu.
- Cóż więc radzisz?
- Skoro nie można być wilkiem, trzeba jagnięcia skórę wdziać na siebie. Znam lepszy sposób pozbycia się stryjców, sposób, który nasi grabiowie nieraz już z pożytkiem wypróbowali.
- Popiel, który przez cały czas rozmowy odmierzał komnatę gwałtownymi krokami, zatrzymał się nagle przed swą połowicą.
- Cóż to za sposób, kneźno? Mów, ale żywo, bo czas nagli!
- Wyślijcie gońców, kneziu, do wszystkich stryjców swoich, i wezwijcie ich, aby przybyli, bo jesteście bardzo chorzy i chcecie przed śmiercią przekazać władzę kneziowską najgodniejszemu z nich. Ręczę, że wszyscy będą i to bardzo szybko.
- Hm, rada zaiste dobra. Głowę daję, że wszyscy przyjadą jak jeden mąż, bo każdy z nich ma się za najgodniejszego. Ale co dalej?
- Dalej? - kneźna uśmiechnęła się złym, jadowitym uśmiechem. - Resztę, mój małżonku, pozostaw już mnie i beczulce burgunda, którą mi ojcowie przysłali z Nadrenii.
- Wybornie, doskonale! - klasnął w dłonie Popiel - to sposób o wiele lepszy od pęt i ciemnicy. Idę wysłać gońców, a potem kładę się do łóża i będę konał.
- Tu porwał go gwałtowny, zły śmiech, że aż wypłowiła oczy łzami mu zaszczyły i począł się krztusić.
- Wybornie, doskonale! Moja luba małżonko! Jeśli nam się uda, to wszystkie ziemie stryjcom, jako zdrajcom, odbiorę, a skroń twoją przyozdobię królewską koroną.
- Nim słońce dwukrotnie obiegało ziemię, już stryjowie wszyscy co do jednego byli w Kruszwicy. Popiel leżał na łóżu? oczy miał zamknięte, a ponieważ lica jego zniszczone rozpustą, były od dawna blade i zwiędłe, a prawie bezwłosa czaszka bardziej kolano niż głowę przypominała, więc też robił wrażenie trupa.
- Weszła kneźna w czarnej sukni, zapłakana, i zbliżywszy się do łóża, położyła dłoń na czole Popiela.
- Ocknij się, mężu mój luby, i zmóż ciężką niemoc swoją. Oto stryjcowie wielmożni przybyli na wezwanie i chcą się z tobą pożegnać.

Popiel podniósł ciężko powieki i nim słowo przemówił, długo i badawczo patrzył na zebranych. Wreszcie otworzył usta, a słowa jego padały wolno i z trudem.

- Witajcie, przezacni stryjowie, bratowie rodzica mego - zaczął złamanym głosem. - Krótko i źle żyłem i nie słuchałem waszych rad chwalebnych, a oto przychodzi mi nagle żegnać się z wami na zawsze. Jutro już przed gromowładnym Światowitem, bogiem naszym, będę zdawał rachunek z przewinień swoich, więc dzisiaj jeszcze chciałem prosić was wszystkich, szlachetni stryjcowie, byście mi odpuścili winy moje, ciężkie winy...

Tu zakrztusił się, zakaszał i przez chwilę głęboko oddychał.

- Jutro już mnie nie będzie - ciągnął dalej z trudem - więc dziś jeszcze muszę zakończyć wszystkie swoje ziemskie sprawy. Kraju zostawić bez władzy nie można, więc wybierzcie spośród siebie, czcigodni stryjcowie, najgodniejszego, najmężniejszego i najrozumniejszego, i jemu rządy kraju Polan powierzcie. Mnie już czas.

Tu opadł nagle na wezglowie, zamknął oczy i dyszał ciężko a głęboko, po czym powiedział, że chce pić. Kneźna podała mu kosztowny kielich napełniony winem, a chory uniósł się ciężko i trzymając go w drżącej dłoni, tak kończył swe przemówienie:

- Mam jeszcze tylko jedną prośbę do was, przezacni bratowie rodzica mego. Oto na znak, żeście mi wszystko przebaczyli, za pomyślność kraju naszego i za lekkie moje skonanie, napijcie się ze mną po raz ostatni.

Kneźna wniosła na srebrnej tacy dwadzieścia pucharów, a stryjcowie unieśli je w górę.

- Nie za lekkie skonanie, ale za zdrowie wasze, kneziu Popieliu! - odkrzyknęli gromko, wychylając kielichy do dna.

Popiel również, dotknął wargami pucharu, lecz skrzywił się nagle, jakby go chwyciły ostatnie bóle, i odstawił wino na ławę.

Tymczasem stryjcowie kneziowi nagle pobledli śmiertelnie i jeden za drugim, niby dęby podcięte toporem, poczęli walić się na ziemię.

- Zdrada, trucizna! - krzyknęli najmłodszy ze stryjców, Cieszymir i Wisław, i rzucili się do drzwi. Ale w nich ukazała się gromada pacholców, którzy obalili obu stryjców na ziemię i przygnietli im kolanami krztanie. A Popiel zerwał się nagle z łoża jak najzdrowszy i dobywszy krótkiego miecza zaczął urągać konającym starcom, śmiejąc się szatańsko:

- Ha, stryjcowie przekleci!... Przyjechaliście tu, by mnie zamordować i tron kneziowski zagarnąć! Ale potężny Światowit, który się kneziem opiekuje, pokarał was gromem swoim. Gińcie więc zdrajcy, i niechaj ni ogień, ni ziemia nie przyjmą zwłok waszych!

Tu zwrócił się do sług i hajduków:

- Kto zdradzie knuję na knezia swego, nie ma prawa do stosu i pogrzebu wedle obyczaju przodków naszych. Wyrzucicie więc te trupy do Gopła, niechaj ryby i raki tuczają się nimi jako ścierwem.

Porwali dworacy za nogi jeszcze ciepłe zwłoki stryjców kneziowskich i tłukąc ich martwymi czaszkami po wysokich progach, powlekli w stronę jeziora.

Za chwilę Popiel i żona jego zostali sami.

- Prawdziwie po mistrzowsku przygotowałaś to wszystko, moja luba małżonko - zagadnął Popiel - zaiste warta jesteś, by na twym czole spoczęła korona królewska. I będziesz ją miała - dodał z uśmiechem, obejmując ją ramieniem. - Teraz cała ziemia stryjców do nas należy, nikt nam już nie będzie patrzył na ręce. Starczy na koronę...

Nagle ciemne chmury przysłoniły okna grodowe i zygzak błyskawicy rozciął niebo na dwoje, a potem grom straszliwy wstrząsnął całym dworem. Kneźna zbladła i mocniej przycisnęła się do męża, lecz ten roześmiał się beztrosko:

- Nic się nie bój, luba żono, to gromowładny Światowit rozpoczął już sąd swój nad zdraźliwymi stryjcami.

Potem klasnął w dłonie i nakazał giermkowi wnieść światło i wieczerzę.

Burza, która rozszalała się tego wieczoru nad Kruszwicą, trwała przez trzy dni i trzy noce. Pioruny jeden po drugim biły w pobliżu Gopła, a nocą wokoło zajaśniały łuny pożarów. Nad jeziorem wył i zawodził wicher straszliwy, jakby nim sam bóg wiatrów, Pochwist, kierował. Wirywał z korzeniami brzozy i topole nadbrzeżne, rozwałował chaty kmieci, a na samym Goplu wzbijał tak potężne bałwany, iż zdawało się, że obalić chce stołb kneziowski.

Strach ogromny padł na całą okolicę, a we dworze Popielowym wszyscy snuli się bladzi i przerażeni. Gdy więc dnia czwartego rankiem wyjrzało słońce zza chmur, ludzie odetchnęli z ulgą i poczęli oglądać swe straty.

Właśnie i kneź Popiel z małżonką obchodził wokół dwór swój i szacowali zniszczenia spowodowane przez burzę, gdy uwagę ich przykuł niezwykle widok: oto wzdłuż Gopła poprzez pola i łąki posuwała się szybko jakaś szarobura, ruchliwa masa. Jako gdy czarna chmura gradowa przysłoni nagle słońce i cień jej mroczny mknie tuż, tuż po ziemi, tak biegła błyskawicznie owa ciemna plama. Jeszcze Popiel nie zdążył się zorientować, co to właściwie jest, gdy przyziemna chmura dopadła z piskiem Kruszwicy.

- Myszy! - wrzasnęła nagle przerażona kneźna.

Popiel roześmiał się beztrąsko, ale za chwilę strach okrutny wykrzywił mu oblicze. Cały dziedziniec zamkowy pokrywała już piszcząca masa szaroburých stworzonek, ruchliwa i zwarta jak szarańcza.

- Straż i giermkowie, bywaj tu! - krzyknął na pachołków po czym dobywszy miecza cofał się ku dworcowi, zasłaniając sobą kneżnę. Nadbiegła w pomoc straż, pachołkowie i rycerze, z czym kto miał: z mieczami, oszczepami, dragami. Tysiące plugastwa ginęło od uderzeń, lecz nowe dziesiątki tysięcy przybywały z nad jeziora. Wokół walczących utworzył się wał pobitych myszy. Kto z pachołków potknął się i padł na ziemię, wnet ruchliwa masa pokrywała go, i tylko wrzask żywcem pożeranego mieszał się z mysim piskiem.

- Śmierć idzie! - krzyknęła przerażona kneżna.

Popiel czuł, jak mu dreszcz grozy przebiega po skórze. Dopadli wreszcie zamku.

- Zamykać dźwiera! - krzyknął Popiel i wyjrzał przez okno.

Zobaczył, jak szarobure, piskliwe mrowie obiegło ruchomym wałem cały dworzec i gryzło wściekle wszystkie, podwoje. Niektóre po dębowych bierwionach wspinały się już ku górze, ku oknom. Słychać było jedynie chrobot dartego zębami drewna i pisk straszliwy, który mroził krew w żyłach.

- To kara Boża za potruty stryjców - szeptali przerażeni dworzanie.

- To z ich niepogrzebanych ciał wylęgło się to plugastwo - dodawali inni.

- Śmierć idzie! Śmierć idzie! - powtarzał Popiel.

Kneżna pierwsza opamiętała się.

- Nie ma chwili czasu do stracenia, myszy wkrótce przegryzą dźwiera! Trzeba umykać na stołb, tam nas nie dostaną!

- Wojowie, pachołkowie! - wrzasnął ochrypłym głosem Popiel - brać oszczep i miecze i za mną do łodzi!...

Za chwilę zbiegli po stopniach do podziemi grodowych, zamykając za sobą ciężką, dębową pokrywę, i pędzili przy blasku pochodni tajemnym lochem w kierunku jeziora. Myszy jeszcze tu nie było. Czółna stały przy brzegu, więc pośpiesznie wsiedli na nie i wkrótce byli już na wyniosłej wieży na goplanym ostrowiu.

- Tu nas przecież nie dostaną! - mruknął Popiel, po czym zliczył wszystkie swe siły.

Było z nim zaledwie dwudziestu wojów i pachołków, reszta umknęła w popłochu lub została pożarta przez myszy. Teraz wszyscy stali przy strzelnicach i spoglądali z trwogą ku kneziowskiemu dworcowi. Mrowie mysie

szturmowało wściekle do zamczyska, drąc zębami drzwi, okna i ściany. Żółty pył miałkich trocin uniósł się wokół. Za chwilę drzwi dworcowe padły pod naporem bestii i ogromna szarobura fala wlała się do wnętrza zamczyska.

- Moje perły i klejnoty! Moje złotogłowia! - jęczała kneźna przy jednej ze strzelnic.

Ale oto strach okropny zamroził jej na ustach ostatnie słowa: piskliwa masa wylała się z dworca i gnała co tchu wprost ku brzegom jeziora. Już płynęła ruchomą szarą falą ku obronnej wieży. Straż kneziowska, rąbiąc oszczepami i mieczami na lewo i prawo, wycofywała się na coraz wyższy poziom wieży. Myszy biegły w górę trop w trop za nimi, wdzierając się po schodach, drabinach i wiązaniach belkowych. Wreszcie ręce walczących poczęły omdlewać od wymierzanych razów, a ten i ów z dworzan widząc, iż nie ujdzie straszliwej śmierci w szczękach gryzoni, wołał skakać ze strzelnic i wykuszów wieżowych wprost w nurt jeziora.

Popiel i jego małżonka, zostawszy wreszcie sami, schronili się aż na sam szczyt wieży, lecz i tam ich odnalazło piszczące plugastwo. Przez chwilę wrzask okropny wzbijał się ponad stołbem, a potem cisza śmiertelna zapanowała nad Kruszwicą i całym goplańskim jeziorem.

Tak zginął wedle baśniowych podań, zanotowanych przez najstarszych naszych kronikarzy, okrutny Popiel II wraz ze swą przewrotną małżonką. Później uczeni sprzeczali się przez wieki, co oznaczają owe myszy? Jedni twierdzili, że był to możny ród Myszków, którzy pomścili śmierć pomordowanych stryjów; inni uważali, iż byli to rozbójnicy morscy, tak zwani mysingowie, czyli po polsku myszaki, którzy z Bałtyku poprzez Odrę i Noteć dopłynęli aż do Kruszwicy, a inni jeszcze inaczej. Jak było naprawdę, tego nikt już dzisiaj powiedzieć nie może.

Jedno jest wszakże pewne, iż w każdej baśni kryje się prawda niby ziarno w leszczynowym orzechu. Kto ją chce odnaleźć, musi sam się potrudzić i rozbić twardą łupinę.

Gdy wieść o okropnej śmierci Popiela dobiegła do Gniezna, zebrali się na wiec przedniejsi wojowie i na osierocony stolec po okrutnym Popielu powołali ubogiego, acz wolnego kmiecia, Piasta, znanego z gościnności i zaradności.

Bo kto na małym umie być dobrym gospodarzem, będzie nim i na wielkim. Od tego to Piasta wywodzi się sławny ród królów i książąt polskich.

Henryk Sienkiewicz
JANKO MUZYKANT

Przyszło to na świat wątłe, słabe. Kумы, co się były zebrały przy tapczanie położnicy, kręciły głowami i nad matką, i nad dzieckiem. Kowalka Szymonowa, która była najmądrzejsza, poczęła chorą pocieszać:

– Dajta – powiada – to zapalę nad wami gromnicę, już z was nic nie będzie, moja kumo; już wam na tamten świat się wybierać i po dobrodzieja by posłać, żeby wam grzechy wasze odpuścił.

– Ba! – powiada druga – a chłopaka to zara trza ochrzcić; on i dobrodzieja nie doczeka, a – powiada błogo będzie, co choć i strzygą się nie ostanie.

Tak mówiąc zapaliła gromnicę, a potem wzięwszy dziecko pokropiła je wodą, aż poczęło oczki mrużyć, i rzekła jeszcze:

– Ja ciebie „krzcę” w Imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego i daję ci na przezwisko Jan, a terazże, duszo „krześcijańska”, idź, skądś przyszła. Amen!

Ale dusza chrześcijańska nie miała wcale ochoty iść, skąd przyszła, i opuszczać chuderlawego ciała, owszem, poczęła wierzgać nogami tego ciała, jako mogła, i płakać, chociaż tak słabo i żałośnie, że, jak mówiły kумы: „Myślałby kto, kocię nie kocię, albo co!”

Posłano po księdza; przyjechał, zrobił swoje, odjechał; chorej zrobiło się lepiej. W tydzień wyszła baba do roboty. Chłopak ledwo „zipał”, ale zipał; aż w czwartym roku okukała kukulka na wiosnę chorobę, więc się poprawił i w jakim takim zdrowiu doszedł do dziesiątego roku życia.

Chudy był zawsze i opalony, z brzuchem wydętym, a zapadłymi policzkami; czuprynę miał konopną, białą prawie i spadającą na jasne, wytrzeszczone oczy, patrzące na świat, jakby w jakąś niezmierną dalekość wpatrzone. W zimie siadywał za piecem i popłakiwał cicho z zimna, a czasem z głodu, gdy matula nie miała co włożyć ani do pieca, ani do garnka; latem chodził w koszulinie przepasanej krajką i w słomianym „kapalusie”, spod którego obdartej kani spoglądał zadzierając jak ptak głowę do góry. Matka, biedna komornica, żyjąca z dnia na dzień niby jaskółka pod cudzą strzechą, może go tam i kochała po swojemu, ale biła dość często i zwykle nazywała „odmieńcem”. W ósmym roku chodził już jako potrzódka za bydłem lub, gdy w chałupie nie było co jeść, za bedłkami do boru. Że go tam kiedy wilk nie zjadł, zmiłowanie Boże.

Był to chłopak nierozgarnięty bardzo i jak wiejskie dzieciaki przy rozmowie z ludźmi palec do gęby wkładający. Nie obiecywali sobie nawet ludzie, że się wychowa, a jeszcze mniej, żeby matka mogła doczekać się z niego pociechy, bo i do roboty był ladaco. Nie wiadomo skąd się takie uległo, ale na jedną rzecz był tylko łapczywy, to jest na granie. Wszędzie też je słyszał, a jak tylko trochę podrośl, tak już o niczym innym nie myślał. Pójdzie, by wało, do

boru za bydłem albo z dwojakami na jagody, to się wróci bez jagód i mówi szepleniąc:

– Matulu! tak ci coś w boru „grłało”. Oj! Oj!

A matka na to:

– Zagram ci ja, zagram! nie bój się!

Jakoż czasem sprawiała mu warząchwią muzykę. Chłopak krzyczał, obiecywał, że już nie będzie, a taki myślał, że tam coś w boru grało... Co? Albo on wiedział?... Sosny, buki, brzezina, wilgi, wszystko grało: cały bór, i basta!

Echo też... W polu grała mu bylica, w sadku pod chałupą ćwierkotały wróble, aż się wiśnie trzęsły! Wieczorami słuchiwał wszystkich głosów, jakie są na wsi, i pewno myślał sobie, że cała wieś gra. Jak posłali go do roboty, żeby gnój rozrzucił, to mu nawet wiatr grał w widłach.

Zobaczył go tak raz karbowy stojącego z rozrzuconą czupryną i słuchającego wiatru w drewnianych widłach... zobaczył i odpasawszy rzemyka, dał mu dobrą pamiątkę. Ale na co się to zdało! Nazywali go ludzie „Janko Muzykant”!... Wiosną uciekał z domu kręcić fujarki wedle strugi. Nocami, gdy żaby zaczynały rzechotać, derkacze na łąkach derkotać, bąki po rosie burczyć; gdy koguty piał po zapłociach, to on spać nie mógł, tylko słuchał i Bóg go jeden wie, jakie on i w tym nawet słyszał granie... Do kościoła matka nie mogła go brać, bo jak, bywało, zahuczą organy lub zaśpiewają słodkim głosem, to dziecku oczy taką mgłą zachodzą, jakby już nie z tego świata patrzyły...

Stójka, co chodził nocą po wsi i aby nie zasnąć liczył gwiazdy na niebie lub rozmawiał po cichu z psami, widział nieraz białą koszulę Janka, przemykającą się w ciemności ku karczmie. Ale przecież chłopak nie do karczmy chodził, tylko pod karczmę. Tam przyczaiwszy się pod murem, słuchał. Ludzie tańcowali obertasa, czasem jaki parobek pokrzykiwał: „Uha!” Słysząc było tupanie butów, to znów głosy dziewczyn: „Czegóż?” Skrzypki śpiewały cicho: „Będziem jedli, będziem pili, będziwa się weselili”, a basetla grubym głosem wtórowała z powagą: „Jak Bóg dał! jak Bóg dał!” Okna jarzyły się światłem, a każda belka w karczmie zdawała się drgać, śpiewać i grać także, a Janko słuchał.

Co by on za to dał, gdyby mógł mieć takie skrzypki grające cienko: „Będziem jedli, będziem pili, będziwa się weselili.” Takie deszczułki śpiewające. Ba! ale skąd ich dostać? Gdzie takie robią? Żeby mu przynajmniej pozwolili choć raz w rękę wziąć coś takiego!... Gdzie tam! Wolno mu tylko było słuchać, toteż i słuchał zwykle dopóty, dopóki głos stójki nie ozwał się za nim z ciemności:

– Nie pójdziesz ty do domu, utrapieńcze?

Więc wówczas zmykał na swoich bosych nogach do domu, a za nim biegł w ciemnościach głos skrzypiec: „Będziem jedli, będziem pili, będziewa się weselili”, i po ważny głos basetli: „Jak Bóg dał! Jak Bóg dał! Jak Bóg dał!”

Gdy tylko mógł słyszeć skrzypki, czy to na dożynkach, czy na weselu. jakim, to już dla niego było wielkie święto. Właził potem za piec i nic nie mówił po całych dniach, spoglądając jak kot błyszczącymi oczyma w ciemności. Potem zrobił sobie sam skrzypki z gonta i włosienia końskiego, ale nie chciały grać tak pięknie jak tamte w karczmie: brzęczały cicho, bardzo cichutko, właśnie jak muszki jakie albo komary. Grał jednak na nich od rana do wieczora, choć tyle za to odbierał szturchańców, że w końcu wyglądał jak obite jabłko niedojrzałe. Ale taka to już była jego natura. Dzieciaczyna chudł coraz bardziej, brzuch tylko zawsze miał duży, czuprynę coraz gęstsza i oczy coraz szerzej otwarte, choć najczęściej łzami zalane, ale policzki i piersi wpadały mu coraz głębiej i głębiej...

Wcale nie był jak inne dzieci, był raczej jak jego skrzypki z gonta, które zaledwie brzęczały. Na przednówku przy tym przymierał głodem, bo żył najczęściej surową marchwią i także chęcią posiadania skrzypek.

Ale ta chęć nie wyszła mu na dobre.

We dworze miał skrzypce lokaj i grywał czasem na nich szarą godziną, aby się podobać pannie służącej. Janko czasem podczołgiwał się między łopuchami aż pod otwarte drzwi kredensu, żeby im się przypatrzeć. Wisiały właśnie na ścianie naprzeciw drzwi. Więc tam chłopak duszę swoją całą wysyłał ku nim przez oczy, bo mu się zdawało, że to niedostępna jakaś dla niego świętość, której nie godzien tknąć, że to jakieś jego najdroższe ukochanie. A jednak pożądał ich. Chciałby przynajmniej raz mieć je w rękę, przynajmniej przypatrzeć się im bliżej... Biedne, małe chłopskie serce drżało na tę myśl ze szczęścia.

Pewnej nocy nikogo nie było w kredensie. Państwo od dawna siedzieli za granicą, dom stał pustkami, więc lokaj przesiadywał na drugiej stronie u panny pokojowej. Janko, przyczajony w łopuchach, patrzył już od dawna przez otwarte szerokie drzwi na cel wszystkich swych pożądań. Księżyc właśnie na niebie był pełny i wchodził ukośnie przez okno do kredensu, odbijając je w kształcie wielkiego jasnego kwadratu na przeciwległej ścianie. Ale ten kwadrat zbliżał się powoli do skrzypiec i w końcu oświetlił je zupełnie. Wówczas w ciemnej głębi wydawało się, jakby od nich biła światłość srebrna; szczególnie wypukłe zgięcia oświetlone były tak mocno, że Janek ledwie mógł patrzeć na nie. W onym blasku widać było wszystko doskonale: wcięte boki, struny i zagiętą rączkę. Kołeczki przy niej świeciły jak robaczki świętojańskie, a wzdłuż zwieszał się smyczek na kształt srebrnego pręta...

Ach! wszystko było śliczne i prawie czarodziejskie; Janek też patrzył coraz chciwiej. Przykucnięty w łopuchach, z łokciami opartymi o chude kolana, z

otwartymi ustami patrzył i patrzył. To strach zatrzymywał go na miejscu, to jakaś nieprzewyciężona chęć pchała go na przód. Czy czary jakie, czy co?... Ale te skrzypce w jasności czasem zdawały się przybliżać, jakoby płynąc ku dziecku... Chwilami przygasaly, aby znowu rozpromienić się jeszcze bardziej. Czary, wyraźne czary! Tymczasem wiatr powiał; zaszumiały cicho drzewa, załopotaly łopuchy, a Janek jakoby wyraźnie usłyszał:

– Idź, Janku! w kredensie nie ma nikogo... idź, Janku!...

Noc była widna, jasna. W ogrodzie dworskim nad stawem słowik zaczął śpiewać i pogwizdywać cicho, to głośniej: „Idź! pójdz! weź!” Lelek poczciwym cichym lotem zakręcił się koło głowy dziecka i zawołał: „Janku, nie! nie!” Ale lelek odleciał, a słowik został i łopuchy coraz wyraźniej mrucały: „Tam nie ma nikogo!” Skrzypce rozpromieniły się znowu...

Biedny, mały, skulony kształt z wolna i ostrożnie posunął się na przód, a tymczasem słowik cichuteńko pogwizdywał: „Idź! pójdz! weź!”

Biała koszula migotała coraz bliżej drzwi kredensowych. Już nie okrywają jej czarne łopuchy. Na progu kredensowym słyhać szybki oddech chorych piersi dziecka. Chwila jeszcze, biała koszulka znikła, już tylko jedna bosa nóżka wystaje za progiem. Na próżno, lelku, przelatujesz jeszcze raz i wołasz: „Nie! nie!” Janek już w kredensie.

Zarzechotały zaraz ogromnie żaby w stawie ogrodowym, jak gdyby przestraszone, ale potem ucichły. Słowik przestał pogwizdywać, łopuchy szemrać. Tymczasem Janek czołgał się cicho i ostrożnie, ale zaraz go strach ogarnął. W łopuchach czuł się jakby u siebie, jak dzikie zwierzątko w zaroślach, a teraz był jak dzikie zwierzątko w pułapce. Ruchy jego stały się nagłe, oddech krótki i świszczący, przy tym ogarnęła go ciemność. Cicha letnia błyskawica, przeleciawszy między wschodem i zachodem, oświeciła raz jeszcze wnętrze kredensu i Janka na czworakach przed skrzypcami z głową zadartą do góry. Ale błyskawica zgasła, księżyc przesłoniła chmurka i nic już nie było widać ani słyhać.

Po chwili dopiero z ciemności wyszedł dźwięk cichutki i płaczkliwy, jakby ktoś nieostrożnie strun dotknął – i nagle...

Gruby jakiś, zaspany głos, wychodzący z kąta kredensu, spytał gniewliwie:

– Kto tam?

Janek zataił dech w piersiach, ale gruby głos spytał powtórnie:

– Kto tam?

Zapałka zaczęła migotać po ścianie, zrobiło się widno, a potem... Eh! Boże! Słyhać klątwy, uderzenia, płacz dziecka, wołanie: „O! dla Boga!”, szczekanie psów, bieganie świateł po szybach, hałas w całym dworze...

Na drugi dzień biedny Janek stał już przed sądem u wójta.

Mieliż go tam sądzić jako złodzieja?... Pewno. Popatrzyli na niego wójt i ławnicy, jak stał przed nimi z palcem w gębie, z wytrzeszczonymi, zalękłymi oczyma, mały, chudy, zamorusany, obity, nie wiedzący gdzie jest i czego od

niego chcą? Jakże tu sądzić taką biedę, co ma lat dziesięć i ledwo na nogach stoi? Do więzienia ją po ślać czy jak?... Trzebaż przy tym mieć trochę miłosierdzia nad dziećmi. Niech go tam weźmie stójka, niech mu da różgą, żeby na drugi raz nie kradł, i cała rzecz.

– Bo pewno!

Zawołali Stacha, co był stójką:

- Weź go ta i daj mu na pamiątkę.

Stach kiwnął swoją głupowatą, zwierzęcą głową, wziął Janka pod pachę, jakby jakiego kociaka, i wyniósł ku stodółce. Dziecko czy nie rozumiało, o co chodzi, czy się zalekło, dość, że nie ozwało się ni słowem, patrzyło tylko, jakby patrzył ptak. Albo on wie, co z nim zrobią? Dopiero jak go Stach w stodole wziął garścią; rozciągnął na ziemi i podgiąwszy koszulinę, machnął od ucha, dopieroż Janek krzyknął:

– Matulu! – i co go stójka różgą, to on: – Matulu! matulu!! – ale coraz ciszej, słabiej, aż za którymś razem ucichło dziecko i nie wołało już matuli...

Biedne, potrzaskane skrzypki!...

– Ej, głupi, zły Stachu! któż tak dzieci bije? Toż to małe i słabe i zawsze było ledwie żywe.

Przyszła matka, zabrała chłopaka, ale musiała go zanieść do domu... Na drugi dzień nie wstał Janek, a trzeciego wieczorem konał już sobie spokojnie na tapczanie pod zgrzebnym kilimkiem.

Jaskółki świegotały w czereśni, co rosła pod przyzbą, promień słońca wchodził przez szybę i oblewał jasnością złotą, rozczochraną główkę dziecka i twarz, w której nie zostało kropli krwi. Ów promień był niby gościńcem, po którym mała duszyczka chłopczyka miała odejść. Dobrze, że choć w chwilę śmierci odchodziła szeroką, słoneczną drogą, bo za życia szła po prawdziwie ciernistej. Tymczasem wychudłe piersi poruszały się jeszcze oddechem, a twarz dziecka była jakby zasłuchana w te odgłosy wiejskie, które wchodziły przez otwarte okno. Był to wieczór, więc dziewczęta, wracające od siana, śpiewały: „Oj, na zielonej, na runi!”, a od strugi dochodziło granie fujarek. Janek wsłuchiwał się ostatni raz, jak wieś gra... Na kilimku przy nim leżały jego skrzypki z gonta.

Nagle twarz umierającego dziecka rozjaśniła się a z bielejących warg wyszedł szept:

– Matulu?...

– Co, synku? – ozwała się matka, którą dusiły łzy...

– Matulu, Pan Bóg mi da w niebie prawdziwe skrzypki?

– Da ci, synku, da! – odrzekła matka; ale nie mogła dłużej mówić, bo nagle z jej twardej piersi buchnęła wzbierająca żałość, więc jęknąwszy tylko: „O, Jezu! Jezu!”, padła twarzą na skrzynię i zaczęła ryczeć, jakby straciła rozum, albo jak człowiek, co widzi, że od śmierci nie wydrze swego kochania...

Jakoż nie wydarła go, bo gdy podniósłszy się, znowu spojrzała na dziecko, oczy małego grajka były otwarte wprawdzie, ale nieruchome, twarz zaś poważna bardzo, mroczna i stężała. Promień słoneczny odszedł także.

- Pokój ci, Janku!

Nazajutrz powrócili państwo do dworu z Włoch, wraz z panną i kawalerem, co się o nią starał. Kawaler mówił:

– Quel beau pays que l'Italie. (z francuskiego: jakim pięknym krajem są Włochy)

– I co to za lud artystów. On est heureux de chercher là-bas des talents et de les proéger... (z francuskiego: szczęściem jest wyszukiwać tam talenty i popierać je) – dodała panna.

Nad Jankiem szumiały brzozy...

Joanna Chmielewska
WSZYSTKO CZERWONE (отрывок)

SPIS OSÓB

żywych, martwych i poszkodowanych

1. ALICJA - wstrząsająco gościnna pani domu.
2. ZOSIA - przyjaciółka Alicji, zaproszona do niej na nudny urlop.
3. PAWEŁ - syn Zosi, młodzieniec po maturze, zaproszony na wakacje.
4. EDEK - dawny wielbiciel Alicji, zaproszony na później.
5. LESZEK - przyjaciel Alicji, przybyły bez zaproszenia.
6. ELŻBIETA - córka Leszka, samodzielna młoda dama, bawiąca przejazdem.
7. EWA - piękna kobieta, zamieszkała na stałe w Danii, żona Duńczyka.
8. ROJ - mąż Ewy, nadludzko wielbiący żonę.
9. ANITA - dziennikarka przystosowana do urozmaiconego życia.
10. HENRYK - duński mąż Anity, człowiek anielsko spokojny.
11. PAN MULDGAARD - duński policjant, mówiący po polsku.
12. KAZIO - ofiara uczuć do Elżbiety.
13. FACET W CZERWONEJ KOSZULI - postać tajemnicza, płacząca się po wydarzeniach.
14. WŁODZIO - przyjaciel Alicji, zaproszony ogólnie.
15. MARIANNE - szwajcarska żona Włodzia, zaproszona z nim razem.
16. AGNIESZKA - antagonistka Elżbiety, zaproszona z konieczności.
17. CIOTKA - duńska staruszka obdarzona nadmiarem wigoru, wcale nie zapraszana.
18. KANGURZYCA - idiotka z Australii, objawiająca się tylko telefonicznie w niewłaściwych chwilach.
19. GRETA - duńska kuzynka Alicji, budząca kontrowersyjne zdania.
20. BOBUŚ - dawny przyjaciel, później wróg Alicji, przybyły z Anglii.

21. BIAŁA GLISTA - flama Bobusia, przybyła z Polski.
22. PANI HANSEN - sprzątaczką Alicji, niewinna ofiara nazwiska.
23. THORSTEN - siostrzeniec Alicji, młodzieniec niezwykle sympatyczny.
24. OBCY CZŁOWIEK, PRZYPADKOWO WIEZIONY NA ŁEBKA.
25. LILIAN - znajoma Alicji, kobieta rzadkiej urody.
26. HERBERT - syn przyjaciół Alicji, zesłany z nagłą przez Opatrzność.
27. ANNE LIZE - żona Herberta.
28. AUTORKA - przyjaciółka Alicji, zaproszona na wcześniej.

- Allerød to wcale nie znaczy „wszystko czerwone” - powiedziała z niezadowolaniem Alicja. - Nie wiem, skąd ci taki idiotyczny pomysł przyszedł do głowy.

Były to niemal pierwsze słowa, jakimi powitała mnie, kiedy wysiadałam z pociągu w Allerød. Stałyśmy przed stacją i czekałyśmy na taksówkę. Gdyby umiała przewidzieć najbliższą przyszłość, zapewne zaprotestowałaby przeciwko tłumaczeniu znacznie gwałtowniej.

- Tylko co? - spytałam - „Rød” to jest czerwony, a „alle” to wszystko.

- Można wiedzieć w jakim języku?

- Pośrednim, między niemieckim i angielskim.

- A, pośrednim... Słuchaj no, co ty masz w tej walizce?!

- Twój bigos, twoją wódkę, twoje książki, twój wazonik, twoją kiełbasę...

- Swojego nic nie masz?

- Owszem, maszynę do pisania. „Rød” to jest czerwony i koniec, postanowiłam!

- Nic podobnego. „Rød” to jest takie coś jak poręba. Taki wyrębany las. Takie coś w tym rodzaju, takie że rosło, usunęli i nie ma.

Nadjechała taksówka i przy pomocy kierowcy upchnęłyśmy się w środku razem z moimi bagażami na te trzy minuty drogi, której przebycie piechotą potworny ciężar walizki całkowicie wykluczało. Nie przestałam upierać się przy swoim.

- „Rød” to jest czerwony i wszyscy o tym wiedzą, a o porębie nikt nie słyszał. Skoro usunęli i nie ma, to nie ma o czym mówić. Allerød to jest wszystko czerwone...

- Sama jesteś czerwona. Sprawdź sobie w słowniku i nie mów bredni - zirytowała się Alicja.

Była w ogóle wściekła i zdenerwowana, co rzucało się w oczy. Nie zdążyłam dowiedzieć się dlaczego, bo całą drogę zajęło nam wszystko czerwone, potem zaś okazało się, że w domu kłębi się tłum ludzi i nie ma żadnej możliwości spokojnie porozmawiać, szczególnie że wszystkim czerwonym w mgnieniu oka zaraziłam całe towarzystwo. Tłumaczenie, ku wzmożonej furii Alicji, znalazło powszechne uznanie.

- Rozłokuj się, umyj, rób, co chcesz, tylko nie zawracaj mi teraz głowy - powiedziała niecierpliwie. - Zaraz przyjdzie reszta gości...

Bez zbytniego trudu pojęłam, że trafiłam do Allerød akurat na zebranie towarzyskie średnich rozmiarów, dość długo jednak nie mogłam się zorientować, kto jest gościem stałym, a kto chwilowym. Informacji udzielił mi Paweł, syn Zosi, naszej wspólnej przyjaciółki, która stanowczo odmówiła konwersacji z kimkolwiek, do nieprzytomności zaabsorbowana przygotowaniem odpowiednio wytwornego posiłku.

- Jak myśmy przyjechali, to Elżbieta już była - powiedział. - I jest. Edek przyjechał zaraz po nas, trzy dni temu, a Leszek dzisiaj rano. Z wizytą przychodzą cztery sztuki, Anita z Henrykiem i Ewa z tym, jak mu tam, Rojem. Alicja jest wściekła, matka jest wściekła, a Edek jest pijany.

- Bez przerwy?

- Zdaje się, że tak.

- A ta Sodomia i Gomora dzisiaj to z jakiej okazji?

- Oblewanie lampy.

- Jakiej lampy?!

- W ogrodzie. To znaczy na tarasie. Alicja dostała ją w prezencie imienninowym od Jensa czy kogoś tam innego z rodziny i musiała zainstalować. Duńskie oblewanie już było, dzisiaj jest nasze, rodzime...

Reszta gości przybyła i z zaciekawieniem przyjrzałam się Ewie i Anicie, których nie widziałam prawie dwa lata. Obie wypiękniały. Anita była bardzo opalona, Ewa przeciwnie, zrobiona na blado, tak że drobna, szczupła Anita z wielką szopą czarnych, kędzierzawych włosów robiła przy niej wrażenie Mulatki. Jej mąż, Henryk, zazwyczaj spokojny i dobroduszny, wydał mi się jakby z lekka zdenerwowany. Roj, mąż Ewy, wysoki, chudy, bardzo jasny, błyskał w uśmiechu pięknymi zębami i patrzył na żonę jeszcze czulej niż przed dwoma laty. Pomyślałam sobie, że widocznie Ewa pięknieje w atmosferze tkliwych uczuć, Anita zaś w atmosferze zdenerwowania i awantur.

Uroczystość w pełni rozkwitu przeniosła się po kolacji na taras. Obiekt kultu świecił czerwonym blaskiem na wysokości nieco mniej niż metr, oświetlając wyłącznie nogi siedzących wokół osób. Wielki, płaski klosz, z wierzchu czarny, nie przepuszczał najmniejszego promyka, tak że głowy i popiersia tych osób tonęły w głębokim mroku, za ich plecami zaś panowała ciemność absolutna. Samotne, wyeksponowane, purpurowe nogi, pozbawione swoich właścicieli, wyglądały nieco dziwnie, ale nawet dość efektownie.

Po namyśle doszłam do wniosku, że ta osobliwa instalacja miałaby swój głęboki sens, gdyby Alicja bodaj przez chwilę posiedziała pod lampą w gronie gości. Nogi miała najlepsze ze wszystkiego i powinna je pokazywać przy każdej okazji, któż inny bowiem miał to czynić? Zosia, Anita i Elżbieta były w spodniach. Ewa miała kieckę prawie do kostek i wysokie lakierowane

buty, pozostawałam ja, ale na mnie jedną marnować całą lampę to doprawdy zbyt duża rozrzutność! Alicja stanowczo powinna...

Alicja jednak bez chwili przerwy krążyła pomiędzy kuchnią a tarasem, z masochistycznym uporem obsługując towarzystwo. Złapałam ją w drzwiach.

- Usiądź wreszcie, na miłosierdzie pańskie - powiedziałam ze zniecierpliwieniem. - Niedobrze mi się robi, jak tak latasz. Wszystko jest, a jak będą chcieli jeszcze czegoś, to sami sobie wezmą.

Alicja usiłowała wydrzeć mi się z rąk i oddalić w kilku kierunkach równocześnie.

- Sok pomarańczowy jest w lodówce - pomamrotała półprzytomnie.

- Ja przyniosę - zaoferował się Paweł, który nagle zmaterializował się w mroku obok nas.

- No widzisz, on przyniesie. Usiądź wreszcie, do wszystkich diabłów!

- Otworzy lodówkę i będzie się gapił... No dobrze, przynieś, tylko nie zaglądamy do środka!

Paweł błysnął w ciemnościach spojrzeniem, które miało jakiś dziwny wyraz, i zniknął w głębi mieszkania. Oprócz czerwonego kręgu pod lampą świeciło się tylko światło w kuchni, za zasłoną, spoza której padał niekiedy blask na pokój. Reszta tonęła w czerni.

Zawlokłam Alicję na taras i upchnęłam w fotelu, zaintrygowana uwagą.

- Dlaczego miałby się gapić do lodówki? - spytałam z zainteresowaniem, siadając obok. - Masz tam coś takiego...?

Alicja z westchnieniem wyraźnej ulgi wyciągnęła nogi i sięgnęła po papierosy. Pomiedzy fotelami stały rozmaite przedmioty, służące jako podręczne stoliki.

- Nic nie mam - odparła niecierpliwie. - Ale jej nie wolno otwierać na długo, bo potem zaraz trzeba rozmrażać. Trzeba sięgnąć i wyjąć. A on otworzy i będzie się przyglądał, i będzie szukał tego soku...

Z mroku wynurzyły się nagle nogi Pawła, pod lampą zaś pojawiła się jego ręka z butelką mleka.

- Coś ty przyniósł? - powiedziała z niezadowoleniem Zosia. - Paweł, nie wygłupiaj się, czekamy na sok pomarańczowy!

- O rany - zmartwił się Paweł. - Nie trafiłem. Alicja kazała nie patrzeć.

- Nie, nie patrzeć, tylko spojrzeć i wyjąć - powiedziała Alicja, usiłując się podnieść. - Mówiłam, że tak będzie!

- Mówiłaś, że będzie odwrotnie. Siedź, do diabła!

- Siedź - poparła mnie Zosia. - Ja przyniosę.

- Nie - zaprotestował Paweł. - Już teraz trafię, tam nie ma dużego wyboru.

- Zostawcie to mleko, Henryk się chętnie napije! - zawołała Anita.

- Jak te twoje klamerki pięknie wyglądają w tym świetle - mówiła równocześnie Ewa. - Jak rubiny...

W cichym zazwyczaj i spokojnym domu w Allerød panowało pandemonium. Jedenaście osób miało się wokół czczonej lampy i w czarnej przestrzeni między kuchnią i tarasem. Z uwagi na obecność dwóch tubylców, Roja i Henryka, rozmowy toczyły się w kilku różnych językach jednocześnie. Nie mogłam pojąć, komu i jakim sposobem udało się doprowadzić do takiego najazdu, i wykorzystując panujący hałas, spróbowałam uzyskać od Alicji jakieś informacje.

- Upadłaś na głowę i specjalnie zaprosiłaś wszystkich na kupe, czy też to jest jakiś kataklizm? - spytałam półgłosem, nie kryjąc dezaprobaty.

- Kataklizm! - zdenerwowała się Alicja. - Nie żaden kataklizm, tylko każdy uważa, że ma prawo do fanaberii! Ja miałam rozplanowane po kolei, ale im akurat tak było wygodnie! Teraz jest kolej na Zosię i Pawła i tylko oni przyjechali we właściwym czasie. Edka przewidywałam na wrzesień, a ty, nie wymawiając, miałaś przyjechać w zeszłym miesiącu! Co jest teraz?

- Środek sierpnia.

- No właśnie! Miałaś przyjechać w końcu czerwca.

- Miałam, ale nie mogłam. Zakochałam się.

- A Leszek...

Alicja nagle urwała i spojrzała na mnie ze zdumieniem widocznym nawet w ciemnościach.

- Co zrobiłaś?! - spytała, jakby nie wierząc własnym uszom.

- Zakochałam się - wyznałam ze skrucą.

- Mało ci było...?! Zwariowałaś?!

- Możliwe. Co ja ci na to poradzę...

- W kim?!

- W jednym takim. Nie znasz człowieka. Zdaje się, że to właśnie ten blondyn mego życia, którego mi wróżka przepowiadała. Bardzo długa historia i kiedy indziej ci opowiem. A Leszek i Elżbieta skąd?

- A Leszek... Czeka, a on co? Z wzajemnością się zakochał?

- Chyba tak, chociaż nie śmiem w to wierzyć. Wiesz, że ja mam pecha. A Leszek i Elżbieta?

- A Leszek... Czeka i co? Odkochał się i dlatego teraz mogłaś przyjechać?

- Przeciwnie. Ugruntowałam się w uczuciach i dlatego teraz mogłam przyjechać. A Leszek i Elżbieta?

- Kto to taki?

- Na litość boską, nie znasz Leszka i Elżbiety? Ojciec i córka, tu siedzą na twoich oczach. Krzyżanowscy się nazywają...

- Idiotka. Ten twój, pytam, kto to taki. Leszek akurat przybył jachtem na kilka dni, a Elżbieta przyjechała oddzielnie z Holandii. Też tylko na kilka dni, w przyszłym tygodniu jedzie do Sztokholmu. Możliwe, że popłynie z ojcem, nie wiem. Ściśle biorąc wcale ich nie zapraszałam. Gdybym ich mniej lubiła, trafiłby mnie szlag.

- A dlaczego Edek przeniósł się z września na teraz? Ja przynajmniej mam powód, a on?

- A on podobno ma mi do powiedzenia coś niesłychanie ważnego i pilnego, z czym nie mógł poczekać. Od trzech dni nie miał okazji wyjaśnić, o co mu chodzi.

- Dlaczego nie miał okazji?

- Bo mu się nie udało wytrzeźwieć...

Z mieszanymi uczuciami przyjrzałam się wyciągniętym nogom Edka. Siedział w fotelu odsuniętym nieco dalej od lampy i w purpurowym świetle widoczne były tylko jego buty i nogawki spodni do kolan. Buty i nogawki trwały spokojnie i nie robiły wrażenia pijanych, ale wiedziałam, że w tym wypadku pozory mają wszelkie prawo mylić. Podstawową czynnością Edka przez całe niemal życie było nadużywanie alkoholu i tylko dlatego Alicja zrezygnowała swymi czasami z młodzieńczych uczuć i trwalszego związku, poprzestając na miłej przyjaźni. Być może teraz uczucia zaczynały się odradzać...?

- Nadal tak chla? - zaciekawiałam się, bo Edek interesował mnie także z innych względów. - Nie przeszło mu?

- A skąd! Połowę tego, co przywiózł, zdążył już sam wytrąbić!

Od śmierci Thorkilda minęło już tyle czasu, że właściwie Alicja miała prawo zainteresować się kimś innym. Jeśli jednak te promile Edka zraziły ją przed laty, to niby dlaczego miałyby przestać razić ją teraz? Co prawda, zawsze miała do niego słabość... Wszystko jedno zresztą, słabość i promile to jej prywatna sprawa, ja miałam inny powód do interesowania się Edkiem. Bardzo mi zależało na tym, żeby bodaj na chwilę wytrzeźwiał.

Usiłowałam jeszcze spytać Alicję, czy nie domyśla się, co też takiego ważnego Edek chciał jej powiedzieć, ale to już było niewykonalne. Zanim zdążyłam zaprotestować, opuściła fotel koło mnie i znikła w mroku. Paweł i Zosia ciągle jakoś nie mogli znaleźć soku pomarańczowego. Anita poszła im pomóc w poszukiwaniach, Ewa przypomniała sobie nagle, że właśnie dzisiaj kupili kilka puszek różnych soków, których nie zdążyli wyjąć, i pogoniła Roja do samochodu. Sok pomarańczowy nadlatywał ze wszystkich stron, urastał do rozmiarów wodospadu Niagara, absorbował wszystkie umysły i w ogóle wydawało się, że na tym świecie nie ma nic innego, tylko sok pomarańczowy. Zgoła nie zdziwiłabym się, gdyby nagle zaczął padać w postaci deszczu.

Znalazła go wreszcie Alicja nie w domu, tylko w składziku, gdzie trzymała zapasy piwa. Z sokiem się trochę uspokoiło, ale za to Elżbieta poczuła się głodna, przyniosła sobie kanapki, bardzo apetyczne, i zaraziła głodem Pawła i Leszka. Alicja, zdenerwowana nieco działalnością Anity w kuchni, znów porzuciła taras i popędziła sama dorobić więcej kanapek. Zosia zaczęła szukać następnego słoika kawy, Ewa zażądała dla Roja ekstramocnych do

spróbowania, bo podobno ktoś przywiózł. Anita przez pomyłkę naląła Henrykowi piwa do mleka...

Wieczór wyraźnie się rozkręcał. Wszyscy wykazywali przerażającą ruchliwość i rzadko spotykaną gorliwość w donoszeniu rozmaitych przedmiotów, wszyscy prezentowali niesłychaną inwencję w wymyślaniu nowych pragnień i potrzeb. Pod czerwoną lampą trwały nieruchomo tylko trzy pary butów. Dwie z nich należały do Leszka i Henryka, którzy siedzieli obok siebie, konwersowali w dziwnym, niemiecko-angielskim języku o wadach i zaletach różnych typów jachtów i zajęci byli sobą tak, że nie zwracali uwagi na resztę towarzystwa, trzecia zaś do Edka. Edek również nie opuszczał swojego miejsca, pod ręką miał wielkie pudło, zastawione zapasem napojów i używał ich bez wyboru i bez ograniczeń.

- Alicja! - ryknął nagle, przekrzykując panujący hałas, przy czym w ryku jego dźwięczała wyraźna nagana. - Alicja!!! Dlaczego ty się narażasz?!!!

Pytanie zabrzmiało tak dziwnie, a przy tym tak potężnie, rozległo się gdzieś w tych ciemnościach tak nieoczekiwanie, że wszyscy nagle zamilkli. Edek, ryknąwszy, też zamilkł i zapanowała cisza. Alicja nie udzielała odpowiedzi z tego prostego powodu, że nie było jej na tarasie.

- Znów się zalał - mruknęła niechętnie Zosia skądś od strony domu.

- Alicja!!! - ryknął znów Edek i łupnął głucho szklanką z piwem w wierzch pudła, chlapiąc wokół. - Alicja, do ciężkiej cholery, dlaczego ty się narażasz?!!!

Nogi zawiadomionej widocznie o występie Edka Alicji pojawiły się nagle w czerwonym świetle. Edek usiłował się podnieść, ale opadł z powrotem na fotel.

- Alicja, dlaczego ty się...??!!

- Dobrze, dobrze - powiedziała uspokajająco Alicja. - Edek, nie wygłupiaj się, obudzisz całe miasto.

- Dlaczego ty się narażasz? - ciągnął Edek z uporem, tonem pełnym potępienia, tyle że nieco już ciszej. - Dlaczego ty przyjmujesz takie osoby?! Pisałem ci przecież...!

Eksplozja dobrego wychowania na nowo napełniła hałasem mrok nad czerwonym kręgiem. Całe zgromadzenie, zorientowane w stanie Edka, gwałtownie usiłowało go zagłuszyć, nie mając pojęcia, co też on może jeszcze powiedzieć, i ze względu na Alicję starając się tego na wszelki wypadek nie usłyszeć. Wysiłki dziewięciu osób uwieńczyło powodzenie, głos Edka zginął w ogólnym wrzasku. Leszek wykrzykiwał do Henryka coś o jakiejś rufie, Anita natrętnie namawiała wszystkich do spożycia dwóch ostatnich kanapek, Zosia głosem Walkirii żądała, żeby Paweł otworzył butelkę piwa...

Alicja przysiadła na poręczy fotela Edka.

- Przestań się wygłupiać, tu jest Dania, tu się nie krzyczy...

- A ja ci pisałem, żebyś uważała! No, pisałem ci przecież!
 - Możliwe, ale ja nie czytałam.
 - Alicja, woda się gotuje! - zawołała Elżbieta z ciemności.
 - Ja ci to zaraz powiem - upierał się Edek. - Jak nie czytałaś mojego listu, to ja ci to zaraz powiem! Jemu też powiem!... Dlaczego ty nie czytałaś mojego listu?...
 - Bo mi gdzieś zginął. Dobrze, powiesz mi, ale przecież nie teraz!
 - Owszem, ja powiem teraz!
 - Dobrze, teraz, niech będzie, tylko zaczekaj chwilę, zrobię ci kawy...
- Słuchałam tych fragmentów dialogu nietaktownie i z nadzwyczajnym zainteresowaniem. Alicja poszła robić kawę. Pomogłam jej z nadzieją, że prędkiej wróci i Edek powie coś więcej. Potem trzeba było jeszcze donieść śmietankę, cukier, słone paluszki, więcej piwa, więcej koniaku, szwajcarskie czekoladki i polski sernik, papierosy i owoce. W drzwiach materializowały się i znikwały niewyraźne sylwetki, pod lampą pojawiały się i znikwały purpurowe nogi. Edek dostał kawy, uspokoił się i zamilkł, wyczerpany widocznie krótkim, acz energicznym przedstawieniem.
- A w ogóle to jeszcze nie koniec - powiedziała nerwowo Alicja, siadając koło mnie. - Jeszcze przyjadą Włodzio i Marianne.
 - Dobry Boże! Też do ciebie?!
 - Też do mnie. Jeżeli Elżbieta i Leszek wyjadą przedtem, to będę ich miała gdzie położyć, ale jeśli nie, to chyba im wynajmę hotel. Lada dzień zabraknie mi bielizny pościelowej... Co gorsza, nie wiem, kiedy przyjadą, bo są w podróży.
 - Gdzie są w podróży? - spytałam mechanicznie, najazd na Allerød oszołomił mnie bowiem gruntownie i już sama nie wiedziałam, co mówię. W gruncie rzeczy było mi całkowicie obojętne, gdzie przebywają Włodzio i Marianne, przerażające było, że mają przybyć tu.
 - Zdaje się, że gdzieś w Belgii.
 - A, to rzeczywiście po drodze. Wiadomo, że Dania leży w prostej linii na trasie między Belgią i Szwajcarią.
 - Oni nie wracają jeszcze do Szwajcarii, wybierają się do Norwegii. Czy on śpi?
- Spojrzałam na czerwone, nieruchome nogi Edka.
- Chyba tak. Te pokazy go zmęczyły. Będiesz go budzić czy zostawisz tak, jak jest, żeby tu spał do rana?
 - Nie mam pojęcia. Ciekawe, co on do mnie napisał...
 - A w ogóle dostałaś od niego jakiś list?
 - Dostałam. Rzeczywiście, nie zdążyłam go przeczytać, bo mi gdzieś zginął. Ktoś mi przeszkodził akurat, jak przyszła poczta, i gdzieś go położyłam, nie wiem gdzie. Usiłowałam go znaleźć przed jego przyjazdem, ale mi się nie

udało. Pojęcia nie mam, o co mu może chodzić. Po pijanemu jest zupełnie nieobliczalny.

Zastanowiłam się, czy powinnam jej od razu powiedzieć, jaki interes mam do Edka sama. Możliwe, że to coś, co mnie ciekawi, ma związek z tym czymś, co Edek próbował wykrzyczeć. Możliwe, że Alicja również coś wie... Po namyśle postanowiłam poczekać. Cokolwiek bym jej powiedziała w tej chwili, z pewnością niczego nie zapamięta. Potem i tak będę musiała powtarzać drugi raz. Nie, na razie szkoda fatygi...

Hasło do zakończenia uroczystości dała Ewa tuż przed północą ku wyraźnemu żalowi wszystkich gości. Alicja zapaliła światło po drugiej stronie budynku, nad drzwiami koło furki, i wreszcie było coś widać. Cała gromada, wyjąwszy Edka, wyległa wśród pożegnalnych okrzyków na ulicę, obok samochodów Roja i Henryka. Śpiący Edek został pod lampą.

- No, nareszcie spokój! - powiedziała zmęczonym głosem Zosia, kiedy wróciliśmy na taras. - Zostaw, ja posprzątam. Paweł, bierz się do roboty! I zapal światło w pokoju, to tu będzie widniej. Alicja, ty to zostaw, ty się zajmij Edkiem.

- Edka zostaw sobie raczej na koniec - poradziłam, ustawiając na tacy filiżanki. - Lepiej mu przedtem przygotować legowisko i od razu przekopać na miejsce do snu.

- Oddajcie mi Pawła, pomoże mi przenieść pościel - powiedziała Alicja z westchnieniem. - Chwała Bogu, że nie ma nic więcej do oblewania!

Elżbieta pod wpływem ojca przystąpiła do zmywania. Posprzątałyśmy na tarasie, Leszek i Paweł wnieśli do pokoju część krzesel i foteli i pomogli Alicji w przemeblowywaniu domu na noc.

- Kto śpi na katafalku? - spytałam półgłosem Zosię, usuwając występujące w charakterze stolików pudła.

- Edek - odparła Zosia również półgłosem, żeby Alicja nie słyszała. - Ale myślę, że chyba lepiej będzie położyć go dzisiaj tu, na kanapie. Do katafalku trzeba by go wlec albo po schodach, albo przez trzy pokoje.

- Idź to zaproponować Alicji...

Katafalk stał na podwyższeniu w dwupoziomowym atelier Thorkilda, dobudowanym do reszty domu, i nie był prawdziwym katafalkiem, tylko niesłychanie skomplikowanym łóżkiem dla chorych, nabytym niegdyś z myślą o goszczeniu osób dotkniętych niedowładem. Wysokość tej maszyny, na którą trzeba się było wspinać bez mała jak na górne miejsce w slipingu, nasuwała nieodparcie skojarzenia z gromnicami i wonią kadzidła. Było to miejsce do spania raczej mało przytulne, acz nadspodziewanie wygodne, Alicja czuła dziwną awersję do nadanej mu przez nas nazwy, unikaliśmy zatem określenia przy niej tego legowiska mianem katafalku, co przychodziło nam z dość dużym trudem.

- Może macie rację - powiedziała teraz niepewnie, patrząc z daleka na Edka, śpiącego w jednym z pozostałych na tarasie foteli z przechyloną w tył głową.

- Rzeczywiście, na kanapę będzie prościej.

- To kto będzie spał na katafalku? - zainteresował się Paweł. - Tfu, chciałem powiedzieć na postumencie...

- Paweł! - wykrzyknęła Zosia z wyrzutem, widząc błysk w oczach Alicji.

- No, tego, na tym stole porodowym - poprawił się Paweł pospiesznie. - To znaczy nie, na stole operacyjnym...

- Paweł...!

- No to ja już nic nie mówię...

- A kto spał przedtem na kanapie? - spytałam gromko, żeby im przerwać te nietakty.

- Elżbieta - odparła Zosia z ulgą. - Elżbieta się przeniesie na to podium... to znaczy. Chciałam powiedzieć, na to... łóżko.

- Elżbieta! - zawołała Alicja, wyraźnie przygnieciona komplikacjami. - Będziesz spała w trumnie?

- Mogę spać - odpowiedziała Elżbieta z kamiennym spokojem, pojawiając się w wejściu do kuchni z talerzem w ręku. - Gdzie masz trumnę?

- W atelier.

- Jakiś nowy nabytek? - spytała Elżbieta z grzecznym i umiarkowanym zaciekawieniem. - Nic takiego nie zauważyłam.

- Katafalk - wyjaśniła Alicja zgryźliwie. - Skoro oni to uważają za katafalk, to ja mogę pójść krok dalej, prawda?

- A, katafalk! Proszę bardzo, mogę spać na tym pomniku. Mnie się nigdy nic nie śni. Czy mam spać w pościeli Edka?

- Niekoniecznie, chyba że chcesz...

W dziedzinie opieki nad pijanymi nie mam żadnego doświadczenia i w ogóle zupełnie się, do tego nie nadaję, a poza tym byłam zmęczona po podróży i miałam całkowicie dość życia towarzyskiego, nie było mnie zatem na tarasie, kiedy Alicja, Leszek i Zosia przystąpili do budzenia i transportowania Edka. Wybiegłam z domu dopiero na krzyk Zosi, w drzwiach zderzając się z Pawłem.

W padającym z pokoju świetle widać było wyraźnie jego śmiertelnie bladą, uniesioną ku górze twarz, nieruchomą, bezwładnie opadłą rękę i również nieruchome, szeroko otwarte, wpatrzony w czarne niebo oczy.

Edek był martwy...

СОДЕРЖАНИЕ

Введение.....	3
Уроки 1-16.	4
Тест.....	63
Приложение 1. Грамматические таблицы.....	67
Приложение 2. Тексты для чтения.....	75

Саратовский государственный университет имени Н. Г. Чернышевского

Саратовский государственный университет имени Н. Г. Чернышевского

ПОЛЬСКИЙ ЯЗЫК

Учебное пособие

Подписано к печати 07.04.2008. Формат 60x84 ¹/₁₆.
Бумага офсетная. Печать трафаретная. Гарнитура Таймс.
Усл. печ. л. 6,00. Тираж 100 экз. Заказ 0089

Издательство «Научная книга»
410054, г. Саратов, ул. Б. Садовая, 127

Отпечатано с готового оригинал-макета
410005, Саратов, ул. Пугачевская, 161, оф. 320 ☎ 27-26-93